

دانشگاه آزاد اسلامی

پایان نامه
دوره کارشناسی ناپیوسته رشته معماری

عنوان :
**مجموعه اقامتی-تفریحی
رویین**

تابستان ۹۰

"...زندگی صحنه یکتای هنرمندی ماست
هر کسی نغمه خود خواند و از صحنه رود
صحنه همواره بجاست
ای خوش آن نغمه که مردم بسپارند به یاد..."

تقدیم به پدر و مادرم
همراهان تمامی لحظه ها...

عنوان ..... صفحه

م	..... مقدمه
س	..... بيان مسئله
س	..... حل مسئله
ع	..... اهداف كلي
ع	..... اهداف اختصاصي

گام ۱ : شناخت

بخش اول : مطالعات پایه

۳	..... ۱-۱- تعاريف
۳	..... ۱-۱-۱- تفریح
۴	..... ۱-۱-۲- تفرج
	..... ۱-۱-۲-۱- منابع تفرجگاهی
	..... ۱-۱-۲-۲- تقاضاي تفرجگاهی
	..... ۱-۱-۳- تعريف فراغت
	..... ۱-۱-۳-۱- کارکردهاي فراغت
	..... ۱-۱-۳-۲- تفاوت تفریح با اوقات فراغت
	..... ۱-۱-۳-۳- عوامل موثر بر کیفیت گذراندن اوقات فراغت
	..... ۱-۱-۳-۴- تقسيم بندي اوقات فراغت
	..... ۱-۱-۴- مسافرت و شبکه حمل و نقل و دسترسي
	..... ۱-۱-۴-۱- تعريف سفر
	..... ۱-۱-۴-۲- سفر کردن
	..... ۱-۱-۴-۳- مسافر
	..... ۱-۱-۴-۴- چرا مردم مسافرت مي کنند؟
	..... ۱-۱-۴-۵- اهداف مسافرت
	..... ۱-۱-۴-۶- اشكال و انواع مسافرت
	..... ۱-۱-۵- تعريف توریسم

۱-۱-۵-۱- جهانگردی یا گردشگری	۱۱
۱-۱-۵-۲- توریست (جهانگرد)	۱۱
۱-۱-۵-۲-۱- جهانگرد یا گردشگر (دیدار کننده یک شبه)	۱۲
۱-۱-۵-۲-۲- گردشگر یک روزه (کسی که به تفریح می رود)	۱۲
۱-۱-۵-۲-۳- دیدار کننده	۱۲
۱-۱-۵-۳- ارزش ها و اثرات جهانگردی	۱۲
۱-۱-۵-۴- اهداف جهانگردی	۱۵
۱-۱-۶- جمع بندی و نتیجه گیری	۱۵
۱-۲- معماری پایدار	۱۶
۱-۲-۱- اصول و قواعد در معماری پایدار	۱۶
۱-۲-۲- تعریف ساخت و ساز پایدار	۱۷
۱-۲-۳- اهداف کلی ساختمان های پایدار	۱۸
۱-۲-۴- اصول اولیه عوامل محیطی، اقتصادی و انسانی در طراحی پایدار	۱۹
۱-۲-۵- جمع بندی و نتیجه گیری	۲۰
۱-۳- رابطه انسان و طبیعت	۲۰
۱-۳-۱- اکوتوریسم (طبیعت گردی)	۲۱
۱-۳-۱-۱- تعریف اکوتوریسم	۲۱

..... اکوتوریست	۱-۳-۱-۲	۲۲
..... تاریخچه اکوتوریسم	۱-۳-۱-۳	۲۲
..... اهمیت اکوتوریسم	۱-۳-۱-۴	۲۳
..... انواع اکوتوریست	۱-۳-۱-۵	۲۴
..... اهداف اکوتوریسم	۱-۳-۱-۶	۲۵
..... پارك وفضاي سبز	۱-۳-۲	۲۶
..... تعريف فضاى باز	۱-۳-۲-۱	۲۶
..... جمع بندي و نتیجه گیری	۱-۳-۳	۲۷
..... رابطه معماری و طبیعت	۱-۴	۲۸
..... ارتباط بین درون و بیرون	۱-۴-۱	۲۸
..... مفهوم زیبا شناختی در معماری	۱-۴-۲	۳۰
..... نظم	۱-۴-۲-۱	۳۱
..... هماهنگی و تعادل	۱-۴-۲-۲	۳۲
..... مقیاس و تناسب	۱-۴-۲-۳	۳۳
..... سلسله مراتب	۱-۴-۲-۴	۳۴
..... جمع بندي و نتیجه گیری	۱-۴-۳	۳۵

بخش دوم: مطالعات تکمیلی

..... معانی و ریشه واژه هتل	۲-۱	۳۷
-----------------------------	-----	----

۱-۱-۲- تاریخچه پذیرایی و هتلداری در ایران	۳۷
۲-۱-۲- تاریخچه پذیرایی و هتلداری در جهان...	۳۸
۲-۲- فضاهای پشتیبان	۳۹
۱-۲-۲- حوزه اقامتی	۴۰
۲-۲-۲- حوزه فرهنگی و مذهبی	۴۱
۳-۲-۲- حوزه تفریحی و ورزشی	۴۲
۲-۲- حوزه خدماتی- رفاهی	۴۳
۵-۲-۲- حوزه فضاهای سبز و شبکه معابر	۴۴
۳-۲- شناخت و بررسی فضای سبز و سرانه های آن	۴۵
۱-۳-۲- ارزیابی ارتفاعات	۴۵
۱-۱-۳-۲- تنوع بصري ارتفاعات	۴۵
۲-۱-۳-۲- اختلاف ارتفاع، شیب ها و جهت ها	۴۶
۲-۲-۳- جلوه های مرزی یا لبه ها	۴۶
۳-۲-۳- سکانس و دیدهای متوالی	۴۷
۴-۲-۳- ضوابط طراحی پارک و فضای سبز	۴۸

..... ۱-۴-۳-۲-سرانه فضاي سبز	۴۸
..... ۲-۴-۳-۲-تعيين ابعاد و اندازه فضاها	۴۸
..... ۳-۴-۳-۲-ضوابط گذرها	۴۹
..... ۴-۴-۳-۲-ضوابط كفسازي	۵۰
..... ۵-۴-۳-۲-طراحي مبلمان در فضاي سبز	۵۲
..... ۱-۵-۴-۳-۲-سكوهاي نشيمن در فضاي سبز	۵۲
..... ۲-۵-۴-۳-۲-ايجاد سطح سايه اندازي براي محل استقرار نيמكت	۵۳
..... ۳-۵-۴-۳-۲-طرح و ابعاد نيמكت	۵۳
..... ۴-۵-۴-۳-۲-سايبانها و سرپنا هها	۵۴
..... ۴-۲-بررسي فضاها و استانداردهاي اقامتي	۵۵
..... ۱-۴-۲-انواع مكانهاي اقامت	۵۵
..... ۱-۱-۴-۲-تعريف كلي هتل	۵۵
..... ۲-۴-۲-انواع تسهيلات	۵۶
..... ۱-۲-۴-۲-اقامت مهمانان	۵۶
..... ۱-۱-۲-۴-۲-اهداف در طراحي طبقات و اتاقهاي خواب	۵۶
..... ۲-۲-۴-۲-شکل پلان انواع هتلها	۵۸
..... ۳-۲-۴-۲-اتاق مهمان	۵۹
..... ۴-۲-۴-۲-انواع اتاق هاي موجود در هتلها	۵۹
..... ۵-۲-۴-۲-مبلمان اتاق مهمان	۶۱

..... استاندارد ابعاد اتاق ها	۶-۱-۲-۴-۲-۲-۲	۶۱
..... فضاهای عمومی	۲-۴-۲-۲-۲-۲	۶۵
..... ورودی های هتل	۲-۴-۲-۲-۲-۱	۶۵
..... سرسرا (لابی)	۲-۴-۲-۲-۲-۲	۶۵
..... پذیرش	۲-۴-۲-۲-۲-۳	۶۶
..... اتاق استراحت	۲-۴-۲-۲-۲-۴	۶۶
..... ترکیب لابی، لانژ و راهرو	۲-۴-۲-۲-۲-۵	۶۶
..... فضای نشیمن	۲-۴-۲-۲-۲-۶	۶۷
..... سرویس های بهداشتی	۲-۴-۲-۲-۲-۷	۶۷
..... سالن اجتماعات	۲-۴-۲-۲-۲-۸	۶۷
..... رستوران هتل	۲-۴-۲-۲-۲-۹	۶۸
..... راهروها و پله	۲-۴-۲-۲-۲-۱۰	۶۹
..... آسانسورها	۲-۴-۲-۲-۲-۱۱	۶۹
..... فضاهای خدماتی	۲-۴-۲-۲-۲-۳	۷۰
بخش تهیه مواد غذایی و فضاهای انبار	۲-۴-۲-۳-۱	۷۱
.....		
بخش تحویل مواد غذایی، تخلیه زباله	۲-۴-۲-۳-۲	۷۳
..... ذخیره کلی		
..... قسمت کارکنان	۲-۴-۲-۳-۳	۷۳
..... خدمات لباسشویی و خانه داری	۲-۴-۲-۳-۴	۷۴
..... فضاهای قسمت مهندسی و مکانیکی	۲-۴-۲-۳-۵	۷۵
..... فضای اداری	۲-۴-۲-۴-۲	۷۶

.....۱-۴-۲-۴-۲-بخش پذیرش و دفاتر اداری.....	۷۶
.....۲-۴-۲-۴-۲-بخش مالی و حسابداری.....	۷۶
.....۳-۴-۲-۴-۲-بخش اجرایی.....	۷۷
..۳-۴-۲-بررسی ضوابط ایمنی جانی و ساختمانی ..	۷۷
.....۱-۳-۴-۲-خطر آتش سوزی در هتل.....	۷۷
۲-۵-بررسی فضاها و استانداردهای تفریحی و ورزشی .	۷۸
.....۱-۵-۲-معرفی فضاهای اصلی.....	۷۸
.....۱-۱-۵-۲-هال ورودی (لابی).....	۷۸
.....۲-۱-۵-۲-فضاهای اداری و عمومی.....	۷۹
.....۳-۱-۵-۲-محل تعویض لباس (رختکن).....	۸۰
.....۴-۱-۵-۲-قسمت پیش تطهیر.....	۸۱
.....۵-۱-۵-۲-استخر، استخر بچه ها، استخر تفریحی ..	۸۱
.....۶-۱-۵-۲-سونای خشک و بخار.....	۸۱
.....۷-۱-۵-۲-جکوزی آب سرد و گرم.....	۸۲
.....۸-۱-۵-۲-بدنسازي.....	۸۲
.....۹-۱-۵-۲-تریای.....	۸۲
.....۲-۵-۲-مقررات فنی و جزئیات تأسیسات.....	۸۲
.....۱-۲-۵-۲-خصوصیات	
کفها	
.....	۸۳
.....۲-۲-۵-۲-مقررات عمومی	
دیوارها	

.....	۸۳
شنا	۳-۲-۵-۲- سیستم تأسیسات مکانیکی سالنهای
.....	۸۳
.....	۶-۲- کلیاتی در مورد تأسیسات
.....	۸۴
.....	۱-۲-۶-۱- اهمیت تأسیسات در ساختمان ها
.....	۸۴
.....	۱-۲-۶-۱-۱- مسائل تأسیساتی مورد توجه در ساختمانها
.....	۸۴
.....	۲-۲-۶-۱-۲- تأسیسات مکانهای ورزشی و تفریحی
.....	۸۶
.....	۳-۲-۶-۱-۳- تأسیسات آشپزخانه
.....	۸۶
.....	۴-۲-۶-۱-۴- تأسیسات رخسویخانه
.....	۸۷
.....	۵-۲-۶-۱-۵- حفظ امنیت در مقابل حریق
.....	۸۷
.....	۶-۲-۶-۱-۶- تهویه موتورخانه
.....	۸۷
.....	۷-۲-۶-۱-۷- فضای موتورخانه
.....	۸۸
.....	۸-۲-۶-۱-۸- نحوه دسترسی و حمل و نقل وسائل
.....	۸۸
.....	۷-۲- جمع بندی مطالعات بخش دوم
.....	۸۸

بخش سوم : مطالعات تطبیقی

- ۳-۱- بررسی شهرک تفریحی و توریستی یاریان - ارومیه ۹۱
- ۳-۲- بررسی شهرک تفریحی و توریستی - ارومیه ۹۵
- ۳-۳- هتل مارکز دریسکال - اسپانیا ۹۹
- ۳-۴- هتل هسپریا تاور - اسپانیا ۱۰۲

بخش چهارم : مطالعات زمینه

- ۴-۱- آشنایی با استان خراسان شمالی ۱۰۸
- ۴-۱-۱- جمعیت و مساحت ۱۰۸
- ۴-۱-۲- تقسیمات ۱۰۸
- ۴-۱-۳- موقعیت جغرافیایی ۱۰۸
- ۴-۱-۴- آب و هوا ۱۰۸
- ۴-۱-۵- منابع آب ۱۰۹
- ۴-۱-۶- مناظر طبیعی و ییلاق ها ۱۰۹
- ۴-۱-۷- نقاط تاریخی و زیارتی ۱۱۰
- ۴-۱-۸- تاریخ استان خراسان شمالی ۱۱۰
- ۴-۱-۹- قومیت ها و مردم شناسی ۱۱۰
- ۴-۱-۱۰- جایگاه صنعت ۱۱۰
- ۴-۲- آشنایی با شهر اسفراین ۱۱۱
- ۴-۲-۱- موقعیت جغرافیایی ۱۱۱
- ۴-۲-۲- تقسیمات سیاسی اداری ۱۱۱
- ۴-۲-۳- ویژگی های طبیعی ۱۱۲

..... توپوگرافی ۴-۲-۳-۱	۱۱۲
..... اقلیم ۴-۲-۳-۲	۱۱۳
..... منابع آب ۴-۲-۳-۳	۱۱۵
..... پوشش گیاهی ۴-۲-۳-۴	۱۱۵
..... ویژگیهای انسانی ۴-۲-۴	۱۱۵
..... ویژگیهای اقتصادی ۴-۲-۵	۱۱۷
..... بخش کشاورزی ۴-۲-۵-۱	۱۱۷
۴-۳- آشنایی با روستای رویین	۱۱۹
..... موقعیت جغرافیایی ۴-۳-۱	۱۱۹
..... مطالعات اقلیمی ۴-۳-۲	۱۱۹
..... دما ۴-۳-۲-۱	۱۲۰
..... بارندگی و رطوبت ۴-۳-۲-۲	۱۲۱
..... بادهای ۴-۳-۲-۳	۱۲۳
..... طبقه بندی اقلیمی ۴-۳-۲-۴	۱۲۴
..... منابع آب روستا ۴-۳-۳	۱۲۴
..... توپوگرافی و زمین شناسی ۴-۳-۴	۱۲۵
..... ویژگیهای جمعیتی ۴-۳-۵	۱۲۶
..... تعداد جمعیت و بعد خانوار ۴-۳-۵-۱	۱۲۶
..... مهاجرت ۴-۳-۵-۲	۱۲۷
..... ویژگیهای کالبدی روستا ۴-۳-۶	۱۲۷
..... علل پیدایش روستا و قدمت آن ۴-۳-۶-۱	۱۲۷

..... ۲-۶-۳-۴-هسته اولیه روستا	۱۲۸
..... ۳-۶-۳-۴-مراحل توسعه فیزیکی روستا	۱۲۸
..... ۴-۶-۳-۴-مرحله اول توسعه روستا (سالهای قبل از ۱۳۴۲)	۱۲۸
..... ۵-۶-۳-۴-مرحله دوم توسعه روستا (سالهای ۱۳۴۲ تا ۱۳۵۷)	۱۲۸
..... ۶-۶-۳-۴-مرحله سوم توسعه روستا (سالهای پس از ۵۷)	۱۲۸
..... ۴-۴-جمع‌بندی و نتیجه‌گیری	۱۲۹

گام ۲ : تجزیه و تحلیل

بخش پنجم : مطالعات سایت

..... ۱-۵-نحوه انتخاب سایت	۱۳۲
..... ۱-۱-۵-معیارهای انتخاب سایت	۱۳۲
..... ۲-۱-۵-تحلیل گزینه های انتخابی و انتخاب گزینه برتر	۱۳۳
..... ۲-۵-سایت آنالیز	۱۳۴
..... ۱-۲-۵-کاربری اراضی اطراف سایت	۱۳۴
..... ۲-۲-۵-دسترسی های پیاده و سواره	۱۳۴
..... ۳-۲-۵-جهت جهت باد نامطلوب و مطلوب منطقه	۱۳۴
..... ۴-۲-۵-جهت گیری بنا نسبت به روستا	۱۳۵
..... ۵-۲-۵-دید و منظر پروژه	۱۳۵
..... ۶-۲-۵-توپوگرافی سایت	۱۳۵

بخش ششم : معرفی پروژه

۶-۱- مخاطبان پروژه .....

۱۳۶

۶-۱-۱- ساکنین شهرستان های اسفراین و بجنورد

۱۳۶

۶-۱-۲- مسافرانی که در مسیر جاده خراسان شمالی-
خراسان جنوبی و رضوی تردد

می کنند .....

۱۳۶

۶-۱-۳- گردشگرانی که به خود روستا مراجعه می

کنند .....

۱۳۶

۶-۲- جدول برنامه فیزیکی .....

۱۳۷

۶-۳- جاذبه های توریستی منطقه و روستا .....

۱۴۰

گام ۳ : طراحی

بخش هفتم : مبانی نظری و مبانی طراحی

۷-۱- اصول مبانی نظری .....

۱۴۷

۷-۲- اصول مبانی طراحی .....

۱۴۸

۷-۳- دیاگرام روابط فضایی .....

۱۴۹

۷-۴- ایده های طراحی

بخش هشتم : مدارك طراحی

منابع و مآخذ

مقدمه :

طوفان سحر انگیز بر نردبانی از امواج بالا می رود و غرش خشم آسای خود را از فراموشی طبیعت زیبا، نثار تمام شهر نشینان کره خاکی می نماید.

نطفه اولیه شهرها شکل می گرفت و آغوش باز طبیعت، آنها را در خود جای می داد. حد زیبایی طبیعت آنچنان بود که شهر همچون نگینی مصنوع در بسترش خودنمایی می نمود.

اما اینک شهرهای بزرگ و متمدن ما به دنبال فرصتی برای ادای دین خود به طبیعت می گردند. آنها در پی مجالی اند تا غفلتها، اشتباهات و دو اصل نیاز فعلی خود را با حضور گوشه ای از طبیعت سبز جبران نمایند.

در این راستا، در شهری که به چشم اندازهای طبیعی فراوان و جاذبه های دلپذیرش توجه وافر نگردد، دچار بی هویتی خواهد شد و مردم شهر صدمه خواهند دید. همین دلیل در جهان امروز، احیا و تسهیل رابطه انسان، شهر و طبیعت یکی از مهمترین ارکان توسعه پایدار شهر هاست و هر عامل ارتباط دهنده بین انسان و طبیعت باید گسترش یابد.

از طرفی دیگر کار و تفریح رفت و آمد چهار عملکرد اصلی زندگی به شمار می رود. در مجتمه های زیستی اولیه که از ساختار ساده و جمعیت کمی برخوردار بودند برنامه ریزی خاصی برای تحقیق این عملکردها انجام نمی پذیرفت و همه امور به طور خودبه خودی و بدون اندیشه و نظم خاصی انجام می شد. با افزایش جمعیت و پیچیده شدن ساختار جوامع نیاز به برنامه ریزی در همه زمینه ها آشکار شد.

در این میان آنچه در جامعه ما کمتر مورد توجه قرار می گرفته است برنامه ریزی برای گذران اوقات فراغت است که شاید دلیل این کم توجهی وجود مشکلات و بحرانهای کوچک و بزرگ در سایر بخشها بوده است. به هر حال امروزه نیاز به برنامه ریزی برای اوقات فراغت همه مردم و از جمله شهر

نشینان به شدت احساس می شود چرا که ایام فراغت زمانی است که اگر به درستی مورد استفاده قرار گیرد موجب تعالی و رشد انسان می شود و اگر هدر رود موجب تباهی است و عملکرد سایر بخشهای زندگی را متاثر می کند. در فرهنگ عامه مردم ایران سفر و مسافرت جایگاه و اهمیت ویژه ای از جهت گسترش اطلاعات، آگاهیها و شناخت و همچنین گذراندن اوقات فراغت و تفریح و تفرج دارد. انسان با تجربه در این فرهنگ به انسان جهان دیده ای اطلاق می گردد که به سیرو سفر در اطراف و اکناف جهان پرداخته و از هر قوم و ملتی شناخت و نشانه ای در ذهن خود دارد. چنین انسانی برای نیل به اهداف خود نیاز به حداقل امکاناتی برای رفاه و آسایش خود در طول این سفر دارد که باید برای او فراهم گردد. لذا این موضوعات ما را بر آن داشت تا با طراحی مجموعه اقامتی- تفریحی رویین سعی در فراهم نمودن این امکانات چه برای مسافر و توریسم و چه برای گذراندن اوقات فراغت ساکنین شهرهای اسفراین و بجنورد نماییم.

در اینجا بر خود لازم می بینم که از استاد ارجمندم سرکار خانوم مهندس دانی نژاد که راهنمایی این پروژه را بر عهده داشتند و نیز از زحمات سایر اساتید بزرگوار که در سالهای تحصیل، از وجود پر ارزش ایشان بهره گرفته ام، همچنین از تمام دوستان و عزیزانی که مرا در تهیه و ارائه این پروژه کمک و یاری نمودند کمال تشکر و سپاسگزاری را بنمایم.

سعید سروری کشتان

تابستان ۹۰

بیان مسئله (statement of problem) :

در این قسمت به ۳ مسئله بر میخوریم و در ادامه هر کدام را جداگانه تشریح می کنیم:

- برقراری آرامش روحی و روانی در مردم
  - نمایان ساختن پیشینه تاریخی اسفراین
  - زنده نگاه داشتن کشتی چوخه و حتی بین المللی کردن آن
- یکی از مشکلات روز دنیا، عدم تعادل روحی و روانی در ساکنین شهرهاست که روز به روز به سمت صنعتی تر شدن میروند. حال به راستی درمان این بیماری و حتی پیشگیری از وقوع آن را در کجا باید جست؟

اسفراین یکی از شهرهای باستانی است که در قدیم از توابع شهر نیشابور بوده است. به همین دلیل دارای بناهای تاریخی بسیاری است که متأسفانه برخورد فرهنگی مناسبی با آنها نشده است و محدود افرادی برای دیدن و یا انجام پژوهش هایی بر روی این بناها وارد این شهر شده اند. کمبود امکانات توریستی برای مسافران و همچنین ناشناخته بودن اسفراین از عوامل اصلی فراموش شدن این بناهاست. شهری با این تاریخ بطور حتم دارای آداب و رسومات محلی می باشد که بایستی در جهت احیاء ، حفظ و ادامه آن کوشید.

حل مسئله :

انسان در سالیان گذشته با غفلت از طبیعت به سمت صنعتی شدن شتافته بود اما اکنون دچار مشکلاتی شده که حل آن جز با دوستی مجدد او با طبیعت امکان پذیر نیست. انسان با زندگی در طبیعت و عوامل خالص موجود در آن می تواند دوباره به آرامش از دست رفته خود دست پیدا کند. هرچند حضور او در طبیعت در زمانی کوتاه و پس از گذشت هفته ای کار و تلاش صورت پذیرد.

تاریخ و سنت ها و رسومات مسائلي جدای از هم نیستند، بلکه کاملاً با هم درگیرند. تلاش برای معرفی هرچه بیشتر پیشینه تاریخی شهر و سنت هایش (کشتی چوخه) تاثیر مستقیم بر حفظ آنها و همچنین جذب توریست های داخلی و حتی خارجی میگردد. اگر بخواهیم جوابی معمارانه و در حیطه شغلی خود در جهت حل مسائل ذکر شده بدهیم می بایستی به فکر طراحی فضایی منعطف و پاسخگو به دو گروه (پروفایل) از مردم باشیم:

- ۱- تامین نیازهای میهمانان آخر هفته که از شهرهای اطراف و معمولاً یک روزه و حداکثر یک شبه وارد منطقه می شوند.
  - ۲- تامین نیازهای توریست های داخلی و خارجی که جهت بازدید چند روزه از بناهای تاریخی و یا شرکت و تماشای کشتی چوخه وارد منطقه می گردند.
- با این تفاسیر به این نتیجه می رسیم که ایجاد یک مجتمع اقامتی-تفریحی در این منطقه الزامیست.

اهداف کلی :

ایجاد مجموعه توریستی-تفریحی با تکیه بر جذابیت های طبیعی و فرهنگی و در نتیجه فراهم نمودن امکانات برای پاسخگویی به نیازهای توریسم و مردم منطقه.

اهداف اختصاصی :

- ایجاد امکانات و تسهیلات رفاهی برای ساکنین منطقه و شهرهای نزدیک
- ایجاد امکانات و تسهیلات رفاهی در جهت جذب توریست و اکوتوریست های داخلی و خارجی
- شناساندن پیشینه تاریخی منطقه و رسومات محلی مانند کشتی چوخه و تلاش برای حفظ آن ها
- ایجاد فضای مناسب برای ارائه صنایع دستی بومی و عرضه سوغات
- ایجاد اشتغال و افزایش درآمد مردم منطقه

گام ۱ شناخت

بخش اول

مطالعات پایه

۱-۱- تعاریف

نیازهای انسان را دو دسته عمده تعریف می کنند:

الف) نیاز های مادی و جسمی

ب) نیازهای روحی و روانی

از نیازهای دسته الف می توان خورد و خوراک و پوشاک و

... را نام برد. نیازهای روحی و روانی يك انسان همان چیزی

است که باعث بقای او می شود مانند: محبت، عشق، مذهب و...

روح تشنه انسان را چیزهای دیگری نیز باید سیراب کند و یکی از آنها تفریح و تفرج است. انسان امروز هر قدر عوامل راحتی زندگی خود را بیشتر فراهم می آورد و صنعتی تر می شود بیشتر تشنه سفر می گردد و مسلماً هیچ سفر نا مه ای نمی تواند آنقدر لذت بخش و مهیج باشد تا خود سفر. پس باید امکانات لازم را برای این منظور هر چه بیشتر فراهم ساخت.

۱-۱-۱-تفریح

برخی از محققین اوقات فراغت را تقریباً یا کاملاً معادل اوقاتیکه به تفریح اختصاص دارد دانسته اند و سعی کرده اند با تعریف (تفریح) حدود و دامنه اوقات فراغت را مشخص کنند. از جمله ((اسلاوس)) تفریح را اینگونه تعریف می کند: ((این فعالیت مخصوص اوقات بیکاری است و هیچ رابطه ای با کار اصلی شخص ندارد؛ معمولاً لذت بخش است و وقتی به عنوان قسمتی از خدمات اجتماعی انجام می گیرد، دارای اهداف مثبت و ثمر بخش برای افراد شرکت کننده گروهها و جامعه بطورکلی است.))

به عبارت دیگر تفریح:

۱- هر گونه فعالیت و یا عدم فعالیت که با قصد قبلی و با میل و رغبت در اوقات فراغت انجام می گیرد بنابراین تفریح یک تجربه احساسی و لذت بخش است که با تمایل افراد در هنگام فراغت به آنها دست می دهد.

۲- به عبارت دیگر هنگامیکه کوچکترین احساسی از اجبار در فعالیت و یا عدم فعالیت در زمان فراغت وجود نداشته باشد به طور قطع و مسلم این حالت را می توان تفریح نامید.

۳- تفریح به طور کلی با کار تباین کامل دارد و وجه تمایز آن جنبه فعالیت آن نیست بلکه وضع حالت و احساسی است که در آن به افراد دست می دهد.

۴- فعالیتهایی که برای تهیه ضروریات زندگی، رسیدگی به تکالیف شخصی، خانوادگی و اجتماعی صورت می گیرد و

فعالیت‌های روزمره زندگی (خوردن، خوابیدن و رسیدگی به بهداشت شخصی) حتی اگر خوشایند باشند نمی‌توانند در رده تفریح قرار بگیرند.

البته فرق مشخصی بین تفریح و برخی از فعالیت‌های روزانه وجود ندارد. حتی گاهی فعالیت‌های حرفه‌ای که اساس کسب درآمدند، ممکن است دارای جنبه‌های قوی تفریحی باشند ولی جنبه متمایز دیگر فعالیت‌ها یا عدم فعالیت‌هایی که در انجام آن اجبار نیست یا تفریح اینست که جنبه احساسی و خشنودی محض آن را ندارند.

۲-۱-۱-تفرج

شامل کلیه تفریحاتی است که در خارج از محیط‌های بسته و محدود انجام می‌گیرد. تفریح در محیط‌های باز به فضا و منابع نیاز دارد و از مناسبترین منابعی که میتواند کیفیت تفرج را بالا ببرد می‌توان منابع طبیعی و کمتر تغییر یافته را نام برد که هنوز جنبه‌های زیباشناسی خود را حفظ کرده‌اند.

استفاده از تمام اشکال پارکها صرفه نظر از کیفیت، گستردگی یا مسافت و دسترسی به معنی تفرج است.

۱-۲-۱-۱-منابع تفرجگاهی:

استفاده یا امکان استفاده از سیستم‌های طبیعی شرط اولیه برای تبدیل آن به یک منبع تفرجگاهی بالفعل یا بالقوه است و خصوصیات فیزیکی این سیستمها عامل اصلی شکل‌گیری آنها به صورت منبع تفرجگاهی محسوب نمی‌شود.

-در مورد ارجحیت ویژه گیاهی طبیعی توافق کلی وجود دارد ولی در مورد ارجحیت چشم اندازه‌ها عوامل بیشماري مؤثرند. معیار ترجیحی مردم در مورد مناظر و چشم اندازه‌ها کاملاً فرق دارد. (نوع درختان و توپوگرافی جنگل‌ها)

-تمایل مردم برای استفاده از منطقه‌ای به عنوان تفرجگاه عامل تعیین کننده ایست که می‌تواند آن را به منبع تفرجگاهی تبدیل کند.

-یک منبع طبیعی برای تفرج عبارت است از هر گونه سیستم طبیعی اعم از آب یا خشکی (همراه درخت یا بدون آن) که برای استفاده تفرجگاهی کنار گذاشته می‌شود.

-وقتی قابلیت منابع برای تفرجگاه مورد بررسی قرار می‌گیرد و تلاش می‌شود از طریق تشریح مشخص شود در واقع هدفی جزاین در کار نیست که رفتار و واکنش مردم در برابر آن مورد سنجش قرار گیرد.

۲-۱-۱-۲ تقاضای تفرجگاهی:

تعداد دفعات استفاده از تفرجگاه در یک لحظه زمانی به موارد زیر بستگی دارد:

- ۱-جمعیت ۲-فعالیت اقتصادی ۳-درآمد افراد ۴-
- اوقات فراغت ۵-تمایل مردم به استفاده از تفرجگاه
- ۶-عرضه تفرجگاه

۳-۱-۱-۳ تعریف فراغت

زندگی و کار، مظاهر حیات اجتماعی و تعطیلات، عامل برقرار نمودن توازن بیولوژیکی انسان است. تغییر زندگی دنیای طبیعی به زندگی خسته کننده تصنعی و ماشینی امروزه سبب ظهور علاقه بیشتر به طبیعت می‌گردد و هر عامل ارتباط دهنده بین انسان و طبیعت باید گسترش یابد.

در فرهنگ فارسی دکتر معین، فراغت به معنای آسودگی، استراحت و نیز به معنای مجال و فرصت است. اما ((اوقات فراغت)) واژه‌ای مصطلح است که در تعریف آن جامعه‌شناسان، عبارتهای مختلفی را استفاده کرده‌اند. اما تعریف جامع و کاملی که مورد اتفاق نظر دانشمندان می‌باشد به این شرح است:

((اوقات فراغت عبارت است از زمانی از بیداری است که بعد از فراغت از کار روزانه و بدون اجبار صرف اموری شود که ریشه اقتصادی نداشته و منبع درآمدی برای شخص نباشد و منجر به رفع خستگی، استراحت، لذت، ایجاد سرگرمی و فراهم آوردن امکان رشد فکری و جسمی شود.))

در واقع فراغت به معنای تجدید قوا و نیرو و سپس کار با توان بیشتر نیست، بلکه نشان خاص خود را دارد و یکی از زمینه‌ها برای پدید آوردن انسانی است با ارزش‌های روانی و عاطفی والاتر و فرهنگی سرشارتر.

۱-۱-۳-۱- کارکرد های فراغت:

به طور خلاصه کارکردهای اوقات فراغت و نحوه گذراندن آن به ۳ دسته تقسیم می‌شوند:

۱- کارکردهای رفع خستگی   ۲- کارکردهای تفریح   ۳- کارکردهای رشد

و با درجات مختلف برای تمام انسانها وجود دارند. البته این يك روي سکه است. روي ديگر آن زمانی است که اوقات فراغت با سرگرمی‌هایی پر شود که کارکرد منفی دارند. زیرا جستجوی سرگرمی برای فراغت اهمیت اساسی دارد چنانچه اگر سرگرمی مناسب برای آن یافت نشود حالت خود را از دست می‌دهد و دیگر هویتی ندارد.

۱-۱-۳-۲- تفاوت تفریح با اوقات فراغت:

تفریح با اوقات فراغت رابطه نزدیکی دارد ولی با آن یکی نیست هر تفریحی در زمان فراغت انجام می‌گیرد ولی همه اوقات فراغت صرف تفریح نمی‌شود.

تفرج یا گردش آن بخش از گذران اوقات فراغت است که در محدوده سکونتگاهها در فضاهاي درون شهري و برون شهري تحقق پیدا می‌کند و به عنوان بخشی از نیازها و فعالیتهای فراغتی عامه شهروندان محسوب می‌شود.

۳-۱-۱-عوامل موثر بر کیفیت گذران اوقات فراغت:

علايق و سلايق شخصي، خود تاثير زيادي در انتخاب نوع تفريح يا نحوه گذران اوقات فراغت دارد. اما اين خود متاثر از عوامل متعددي نظير اغراض ومقاصد فراغت، مباحث فرهنگي جامعه و حتي شهر مي باشد.

۴-۱-۱-تقسيم بندي اوقات فراغت :

به طور كلي اوقات فراغت به سه دسته تقسيم مي شود كه عبارتند از:

۱-فراغت روزمره كه همان استراحت روزانه است وبه فضاي درون شهري و خانه محدود مي شود.

۲-فراغت کوتاه مدت كه همان تعطيلات آخر هفته ودر حد يكي- دو روز مي باشد وبه فضاي اطراف شهر به شعاع ۱۵۰ كيلومتری محدود مي شود.

۳- فراغت بلند مدت كه همان تعطيلات نوروزي و فصلي مي باشد كه چندین روز مي تواند طول بكشد و به صورت مسافرت در سطح کشور مطرح شود.

۴-۱-۱- مسافرت و شبکه حمل و نقل و دسترسي

استفاده از تفرجگاهها همراه با جابجايي و حرکت است. حدود ۲/۵٪ از کل تجارب تفريحي و بهره وري از تفرجگاهها، مبتني بر جابجايي مكاني و مسافرت است. افزايش درآمد سرانه، افزايش امكانات دسترسي و اوقات فراغت، مسلماً تعداد مسافرت را مي تواند افزايش دهد و درنتيجه تقاضاي تفرجگاه و مكاني جهت گذراندن اوقات فراغت را افزايش مي دهد.

هدف فرد در اوقات فراغت بر خلاف شغل و حرفه مشخص، كسب درآمد نيست و هيچ گونه هدف ايدئولوژيكي، تبليغي و سياسي را نيز دنبال نمي كند. احساس رضاييت يكي از ويژگي هاي اساسي اوقات فراغت است.

۱-۴-۱-۱-تعریف سفر:

بیشتر لغت نامه ها واژه ساده ((مسافرت)) را بدین گونه تعریف کرده اند. ((عمل جابجایی به خارج از جامعه برای تجارت (داد و ستد) یا تفریح و نه برای انجام کار روزمره یا تحصیل)).

۱-۴-۱-۲- سفر کردن:

هر دفعه که شخصی حداقل ۱۰۰ مایل از خانه خود دور شود و برگردد.

۱-۴-۱-۳- مسافر:

کسی است که بین دو یا چند نقطه مسافرت کند.

۱-۴-۱-۴- چرا مردم مسافرت می‌کنند؟

مردم به دو دلیل عمده مسافرت می‌کنند :

۱- کار: مردم گاهی مجبورند برای انجام وظایف و ماموریت‌های شغلی به جایی بروند، بنا به دلایل مذهبی احساس تعهد و اجبار می‌کنند. برای دیدار دوستان و آشنایان و یا به دلیل پزشکی و جهت معاینه و معالجه مسافرت می‌کنند.

۲- تفریح: مردم گاهی برای تفریح و لذت بردن به جایی مسافرت می‌کنند؛ مثلاً لذت استراحت، لذت ماجراجویی، لذت فرار از محیط شهر، لذت اکتشاف، لذت هیجان، لذت ورزشی همه این موارد با هم جهانگردی فرح بخش را تشکیل می‌دهند.

مردم به دلایل متعدد و پیچیده به مسافرت می‌روند. رشد فزاینده گردشگری در دوره‌ای نسبتاً کوتاه باعث شده است عواملی که در این زمینه نقش اصلی ایفا می‌کنند بسیار مورد توجه قرار گیرند.

بسیاری از ساکنان کشورها، یعنی همان کسانی که زمانی مسافرت و جابجایی را بعید می‌دانستند، اینک می‌توانند از نظر مالی از عهده این رفت و آمدها برآیند و چنین مسافرت‌هایی کنند. ایجاد مهمانخانه‌ها، استراحتگاه‌ها و مکان‌های تفریحی در نقاط مختلف به صورت یکی از اقلام عمده بودجه شهرهای بزرگ درآمده است و همگی در صدد ایجاد استراحتگاه‌ها و مهمان‌پذیرها در کنار فرودگاه‌ها و مناطق روستایی برآمده‌اند.

خدماتی که به وسیله سازمان‌های خدمات مسافرتی (آژانس‌ها) و دست‌اندرکاران و متصدیان مسافرت انجام می‌شود و نیز کارهایی را که دفاتر گردشگری در بخش دولتی ارائه می‌کنند و سرانجام تکنولوژی پیشرفته همه باعث شده‌اند که مسافران بالقوه کنونی بتوانند به مسافرت‌هایی سالم، بی‌خطر، آرام و لذت بخش بروند.

۵-۴-۱-۱- اهداف مسافرت:

اهداف مسافرت از دیدگاه سازمان جهانی جهانگردی (WTO) ذکر شد. این اهداف عبارت بودند از: گذراندن اوقات فراغت، تفریح و گذران تعطیلات، علل شغلی و حرفه‌ای، معالجات پزشکی، علل مذهبی و ...

۶-۴-۱-۱- اشکال و انواع مسافرت:

مسافرت برای گذراندن اوقات فراغت را که مقوله‌ای گسترده است می‌توان به سه گروه کوچکتر گردشگری عام و گردشگری خاص و گردشگری نوگرا تقسیم نمود:

گردشگری عام: این بخش از مردمی تشکیل می‌شود که به دنبال جایی برای استراحت و تجدید روحیه هستند. این گروه از مردم، هتل‌های راحت و خدمات اسکان و پذیرایی درجه یک را جستجو می‌کنند و ترجیح می‌دهند که به استراحتگاه‌های بزرگی بروند که مجموعه‌ای از خدمات نظیر: فروشگاه‌ها،

تفریحگاهها، باشگاههای ورزشی و رستورانها را شامل میشوند.

این نوع گردشگری را بر اساس ملیت، طبقه اجتماعی، قدرت خرید و سن تقسیم‌بندی میکنند.

گردشگری خاص: بر اساس علایق خاص و مشترک گروهی از جهانگردان شکل می‌گیرد. این علاقه‌های خاص، انگیزه‌ای بسیار قوی به شمار می‌آیند و از بسیاری ویژگی‌های دیگر نظیر سن، زمینه فرهنگی و غیره مهمتر هستند. نمونه‌هایی از بازارهای گردشگری خاص:

طبیعت گردی

راه‌پیمایی یا جاده‌پیمایی

ماه‌گیری

علایق فرهنگی خاص (تاریخ، هنر و ...)

عکاسی

قایقرانی

ماجرای جویی

و ...

بخش دیگر گردشگری خاص را باید در ماجراجویی‌های آرام و کم‌خطر جستجو کرد. این شیوه هیجان و نشاط همراه با آسودگی خاطر را فراهم می‌آورد.

گردشگری نوگرا: مسافر نوگرا فردی است مطلع‌تر، از نظر فرهنگی آگاه‌تر و نسبت به مسائل فرهنگی و زیست محیطی حساس‌تر و کنجکاو‌تر، ضمن اینکه از قدرت تجزیه و تحلیل بیشتری نیز برخوردار است.

هواداران این نوع جهانگردی در پی جایگزینی برای سبک‌های معمول و سنتی جهانگردی هستند، آنها به دنبال هتل‌های بزرگ و مجهز نیستند بلکه ترجیح می‌دهند در مکان‌های محلی اقامت کرده و با ارزش‌ها و شیوه‌های زندگی آنها بهتر آشنا شوند.

۵-۱-۱- تعریف توریسم

توریسم عبارتست از حرکت و سفر به منظور دیدار پدیده‌های ناشناخته و مناظر طبیعی، که در نهاد انسان نهفته است. صنعت توریسم علاوه بر اشتغال و درآمدزایی و ارتقاء سطح فرهنگی به مثابه پلی قلمداد می‌گردد که انسانها و ملیت‌های گوناگون را به هم ارتباط می‌دهد و موجبات استحکام پیوندهای اجتماعی ملل را فراهم ساخته و در توسعه روابط بین‌الملل و برقراری صلح جهانی نیز سهم بسزایی را ایفا می‌کند.

۵-۱-۱-۱- جهانگردی یا گردشگری :

جهانگردی عبارت است از صنعت جهانی مسافرت اعم از هتل‌ها، حمل‌ونقل، تسهیلات رستوران‌ها، مغازه‌ها، مکان‌های تفریحی، بیمارستان‌ها و ... و همه عناصر دیگر که خواسته‌ها و نیازهای مسافران را برآورده می‌سازد. بسیاری از کشورها این صنعت پویا را به عنوان منبع اصلی درآمد، اشتغال، رشد بخش خصوصی و توسعه، یعنی در جاهایی که شکل‌های دیگر توسعه اقتصادی مثل تولید یا استخراج منابع طبیعی از نظر اقتصادی به صرفه نیست یا نقش‌چندان مهمی در صحنه تجارت و بازرگانی ندارد، به توسعه صنعت گردشگری توجه زیادی می‌شود.

۵-۱-۱-۲- توریست (جهانگرد) :

کسی که در جستجوی تجربیات روحی، فیزیکی و رضایتمندی‌های مختلف است و ماهیت این تجربیات، مقصدهای انتخابی و نوع فعالیت‌های مورد لذت وی را تعیین می‌نماید. جهانگرد یا توریست رابط بین کشورهای دور و نزدیک و کاشف سرزمین‌های ناشناخته یا بیننده آثار کهن و باستانی و پیوند دهنده فرهنگ و سیاست‌ها و ناقل هنرها و تکنیک‌ها و

افزاینده دانش و آگاهی‌ها و توسعه دهنده اقتصاد و صنعت و پدید آورنده درآمدهای جدید و مشاغل مختلف و بالاخره مبشر محبت و مهربانی و پیام آور صلح و دوستی است. افراد زیر در تقسیم بندی کمیته مخصوص آمارگیری مجمع ملل توریست محسوب می شوند:

- کسانی که برای تفریح و دلایل شخصی یا مقاصد پزشکی و درمانی سفر می‌کنند.

- کسانی که برای شرکت در کنفرانس‌ها، نمایشگاه‌ها، مراسم مذهبی، مسابقات ورزشی و ... به کشورهای دیگر می‌روند.

- کسانی که به قصد بازاریابی و امور بازرگانی مسافرت می‌کنند.

- کسانی که قصد سفر به مکان دیگری دارند و در مسیر راه تا ۲۴ ساعت اقامت می نمایند.

۱-۲-۵-۱-۱-جهانگرد یا گردشگر : (دیدار کننده يك شبه)

مقصود کسی است که دست کم يك شب در يك اقامتگاه عمومی یا خصوصی در محل مورد بازدید به سر می‌برد.

۱-۲-۵-۱-۲-گردشگر يك روزه : (کسی که به تفریح می‌رود)

مقصود کسی است يك روز به مکان دیگری می‌رود ولي شب را در آنجا نمی‌گذراند.

۱-۲-۵-۱-۳-دیدار کننده :

کسی است که به مکانی غیر از محیط خود مسافرت می کند، کمتر از دوازده ماه متوالی در آنجا به سر می برد و هدف اصلی از این مسافرت این نیست که در مکان مورد بازدید به ازای دریافت پول کار کند.

۱-۲-۵-۱-۴-ارزش ها و اثرات جهانگردی:

جهانگردی يك عامل مهم برای پیشرفت و تکامل اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی کشورها محسوب می‌شود. انگیزه مسافرت هرچه باشد موجب برخورد فرهنگ‌ها شده، عقاید و نظرات جدیدی

را به وجود می‌آورد و در اثر برخوردها تغییرات مطلوبی در آداب و رسوم و کردار و رفتار اجتماعی حاصل می‌شود.

۱- جهانگردی و تبادل فرهنگها :

برای توسعه جهانگردی به مسئله فرهنگ توجه خاصی مبذول می‌شود. آثار باستانی و کهن هر کشوری معرف فرهنگ خاص همان کشور است و دارای ارزشهای درخور توجه همان سرزمین و ویژگی‌های مردم همان مرز و بوم است. این آثار باعث جذب دیگران جهت بازدید و شناخت آن جاذبه‌ها و آثار می‌گردد. انسانها نمایندگان فرهنگهای گوناگون هستند و تماس رو در روی این نمایندگان تماس فرهنگهاست که سبب غنای فرهنگی می‌شود. این تماسهای رو در رو باید همه گروه‌ها را در برگیرد و از اینجاست که جهانگردی همگانی به صورت یک دستاورد و یک ضرورت جلوه می‌کند.

۲- جهانگردی به عنوان یک عامل درمانی:

با پیشرفت تکنولوژی، نحوه کار و طرق استفاده از نیروی انسانی تغییر شکل یافته و مردم نیز همزمان با این پیشرفت بتدریج نحوه فعالیت‌های خود را با این عوامل هماهنگ می‌سازند.

این تغییرات در افراد ممکن است موجب بروز بیماری‌های عصبی یا خطرات شدید روحی و روانی گردد. برای جلوگیری یا کمک به تقلیل ابتلای مردم به این دو مرض که زاینده فعالیت‌های ماشینی است، امروزه توجه خاصی به مرخصی‌ها و الزامی بودن آن شده است.

تحقیقات نشان می‌دهد افرادی که از مرخصی استفاده می‌نمایند به جای استراحت اکثراً به دنبال تغییر محیط و سفر می‌باشند تا بدین طریق خستگی کار و فعالیت را از خود دور نمایند. ۳- جهانگردی و ارزشهای اقتصادی:

جهانگردی به عنوان یک عامل اقتصادی عمده و بسیار موثر در سال‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته است، لذا سعی می‌

شود امکانات لازم جهت رشد و توسعه جهانگردی فراهم شود. از جمله مزایایی که از نظر اقتصادی دارد گستردگی زمینه اشتغال در آن می‌باشد به گونه‌ای که هم کارگران ساده بدون مهارت و هم صاحبان مهارت‌های گوناگون می‌توانند در این رشته شاغل شوند. صرف هزینه جهانگردان در کشورها موجب پدید آمدن فرصت‌های فراوان برای کار و اشتغال می‌شود. جهانگردی پول و جمعیت را از مراکز تمرکز و ثقل صنعتی به سوی روستاها و نقاط طبیعی و پر جاذبه می‌کشاند. معمولاً جهانگردی را در اصطلاح اقتصادی، صادرات نامرئی محصولات و خدمات می‌نامند. این صادرات نامرئی بخصوص برای کشورهای که منابع درآمد چشمگیری هم نداشته باشند غنیمتی با ارزش محسوب می‌شود.

۴- جهانگردی و سیاست :

جهانگردی با پدیدآوردن تفاهم متقابل میان ملت‌ها به پیشبرد و استواری صلح جهانی کم‌های شایسته‌ای می‌نماید. چگونگی اوضاع و احوال عمومی، سازمان کشوری و تشکیلات رهبری هر کشور از یک سو و تبلیغات و اقداماتی که کشورهای مختلف جهان برای رفاه و آسایش و جلب جهانگردی فراهم می‌سازند، رابطه سیاست و جهانگردی را آشکار می‌سازد. ضمن آنکه مقررات فرهنگی، صنعتی، حمل و نقل، مالی و ارزی، قوانین اجتماعی، تجاری و سیاست‌های داخلی و خارجی هر کشور رابطه خاصی با موضوع جهانگردی پیدا می‌نماید، می‌بایست در این امور ارتباط جهانگردی با سیاست لحاظ گردد.

۵- جهانگردی و صنعت:

حمل و نقل در صدر رابطه تکنولوژی و جهانگردی قرار دارد. گسترش خطوط راه‌آهن، کشتی‌های مسافرتی و هواپیماها، نقش حساس و بزرگی در توسعه جهانگردی دنیای امروز دارند. رابطه بین جهانگردی، تکنولوژی و صنعت تنها در زمینه وسایل حمل و نقل محدود نگردیده و شامل تمام تاسیسات و

تسهیلاتی می‌گردد که لازمه آسایش مسافران است. مسایل هتلداری و هتل‌سازی، روش‌های خدمات جدید مسافرتی و بکارگیری تکنولوژی جدید و کامپیوتر و بخش اطلاعات و اخبار و نظایر آن، همه و همه در ارتباط با تکنولوژی قرار دارند.

۴-۵-۱-۱- اهداف جهانگردی:

هدف جهانگردی امروز صرفاً کشف و تحقیق و شناخت‌های جدید و آگاهی‌های تازه نیست و جهانگردان طبقه خاص و استثنایی با انگیزه‌های واحد و هدف‌های مشابه نیستند، بلکه دارای انگیزه‌های مختلف و اهداف متفاوتند که مهمترین این اهداف عبارتند از:

۱- هدف‌های تاریخی: برای دیدار بناهای تاریخی و آثار باستانی و موزه‌ها و شناخت تاریخ کشورها.

۲- هدف‌های فرهنگی: برای شناخت فرهنگ‌ها، سنت‌ها و آگاهی از زبان، هنر و مذهب ملتها.

۳- هدف‌های تفریحی: هدف‌های تفریحی و ورزشی برای تامین سلامت جسم و روان.

۴- هدف‌های زیارتی: برای زیارت اماکن مقدسه و عبادتگاه‌ها و زیارتگاه‌ها.

۵- هدف‌های علمی و تجاری: برای مشارکت در کنگره‌های علمی و المپیادهای تخصصی و نمایشگاه‌های صنعتی و بازرگانی.

۶- هدف‌های سیاسی: مسافرت بمنظور شرکت در اجلاس و مجامع بین‌المللی، کنگره‌ها و سمینارهای سیاسی، جشن‌های ملی و مذهبی، مراسم ویژه سیاسی و نظایر آن.

۷- هدف‌های درمانی: این نوع شامل افراد و گروه‌هایی است که جهت استفاده از تغییر آب و هوا، استفاده از آب‌های معدنی، گذراندن اوقات فراغت، معالجه و ... اقدام به مسافرت می‌نمایند.

۶-۱-۱- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

علاوه بر نیازهایی چون خورد و خوراک و پوشاک، نیازهای روحی و روانی یک انسان همان چیزی است که باعث بقای او می‌شود مانند: محبت، عشق، مذهب و...

روح تشنه انسان را چیزهای دیگری نیز باید سیراب کند و یکی از آنها تفریح و تفرج است. انسان امروز هر قدر عوامل راحتی زندگی خود را بیشتر فراهم می‌آورد و صنعتی‌تر می‌شود بیشتر تشنه سفر می‌گردد. پس باید امکانات لازم را برای این منظور هر چه بیشتر فراهم ساخت.

از طرفی این حرکت و سفرها به منظور دیدار پدیده‌های ناشناخته و مناظر طبیعی، باعث به وجود آمدن صنعت توریسم و جهانگردی خواهد شد که علاوه بر اشتغال و درآمدزایی به مثابه پلی قلمداد می‌گردد که انسانها و ملیت‌های گوناگون را به هم ارتباط می‌دهد. همچنین جهانگردی یک عامل مهم برای پیشرفت و تکامل اجتماعی، فرهنگی منطقه محسوب می‌شود. انگیزه مسافرت هرچه باشد موجب برخورد فرهنگ‌ها شده، عقاید و نظرات جدیدی را به وجود می‌آورد و در اثر برخوردها تغییرات مطلوبی در آداب و رسوم و کردار و رفتار اجتماعی حاصل می‌شود.

۲-۱- معماری پایدار

کاربرد مفاهیم پایداری و توسعه پایدار در معماری مبحثی به نام معماری پایدار را به وجود آورده است.

اصطلاح پایداری (Sustainable) برای نخستین بار در سال ۱۹۸۶ توسط کمیته جهانی گسترش محیط زیست تحت عنوان (رویارویی با نیازهای عصر حاضر بدون به مخاطره انداختن منابع نسل

آینده برای مقابله با نیازهایشان) مطرح شد. معماری پایدار در واقع زیر مجموعه طراحی پایدار است که شاید بتوان یکی از جریان های مهم معاصر به حساب آورد و عکس العملی منطقی در برابر مسائل و مشکلات عصر صنعت به حساب می رود. برای مثال ۵۰ درصد ذخائر سوختی در ساختمان مصرف می شود که این به نوبه خود منجر به بحران های زیست محیطی می شود. بنابراین ضرورت توسعه هر چه بیشتر مقوله پایداری به خوبی قابل مشاهده است. مهمترین سرفصل های معماری پایدار عناوین معماری اکوتک و معماری و انرژی و معماری سبز تشکیل می دهد.

۱-۲-۱- اصول و قواعد در معماری پایدار :

۱- صرفه جویی در منابع economy of resources :

این اصل از یک سو به بهره برداری مناسب از منابع و انرژی های تجدیدناپذیر مانند سوخت های فسیلی در جهت کاهش مصرف می پردازد و از سوی دیگر به کنترل و به کارگیری هرچه بیشتر منابع طبیعی به عنوان ذخایری تجدیدپذیر و ماندگار توجه جدی دارد. برای کنترل منابع ۳ نوع استراتژی می تواند مورد توجه قرار گیرد که شامل حفظ انرژی ، حفظ آب و حفظ مواد است. تمرکز بر این ۳ منبع به دلیل اهمیت آنها در ساخت و اداره ساختمان است.

۲- طراحی برای بازگشت به چرخه زندگی :

دومین اصل از معماری پایدار بر این فکر و یا نظریه استوار شده است که ماده از یک شکل قابل استفاده تبدیل به شکل دیگری شود بدون اینکه به مفید بودن آن آسیب رسیده باشد. از سوی دیگر به واسطه این اصل یکی از وظایف طراح جلوگیری از آلودگی محیط است.

۳- طراحی برای انسان :

اصل طراحی برای انسان آخرین و شاید مهمترین اصل از معماری پایدار است این اصل ریشه در نیازهایی دارد که

برای حفظ و نگهداری عناصر زنجیره ای اکوسیستم لازم است که آنها نیز به نوبه خود بقاء انسان را تضمین می کنند. این اصل دارای ۳ استراتژی است که عبارتند از:

الف- نگهداری از منابع طبیعی

ب- طراحی شهری

ج- طراحی سایت و راحتی انسان

در واقع می توان نتیجه گرفت که برای رسیدن به معماری پایدار طراح باید این مراحل و اصول را تعریف کننده یک چهارچوب اصلی برای طراحی پایدار باشد.

۲-۱-۲- تعریف ساخت و ساز پایدار :

مدیریت یک محیط پاک و سالم براساس بهره برداری مؤثر از منابع طبیعی و اصول اکولوژی که هدف از طراحی ساختمان های پایدار کاهش آسیب آن بر روی محیط و منابع انرژی و طبیعت است که شامل قوانین زیر می باشد:

۱- کاهش مصرف منابع غیر قابل تجدید

۲- توسعه محیط طبیعی

۳- حذف یا کاهش مصرف مواد سمی و یا آسیب رسان در طبیعت

در صنعت ساختمان سازی

به طور کلی می توانیم ساختمان پایدار این گونه تعریف

کنیم: ساختمانی که کمترین ناسازگاری و مغایرت را با

محیط طبیعی پیرامون خود و در پهنه وسیع تر با منطقه و جهان دارد.

۳-۱-۲- اهداف کلی ساختمان های پایدار :

۱- بهره برداری مناسب از منابع و انرژی

۲- جلوگیری از آلودگی هوا

۳- مطابقت با محیط

۱- استفاده پایدار از منابع زیستی : از منابعی که

سریعتر جایگزین می شوند استفاده کنیم. به عنوان مثال:

از چوب درختانی استفاده کنیم که سریعتر رشد کرده و می توانند جایگزین شوند یا از منابع متنوع استفاده شود که نوع خاصی از منبع از بین نرود.

۲- استفاده از منابع تجدید ناپذیر : مثلاً استفاده از منابع فسیلی برای سوخت غیر عاقلانه است یا در ساختن سندی از چوبی استفاده کنیم که در طبیعت به سرعت جایگزین شود.

۳- حفاظت از تنوع زیستی : مردم به طور صحیح از منابع محیطی بهره گیرند و به آنها آموزش داده شود که از هر محصول یا منبعی در جای خود و به صورت بهینه استفاده کنند. مثلاً مبلمان شهری که با کوچکترین نقص دور انداخته نشود. (یا تعمیر شود یا مواد اولیه آن بازیافت شود) طراحی پایدار همکاری متفکرانه با مهندسی مکانیک برق و سازه است علاوه بر فاکتورهای متداول طراحی مانند زیبایی، تناسب، بافت سایه و نور که باید مد نظر قرار گیرند.

۴-۱-۲- اصول اولیه عوامل محیطی، اقتصادی و انسانی در طراحی پایدار :

- درک محیط : طراحی پایدار با درک محیط آغاز میشود و درک محیط باعث مشخص شدن مراحل طراحی از جمله جهت قرارگیری نسبت به خورشید و چگونگی قرار گیری ساختمان در سایت و حفظ محیط پیرامون و دسترسی سیستم نقلیه و پیاده می گردد.

- ارتباط با طبیعت : چه ساختمان در داخل محیط شهری باشد و چه در یک محیط طبیعی تر ارتباط دادن طبیعی به محیط طراحی شده روح و جان می بخشد.

- درک تأثیرات محیطی : طراحی پایدار سعی در درک تأثیرات محیط از طریق ارزیابی و تحلیل سایت دارد، ارزیابی انرژی مصرفی و تکنیک های ساختمان سازی بطوری

که تأثیر منفی محیطی را می توان از طریق استفاده مصالح ساختمان سازی پایدار و مصالح ساختمانی قابل بازیافت کاهش داد.

- روند مشارکتی طراحی : طراحان پایدار، اهمیت توجه به هر نظری را می دانند همکاری با مهندسين مشاور و متخصص دیگر در مراحل اولیه طراحی صورت می پذیرد. طراحان همچنین به نظرات ساکنین محلی و همسایگان محلی و همسایگان محلی نیز توجه می کنند.

- درك مردم : طراحی پایدار باید به فرهنگ و دین و نژاد مردمی که قرار است برای آنها طراحی کنند توجه کنند. يك معمار باید چند فاکتور را در نظر بگیرد: مقاومت و پایداری و طول عمر بنا ، مصالح مناسب و مفهوم و کانپست تمام اصول معماری پایدار باید در يك پروسه کامل که منجر به ساخته شدن محیط زیست سالم می شود تجسم یابد.

۵-۲-۱- جمع بندی و نتیجه گیری

معماری پایدار و دیدگاه های آینده این سبک که معماری خود را همانند موجوداتی زنده تجسم کرده و خود را با محیط وفق می دهند و معماری که ریشه در نیازهایی دارد که برای حفظ و نگهداری عناصر زنجیره ای اکوسیستم لازم است که آنها نیز به نوبه خود بقاء انسان را تضمین می کنند.

در واقع می توان نتیجه گرفت که برای رسیدن به معماری پایدار طراح باید مراحل و اصول معماری پایدار را که تعریف کننده يك چهارچوب اصلی برای طراحی است در نظر بگیرد.

از دیدی دیگر در این سبک ساختار طبیعت بسیار مهم گشته است و نیازمند مطالعاتی در مورد ایستایی، هندسه و نظم در طبیعت دارد که می تواند منابع خوبی چه در حوزه معماری و چه در حوزه سازه گردد.

۳-۱- رابطه انسان و طبیعت

برای درک رابطه ساختمان با محیط ابتدا بایستی به دیدگاه انسان در مورد محیط ویا بطورکلی نسبت به طبیعت، نظر داشت. اساس ساختن، دست اندازی به طبیعت است. نوع این دست اندازی ارتباط بسیار نزدیک با طرز تفکر انسان در مورد طبیعت دارد. در بسیاری از فرهنگهای شرقی، ارتباط کاملاً نزدیکی بین انسان و طبیعت وجود داشته و امروزه نیز گاهی این ارتباط به چشم می‌خورد. انسان خود را جزئی از طبیعت می‌داند و به این دلیل در ارتباطی چندگانه با آن بوده است. این ارتباط نزدیک، هم به انسان و هم به طبیعت امکان ادامه زندگی را می‌داده است.

بشر به عنوان یک موجود زنده، جزئی از طبیعت است که در آن زندگی می‌کند و به آن وابسته می‌باشد. قوانین فیزیک بر طبیعت یا دست ساخته انسان به نحو یکسان حاکم است. به این ترتیب کاملاً طبیعی به نظر می‌رسد که در بسیاری از موارد مانند ساختمان، طبیعت برای بشر عنوان مدل و نمونه داشته باشد.

انسان اغلب تصور می‌کند آنچه ((طبیعی)) است چه از نظر فرم و چه از نظر عملکرد به حدی از تکامل رسیده است که بهتر از آن قابل تصور نیست، حال آنکه چنین نیست آدولوف پورتمان می‌گوید: ((ساده‌ترین فرم که به گونه‌ای کامل در خدمت عملکرد باشد و بسیاری از مردم آن را ((طبیعی)) خوانده، و ستایش می‌کنند در طبیعت کاملاً نادر است. آنچه بیشتر به چشم می‌خورد به خصوص در دنیای حیوانات چیزی فاقد این صفات است)). ((اغلب به نظر می‌رسد که خیالبافی آزاد و یا حتی بازی‌های لجبازانه یک قدرت خلاقه، در این آفرینش بیشتر نقش داشته‌اند تا ضرورت‌های تکنیکی)).

۱-۳-۱- اکوتوریسم (طبیعت گردی)

در صنعت توریسم، توریسم طبیعت و توریسم فرهنگی رشد فزاینده‌ای دارد و در قرن آینده حرف اول را در این صنعت خواهد زد.

توریسم طبیعت و یا اکوتوریسم و یا به قول خودمان گردشگری در طبیعت به توریسم آثار تاریخی و دیدن شهرها و ساخته‌های دست بشر رجحان پیدا می‌کند، زیرا روح انسان صنعتی فقط با نزدیکی با طبیعت سیراب می‌شود نه با دیدن برج ایفل. توریسم طبیعت مترادف با آمدن انسان‌های پر طاقت و صبور و قوی روحیه است که خود نعمتی محسوب می‌شود زیرا سرمایه‌گذاری اولیه برای ایجاد مراکز رفاهی و استراحتی را خیلی کمتر نیاز دارد و مهمتر اینکه اینگونه انسان‌ها بمراتب کمتر از توریست‌های معمولی حامل فرهنگ ابتذال بوده و به اصطلاح هجوم فرهنگ بیگانه از این راه کمتر است.

۱-۱-۳- تعریف اکوتوریسم:

برای اکوتوریسم تعاریف متعددی ارائه شده است که در اینجا به چند مورد اشاره می‌شود:

- اکوتوریسم در لغت به معنای ((گردشگری در طبیعت)) می‌باشد.

- مشاهده سرزمین، جانوران و گیاهان دست نخورده در آن.
- سفر به طبیعت به نحوی که در عین محافظت از اکوسیستم به شأن جوامع محلی نیز احترام گذاشته شود. در این تعریف علاوه بر منابع طبیعی، به ارزش‌های مردم محلی نیز توجه شده است و ضرورت ایجاد توازن بین منابع طبیعی، توریسم و جامعه محلی مورد توجه قرار گرفته است.

- لا کوزین، اکوتوریسم را چنین تعریف کرده است: ((مسافرت به نواحی طبیعی تقریباً دست نخورده با هدف یادگیری، تحسین و استفاده از مناظر طبیعی حیات وحش و همچنین نمودهای فرهنگی و حال مردم بومی)).

به اعتقاد گودوین، گردشگری مبتنی بر طبیعت، همه انواع گردشگری متمرکز گردشگری با انگیزه‌های هیجان طلبی و گردشگری با پیامد خفیف را که در آنها انگیزه اصلی، بهره‌برداری از طبیعت وحشی و دست نخورده همراه با گونه‌ها و زیستگاه‌های جانوری، سیماهای طبیعی و رودخانه‌های جذاب و تماشایی است را شامل می‌شود.

با استفاده از تعاریف مزبور، اکوتوریسم را چنین تعریف می‌کنیم:

سفر به نواحی طبیعی تقریباً دست نخورده به منظور مطالعه و کسب لذت و احترام به نظام ارزش‌ها، مردم محلی توأم باشد و به محافظت از نواحی مزبور کمک کند.

۲-۱-۳-۱- اکوتوریست :

گردشگری است که خود را نسبت به تمامیت گونه‌های گیاهی و جانوری، سرزمین و اکوسیستم‌های یک ناحیه به موازات جوامع محلی با تمامی نیازها و ویژگی‌های فرهنگی شان مسئول می‌بیند. او مسافریست که عرصه‌های طبیعی را از دیدگاه جهانی، خانه همه و از منظر محلی فقط خانه ساکنین آن می‌داند.

۳-۱-۳-۱- تاریخچه اکوتوریسم :

افراد بشر همواره از مشاهده طبیعت لذت می‌برده‌اند و سفر به نواحی بکر و دست نخورده و دیدار از جذابیت‌های طبیعی برای ارضای نیازهای روحی و روانی و ارائه پاسخی به کنجکاوی‌های بشر موضوع جدید نبوده و نیست. اما حساسیت به موضوع‌های اکولوژیکی سفر و ارتباط توریسم با محیط‌زیست در دهه ۱۹۶۰ آغاز شده است. هتزر اولین کسی بوده است که در سال ۱۹۶۵ واژه اکوتوریسم را در توصیف رابطه بین توریست‌ها، محیط زیست و فرهنگ‌های بومی بکار برده است. هتزر به چهار معیار در توریسم مسئول اشاره می‌کند:

(۱) کمترین اثر بر محیط زیست
(۲) کمترین اثر بر فرهنگ‌های بومی و بیشترین احترام برای آنها

(۳) بیشترین مزایای اقتصادی برای مردم کشور میزبان
(۴) بیشترین رضایت برای توریست‌ها

دولت کانادا در اواسط دهه ۱۹۷۰ اقدام به ایجاد سفرهای طبیعی یا اکوتور در نواحی بکر و طبیعی کانادا کرد. هدف دولت کانادا جلب توجه توریست‌ها به رابطه انسان و زمین و ضرورت درک اهمیت طبیعت برای افراد بشر بوده است. مطالعات و تبلیغات مرتبط با اثرات اکوتوریسم در دهه ۱۹۸۰ افزایش یافت و نتایج آن تحقیقات، بر سیاست‌ها و خط‌مشی‌های توریسم تأثیر گذارده است. در حال حاضر مؤسساتی با هدف توسعه و بسط اکوتوریسم در جهان بوجود آمده است.

اکوتوریسم در سال ۱۹۹۰، بصورت یک سازمان غیرانتفاعی بین‌المللی ایجاد شده تا توریسم مخرب و مصرفی را به ابزاری برای محافظت از محیط زیست و توریسم پایدار تبدیل کند.

۴-۱-۳-۱- اهمیت اکوتوریسم :

با افزایش آگاهی‌های مردم از فواید و اثرات مثبت تجربه مستقیم طبیعت، اهمیت اکوتور بیشتر می‌شود. اکوتوریسم به تنوع زیستی، ارزش اقتصادی می‌دهد. اکوتوریسم‌هایی که همه ساله به مناطق جذاب طبیعی (مانند کنیا در آفریقای شرقی) مسافرت می‌کنند، میلیون‌ها دلار ارز به کشور میزبان وارد کرده و برای بسیاری از مردم محلی اشتغال ایجاد می‌کنند. چنانچه درآمدهای حاصل از اکوتوریسم به درستی مورد استفاده قرار گیرد، زمینه لازم برای حفظ محیط زیست طبیعی و بسط مناطق حفاظت شده فراهم خواهد آمد و تحقق هدف‌های توسعه پایدار، تسهیل خواهد شد.

۵-۱-۳-۱- انواع اکوتوریست:

در برخي از متون، نویسندگان سعی کرده اند توصیف خاصی از اکوتوریستها ارائه دهند تا آنها را بر مبنای وضعیت، میزان تجربه و درجه پویایی و تحرکشان طبقه‌بندی کنند. بطور کلی، اکوتوریست کسی است که برای بهره‌گیری از طبیعت به چالش‌های فکری و فیزیکی می‌پردازد. کاسلر، در سال ۱۹۹۱ اکوتوریستها را به سه قسم طبقه‌بندی کرده است:

(۱) اکوتوریست‌های آزاد

افرادی که پویایی و تحرک کافی برای دیدار از نواحی بکر و طبیعی دارند و از انعطاف‌پذیری بالایی نیز برخوردارند. این افراد اگرچه تعدادشان زیاد است ولی ناشناخته‌اند. (۲) اکوتوریست‌های سازمان‌یافته افرادی که از طریق تورهای برنامه‌ریزی شده به مناطق ویژه سفر می‌کنند.

(۳) گروه‌های علمی و دانشگاهی

افرادی که در چهارچوب تحقیقات علمی برای مؤسسات پژوهشی و دانشگاهی به مناطق طبیعی سفر می‌کنند و مدت نسبتاً زیادی در مقصد اقامت می‌نمایند و بیش از اکوتوریست‌های عادی به کشف رمز و رازهای طبیعت علاقه مندند. یکی از نویسندگان به نام لیندبرگ، اکوتوریستها را با توجه به میزان وقتی که به سفر اختصاص می‌دهند، انتظاری که از سفر دارند و وسیله‌ای که با آن به سفر می‌روند طبقه‌بندی کرده است.

(۱) محققان علمی و افرادی که برای آموزش و یادگیری، پاکسازی محیط‌زیست و هدف‌های مشابه به مناطق طبیعی سفر می‌کنند.

(۲) افرادی که مشخصاً برای دیدار از مناطق حفاظت شده سفر می‌کنند و علاقه‌مندند که با محیط طبیعی محلی و تاریخچه و سوابق و ویژگی‌های فرهنگی مردم بومی آشنا شوند.

۳) کسانی که به سفرهای غیر معمولی و غیر متداول علاقه‌مندند، مانند کسانی که به جنگل‌های آمازون، پارک گوریلی در رواندا و از این قبیل مکانها سفر می‌کنند.

۴) افرادی که در یک برنامه مسافرتی، بطور اتفاقی به دیدار از طبیعت نیز می‌پردازند و در بخشی از مسافرت اصلی خود از مناطق طبیعی نیز دیدار می‌کنند.

بطور کلی تحقیقات نشان داده است که اکوتوریستها اکثراً افرادی تحصیل کرده‌اند که حداقل یک درجه دانشگاهی دارند و از وضعیت مالی متوسطی نیز برخوردارند.

علاق اکوتوریستها شامل دیدار از مناطق حیاط وحش، پارک‌های ملی، مناطق حفاظت شده، نواحی روستایی کوهستان‌ها، دریاچه‌ها و رودخانه‌ها، سواحل دریاها و اقیانوس‌ها، می‌شود.

۶-۱-۳-۱- اهداف اکوتوریسم:

صنعت اکوتوریسم در جهان امروز اهداف روشنی را تعقیب می‌کند. در ایران نیز طی سال‌های اخیر رویکردی مثبت نسبت به این مسأله دیده می‌شود. این رویکرد مبتنی بر اهداف و گزینه‌هایی به شرح زیر است:

- ۱- حفظ و نگهداری چشم اندازهای طبیعی به عنوان مهمترین سرمایه ملی در توسعه صنعت جهانگردی
- ۲- تدوین برنامه جامع اکوتوریستی به منظور بهره‌برداری پایدار از قطب‌های مورد نظر
- ۳- شناسایی و معرفی جاذبه‌های اکوتوریستی ایران به جهانیان
- ۴- بهره‌برداری اقتصادی از این سرمایه ملی، با راه‌اندازی تورهای اکوتوریستی و با تأکید بر راهکارهای طرح جامع گردشگری

- ۵- تعریف بازارها و جاذبه‌های جدید به منظور توسعه و گسترش عملیات بازاریابی در مسیر افزایش سهم ایران از بازار توریسم بین‌المللی
- ۶- تربیت، آموزش و ارتقای فرهنگی شهروندان ایرانی به منظور حفاظت مؤثر از محیط‌زیست و چگونگی بهره‌وری پایدار از آن
- ۷- جذب مشارکت و سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی از طریق ارائه فرصت‌های سرمایه‌گذاری در بخش اکوتوریسم
- ۸- افزایش اشتغال و درآمد ارزی کشور
- ۹- ایجاد هماهنگی بین برنامه‌های اجرایی سازمان ایرانگردی و جهانگردی با سازمان بین‌المللی توریسم به منظور برخورداری از حمایت‌های مادی و معنوی این سازمان در دیگر مجامع بین‌المللی

۲-۳-۱ پارک و فضای سبز

۱-۲-۳-۱- تعریف فضای باز:

ریچارد فورستر فضای باز را به این گونه تعریف می‌کند: فضای باز (Open Space) به همه اراضی اعم از آبی، خشکی، شهری یا غیرشهری روباز گفته می‌شود که ویژگی‌های زیر را دارا باشند:

- تحت مالکیت عمومی و یا خصوصی باشند.
- قابلیت دسترسی داشته باشند.
- تحت محدودیت‌های مدیریت قرار داشته باشند.
- امکان انتخاب آزادانه فعالیت‌های مختلف و استفاده از چشم‌انداز را داشته باشند.
- امکان فراهم آوری خدمات برای انسان و طبیعت را داشته باشند و زیربنای گسترش در زمینه‌های خدمات آموزشی،

تولیدی، حفاظتی و تفرجگاهی را در حد ظرفیت خود تأمین کنند.

به منظور ایجاد فضاهایی از قبیل سبز، ورزشی، میادین، نمایشگاه‌ها، سطوح آب (آبنما)، محوطه مراکز اداری شبکه‌های ارتباطی و غیره پیش‌بینی شده باشند. فضای سبز همواره بخشی از فضای باز به شمار می‌آید. انواع فضاهای باز شهری به قرار زیرند:

محوطه‌های مسکونی، محوطه خدمات شهری، شبکه‌های ارتباطی، محوطه نمایشگاه‌ها، مناطق ورزشی و استادیوم‌ها، سطوح آبنما، محوطه بیمارستان‌ها، فضای سبز، محوطه مراکز آموزشی، محوطه پارک‌ها، حریم‌ها، محوطه سازمان‌های اداری، ارازی کشاورزی و بایر، محوطه کارخانجات و آرامگاه‌ها.

۳-۳-۱- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

بر اساس تعاریف بررسی شده در کل، دو بخش مشترک و مهم را میتوان استنباط کرد:

اول: مجموعه‌ای از پوشش سبزینه‌ای شامل درختان، درختچه‌ها، گل‌ها، بوته‌ها و چمن که مفهوم فضای سبز را از نظر فیزیونومی و شکل ظاهری القا می‌کند.

دوم: برآورد انتظارات و وظایفی شامل بهبود کیفیت زیست محیطی انسان، تأمین زیبایی و سایر نیازهای اکولوژیک که به عنوان هدف و وظیفه در احداث فضاهای سبز مستتر می‌باشد.

با توجه به اهمیت روز افزون فضاهای سبز شهری و گسترش نقش کلیدی آن در عرصه‌های مختلف زندگی شهری، نیاز به تعریف جامع‌تر که در برگیرنده مفاهیم مورد نیاز در شرایط کنونی باشد وجود دارد، این مفاهیم شامل موارد زیر است:

- نقش انسان در سازماندهی و مدیریت فضاهای سبز.

- اعمال خلاقیت‌های مهندسی معماری در طراحی فضاهای سبز.
- مبانی مهندسی محیط زیست.
- لزوم ارائه ضوابط و مقررات و تعیین محاسبات دقیق
- کارشناسی جهت مشخص کردن فضای سبز، تفکیک اراضی و
- رعایت مبانی علمی تخصصی در زمینه‌های مختلف شامل
- مکان‌یابی، منابع طبیعی (آب، خاک و گیاه) تأسیسات
- زیست محیطی، بهداشت، اقتصاد و جامعه‌شناسی.

۴-۱- رابطه معماری و طبیعت

طبیعت و معماری در برابر هم قرار ندارند بلکه متقابلاً در هم ادغام شده و یکدیگر را تکمیل می‌کنند. چون ممکن نیست که هر خانه به تنهایی در میان یک باغ بزرگ واقع باشد پس به ناچار این وابستگی به طبیعت خود را تنها در میدان بسته ارتباط بیشتر فضاهای داخلی و خارجی نشان می‌دهد. مهم این است که هر دوی این عوامل متضاد حضور دارند چرا که تنها با حضور یکی است که دیگری قابل شناسایی کامل می‌باشد.

۱-۴-۱-ارتباط بین درون و بیرون

انسان، هم به فضای بیرون و هم به فضای درون و هم به امکان حرکت بین این دو فضا نیازمند است. از این رو، این دو قابل جدایی مطلق نیستند و همیشه ارتباطی کم و بیش شدید بین آنها وجود دارد. نوع این ارتباط بیش از هر چیز تابع نوع روزه‌های فضای داخلی از یک سو و رابطه فضایی بین جداره‌ها از سوی دیگر است. محل و فرم این ارتباطات بین داخل و خارج از تناقضی حاصل می‌شود که در ذات این ارتباطات وجود دارد. به این معنی که از طرفی بایستی فضای داخلی فضایی باشد، محصور و بسته و محافظت شده در مقابل محیط خارج و از طرفی دیگر بایستی قطعاً بین دو فضا ارتباطی وجود داشته باشد. چرا که هر دو این فضاها جمعاً محیط زندگی انسان را تشکیل و دارای ضرورت حیاتی می‌باشند. علیرغم این تضاد، بین داخل و خارج روابط دیگری نیز وجود دارد. نوربرگ-شولتز نیز بر این باور است که این ارتباط یکی از اصول اساسی معماری است. اغلب جدایی بین این دو فضا به وسیله یک دیوار به وجود می‌آید. به این معنی که از خارج نیز فضای داخلی نه تنها از طریق فرم آن بلکه از طریق گشودگی‌هایش نیز قابل تشخیص است.

حداقل از نظر احساسی همیشه تضادی بین درون و بیرون وجود دارد، به این دلیل قابل فهم نیست که چرا نبایستی این تضاد در ظاهر و فرم هم به نمایش درآید؟ نگاهی به طبیعت این نظر را تأیید می‌کند: فرم خارجی بدن یک حیوان تابع قوانینی است که مطلقاً جدا از آنچه که اعضای داخلی را فرم و سازمان داده است می‌باشد بین داخل و خارج از جنبه شکل هیچ ارتباطی مشاهده نمی‌شود. جایگزینی اعضاء داخلی بر اساس حداکثر استفاده از حجم است. آدولوف پورتمان می‌گوید: ((در مورد پرندگان و پستانداران ما چنان به امعاء و احشاء جمع وجور شده در بدن عادت کرده ایم که آن

را كاملا معمولي مي‌دانيم و متوجه نمي‌شويم كه در اين بافت متراكم، اعضاء خارجي اصلا به فراموشي سپرده شده‌اند. آيا نمي‌خواهيم خارجي يك ساختمان بایستی نمایانگر درون آن باشد، يا آيا بایستی فرم‌هاي داخلي از خارج ساختمان هم قابل تشخیص باشند؟ نهایتاً بایستی به این نکته توجه کرد كه پاسخ به این سؤالات بسته به هر سبك تفاوت دارد اگر ارتباط مستقیمی از نظر فرم بین درون و بیرون وجود داشته باشد صحبت از نظام سازماندهی خوانا مي‌کنیم. راه حلی كه در آن فرم داخلي از خارج قابل تشخیص نباشد حالتی است از نظام سازماندهی ناخوانا كه بیش از عقل، احساس ما را مخاطب قرار می‌دهد و به این وسیله سبکی را عرضه می‌دارد كه در درجه‌بندی از ساده به پیچیده در مرتبه سوم جداول قرار می‌گیرد.

به نظر رایت هر خانه بایستی با محیط خود يك واحد را تشکیل بدهد. او در سال ۱۹۱۰ می‌نویسد: ((در معماری ارگانیک مطلقاً غیر ممکن است كه ساختمان را امری جداگانه، وسایلش را چیز دیگر و سرانجام مكان و محیط آن را نیز باز چیز متفاوت تلقی نماییم. معماری طبیعت‌گرا كه این ساختمان‌ها همه بر اساس آن طرح شده‌اند، تمامی این اجزاء را يك کلیت واحد می‌شناسد.

رایت با كمال سر سختی از مصالح طبیعی از قبیل چوب و سنگ و غیره استفاده می‌کرده است. او در تمام مدتی كه در شیکاگو مشغول به كار بود هرگز از اسكلت فلزی یا بتن مسلح استفاده نکرد.

معماری طبیعت‌گرای او كه طبعاً نوعی معماری در ارتباط نزدیک با زمین را ایجاب می‌کرد و همچنین نظریات شخصی او در مورد سکونت به معنی فراگیر، مانع از این بسازد. ارتباط بیرون و درون در ذهن او ارتباط بسیار لطیف‌تر و جامع‌تر بود: "احساس جا افتادگی این نیاز را بوجود می‌آورد

که در درون، صحبت از بیرون باشد و بیرون نیز خود را به درون کشانده و اینک بیرون و درون می تواند یکی شوند. در معماری ارگانیک خوب، به سختی می توان گفت در کدام نقطه خانه آغاز می شود و در کجا پایان می یابد، یا باغ در کجا شروع می شود. این درست همان چیزیست که باید تحقق یابد، چراکه معماری ارگانیک بیانگر این مطلب است که ما به طور طبیعی موجوداتی وابسته به زمین هستیم."

دیدگاه رایج در مورد ارتباط بین درون و بیرون تنها مظهر وابستگی او به طبیعت نیست بلکه دیدگاه عمومی او در مورد فضا - به نحو کاملاً فراگیری - گویای این وابستگی است و نتیجه این وابستگی چیزی است که او، عنوان معماری ارگانیک را به آن داده است. این نوع معماری خود را در مساله فضا به تنهایی محدود نمی کند بلکه شامل مسائل دیگر از قبیل مصالح و فرم و غیره نیز می گردد. یک چنین مسائل است که سرانجام باعث می شود که بگوید: "طبیعت انجیل من است".

۲-۴-۱- مفهوم زیبا شناختی در معماری

یک نقاش می تواند تابلوهایش را در خانه یا در آتلیه اش نقاشی کند. آزادی او در یک زمینه که چه چیز می خواهد بکشد، حداکثر به اندازه ابعاد بوم محدود می شود. بعد از تمام شدن نقاشی تابلو به معرض فروش قرار می گیرد، درست مثل هر کالای دیگری خریدار کسی خواهد بود که از آنچه کشیده شده لذت ببرد و با قیمت آن هم موافق باشد.

اما در معماری چنین نیست عوامل بسیار زیادی مانند قابلیت استفاده، ساختار، مقاومت مصالح، مسائل مالی و بالاخره ضوابط ساختمانی این آزادی را محدود می کند.

در معماری به عکس نقاشی، زیبا شناختی تنها عاملی که باید مورد توجه قرار گیرد، نیست. اما در این نیز که این عامل در معماری نقشی اصلی دارد نمی توان شك کرد تمامی عوامل موثر بایستی یک به یک مورد توجه قرار گیرند و نتیجه به

ناچار يك برآيند است يا به گفته رومالدو جيورجولا ((واقعيت اينست كه سعي در نزديك شدن زيباشناختي به معماري نيز مثل نزديك شدن به ساير اصول اجتماعي يا اخلاقي اغلب به تنگناها منجر ميشود.))

محدوديتها بسيار زيادند و در اين ميان اغلب جاي بازي آنقدر كم است كه تنها ميتوان از فاصله بين تفاسير مختلف يك قانون استفاده كرد. آزادي معمار محدود است و در اين محدوده تنگ او مسئوليت زيباسازي را نيز به عهده دارد و او نيز قصد دارد چيزي ((زيبا)) بيافريند يعني نوعي معماري خوب عرضه كند كه از نظر زيباشناختي نيز جوابگوي احتياجات ما باشد.

لغت زيباشناختي (استتيك) در اصل يوناني است و به معني ادراك است. علم زيباشناختي به معني وسيع كلمه به بررسي و روشهاي احساس محيط و موقعيت فرد در داخل آن ميپردازد. ميتوان كيفيت عوامل مختلفي چون نظم، تجانس، تضاد، تقابل، هماهنگي و تعادل، مقياس و تناسب، سلسله مراتب كه در اينجا هر يك را توضيح مختصري ميدهيم.

۱-۲-۴-۱- نظم:

معماري از اجزاء مختلفي تشكيل شده است. ارتباط بين اين اجزاء هم ارتباطي است منظم شده، اين بدان معني است كه اين اجزاء همگي زير مجموعه يك نظام يا سيستم هستند اين نظام ممكن است خيلي ساده و روشن و يا پيچيده باشد. ماكس بنزه يكي از بنيانگذاران زيباشناختي اطلاعاتي براي نظم سه مرتبه يا درجه قائل شده است: آشفته، ساختار يافتگي و شكل يافتگي.

وقتي صحبت از آشفتهگي كامل ميكنيم كه هيچ قاعده اي براي ارتباط بين اجزاء مختلف قابل تشخيص نباشد. در اين حالت قابليت پيش بيني صفر است و بداعت حداكثر، ساختار يافتگي عبارت است از يك نظم ((با قاعده)) با يك ساختار كه ممكن

است فرم‌های گوناگون وجود داشته باشد. مرتبه سوم نظم را بنزه ((نظم بی قاعده)) می‌خواند. وقتی صحبت از این نظم می‌کنیم که تمامی اجزاء مادی چنان جای گرفته‌اند که به آزادی فرم داده شده و در داخل سیستمی واحد از انتخاب‌ها رسیده باشد.

در هر سه مورد فوق جایگیری اجزاء تابع یک قانونمندی کلی است: هرچه درجه نظم بالاتر باشد و نظم پیچیده‌تر، محتوای اطلاعاتی کمتر می‌گردد.

۲-۲-۴-۱- هماهنگی و تعادل:

هماهنگی اصطلاحی است که در اغلب علوم طبیعی و عقلی از آن صحبت می‌شود. در زیباشناختی، منظور از هماهنگی یا ((هارمونی)) نظمی است که بین اجزاء تشکیل دهنده یک پدیده وجود دارد. در اساطیر یونان باستان هارمونی دختر آرس خدای جنگ و آفرودیت الهه عشق و زیبایی است. هماهنگی نتیجه ارتباط میان دو چیز متضاد است. این واقعیت یکی از مبانی دانش شرق نیز می‌باشد که لائوتسه آن را بیان می‌کند و علامت یین - یانگ نیز مظهر آن بوده است. هر نوع ادراک تنها به دلیل وجود تضاد، صورت می‌گیرد: یک شکل تنها هنگامی قابل دیدن است که به نوعی بتواند خودش را از زمینه‌اش جدا سازد. هماهنگی تنها زمانی امکان وجود دارد که تضاد نیز وجود داشته باشد.

هماهنگی یکی از ارکان اصل زیباشناسی معماری است و حوزه عمل آن به هیچ وجه محدود به ابعاد فضا نمی‌شود. مواد، رنگ‌ها، جنس، طرح ظاهری و غیره همگی باید با یکدیگر همخوانی داشته باشند و نیز لازم است که تابع نظمی برتر و فراگیر باشند.

هماهنگی در ادراک بصری جدای از تعادل بصری نیست.

تعداد در سیستم ادراك ما زمانی وجود دارد که کلیه نیروهای واقع در میدان دید ما، بطور متقابل یکدیگر را خنثی نمایند.

در اینجا دو عامل از اهمیت بسیاری برخوردارند: اندازه، فرم، رنگ، تیرگی و روشنی همه در وزن ادراکی موثرند.

عامل دوم جرم ظاهری، عامل موثر سوم، ارزش محتوایی جسم که این عامل شدیداً تابع عوامل روانی - اجتماعی است.

۳-۲-۴-۱- مقیاس و تناسب:

تناسب در عین اینکه یک عامل تعیین کننده برای هماهنگی است یکی از مسائلی است که همیشه مورد بحث معماری نیز بوده و هست. تناسب ارزشی است ذهنی و فقط در ارتباط با شکل قابل بررسی است. برای تناسب تعاریف مختلف قائل شده اند.

منظور از تناسب در معماری نسبتی است که بیان کننده رابطه بین دو یا چند اندازه است. اصولاً می‌توان دو نوع تناسب را مشخص کرد: تناسب ریاضی و تناسب هندسی. تناسب ریاضی بر اساس یک واحد با مقدار ثابت است و گویای نسبت عددی هر اندازه دیگر به این واحد یا مدول است. نسبت طلایی که لوکوروبوزیه هم مدولار خود را بر اساس آن تهیه کرده است. مقیاس نیز مثل تناسب بر روی ادراك، اثر می‌گذارد. فرم‌های مشخصی هستند که با تغییر مقیاس آنها اطلاعات معنایی یا سمانتیک آنها نیز تغییر می‌کنند. یک فضای داخلی کروی شکل در مقیاس انسانی مثلاً با قطری حدود چند متر به او احساس حفاظت و پناه‌دهندگی می‌بخشد. اما اگر قطر همین کره را خیلی زیاد کنیم دیگر اثری از این احساس باقی نمی‌ماند اکنون می‌بینیم که با ثابت بودن فرم با این تغییر در ما

بسته ارتباط بیشتر فضاهای داخلی و خارجی نشان می‌دهد. مهم این است که هر دوی این عوامل تنها با حضور یکی است که دیگری قابل شناسایی کامل می‌باشد.

معماری انسان در دوران‌های مختلف دو موضوع فرم و عملکرد را آشکارا در بر داشته است.

*** ارتباط معماری با طبیعت (از جنبه عملکردی)**

۱. استفاده از طبیعت (مواد و مصالح، آب، جنگل و ...)
  ۲. کنار آمدن با طبیعت و الهام گرفتن از آن.
- اما در اینجا اگر الهام و بهره‌گیری معماری را از طبیعت تنها از جنبه هنری آن در نظر بگیریم شکل‌های مختلف زیر را داریم.

*** ارتباط معماری با طبیعت (از جنبه شکلی)**

۱. استفاده از شکل و فرم‌های طبیعت
  ۳. استفاده از طبیعت به صورت انتزاعی
- پس از گذشت دوران ارتباط شکلی ما در دورانی هستیم که معماران تقلید فرمی و شکلی و نوع نگاه خود را به سوی ساز و کارها تغییر داده‌اند.

۵-۱- جمع‌بندی مطالعات بخش اول

در این بخش سه مبحث کلی شناخت انسان، رابطه انسان با طبیعت و رابطه معماری با طبیعت مورد شناخت و بررسی قرار گرفت. بر اساس این سه موضوع کلی می‌توان به نکات بسیار زیادی در ارتباط انسان، طبیعت و معماری دست یافت که برخی از آنها در این بخش به صورت خلاصه بیان شد.

بخش دوم
مطالعات تکمیلی

۲-۱- معاني و ریشه واژه هتل

مشتق شده است که HOSTEL این واژه خود از کلمه هاستل- در کشور انگلستان برای نامیدن این مراکز به کار می‌رفت. مکان‌هایی را که آمریکا به همین منظور اختصاص یافت با (مشخص می‌کردند و همراه با این کلمه در INN واژه (این- (استفاده می‌شود. به Coffee house مواردی مشابه از عبارت (يك لغت فرانسوی می‌باشد، به HOTEL تعبیر دیگر کلمه معنی عمارت بزرگ که فرم امروزی خود را از همان "هاي اروپايي و آمريكايي گرفته است. Inn" این- يك هتل را می‌توان به زبان ساده چنین تعریف نمود: مکانی برخوردار از امکانات کافی برای زندگی افرادی که به منظور اقامت موقت بدان مراجعه و از این امکانات استفاده کنند. بدین گونه درمی‌یابیم که يك هتل باید برای رفع نیازهای مسافری و مراجعین خود از امکانات و وسایل رفاهی ضروری مورد نیاز بهره مند باشد تا بتواند موجبات آسایش آنها را بسته به نوع فعالیت‌هایی که در آن رخ می‌دهد و انواع میهمانی که به آن روی می‌آورند به نحو مطلوب فراهم نماید و خواسته‌های آنان را برآورده سازد. هتلها دارای اتاقهای متعدد برای اجاره و پذیرش مسافران، سالن‌هایی برای جشن‌ها و مهمانی‌ها و بسته به نوع فعالیت آن، سالن‌های کنفرانس، سمینار و فروشگاه‌ها و همچنین رستوران، تریا و استخر را دارا می‌باشد. هتل را از نقطه نظر معماری می‌توان مجموعه‌ای نامید برجسته، از سازماندهی فضا جهت اقامت موقت انسان‌ها و عنصری جهت برقراری ارتباطات.

۱-۲- تاریخچه پذیرایی و هتلداری در ایران

از زمانی که مسافرت با هر شکل و انگیزه‌ای آغاز کردید و در جهت رشد و تکامل پیش رفت همراه با خود دو عنصر جا و غذا را به طرف رشد و تکامل نیز سوق داد.

از ابتدائی شکل‌گیری این کسب و پیشه همانا ایجاد کاروانسراها، رباطها، چایخانه‌ها یا قهوه‌خانه‌ها، کافه‌ها، رستوران‌ها و مسافرخانه و مهمانپذیر است و بالاخره هتل در ابعاد و درجات مختلف امروزی که همگی مجموعاً صنعتی را به وجود آورده‌اند که از مهمترین صنایع اقتصادی دنیا محسوب می‌شود.

در این سابقه مهمانداری و مهمان نوازی یکپاز خصلت‌های برجسته نیاکان ما بوده و ریشه در اخلاق، رفتار و اعتقادات مذهبی آن‌ها داشته است. اکنون آثار این خصلت، یعنی توجه به امر سیر و سیاحت و مهمان‌نوازی به صورت کاروانسراها، رباطها و آب انبارها، چایخانه‌ها و برج و باروهایی که در مسیر اکثر جاده‌های ایران وجود دارد مشهود می‌باشد.

در زمان‌های دور برای اجرای این خصلت، دستگاه‌های حکومتی برای رفاه مسافرین در تمام راه‌ها به خصوص جاده‌های اصلی و مسیرهای منتهی به نقاط مذهبی، اماکنی را به وجد آوردند که نشانه تشویق به مسافرت بوده. در زمان صفویه و به خصوص شاه عباس، ایجاد محل‌های مناسب جهت بیتوته کردن مسافران از رونق خوبی برخوردار شد. اغلب این ساختمان‌ها دو طبقه بوده که طبقه پائینی برای نگهداری دواب و طبقه بالا جهت سکونت اشخاص که معمولاً سی تا سی و شش کیلومتر فاصله بود، ساخته می‌شدند و سعی می‌شد که نزدیک آبادی‌ها برای دسترسی به مایحتاج و

خواربار ایجاد شوند. همچنین اکثراً وجود قنات‌ها، جویبارها و سایه درختان را در نظر می‌گرفتند.

در بعضی از این کاروانسراها حتی محل‌هایی مخصوص جهت خارجیان پیش‌بینی می‌شد. از اواسط دوره قاجاریه که رفته رفته پای مسافری اروپایی به ایران باز شد، شکل و قیافه این تاسیسات تغییر کرد. نقاط دیگری به نام قهوه‌خانه، چایخانه، گاریخانه و امثال آن به وجود آمد که مأمورین حکومتی در رفت و آمد مسافرین و تعویض اسب و دلیجان و کالسکه و نشان دادن مسیرها و حتی تعیین نرخ غذا و نوشیدنی و رفاه مسافرین دخالت می‌کردند.

پس از بحث کاروانسراهای برون شهری به کاروانسراهای درون شهری می‌رسیم. این کاروانسراها ابتدا در کنار شهرهای نامی و آباد به ویژه پایتخت‌ها ساخته شدند که بیشتر آن‌ها مهمانخانه بودند و پادشاهان، امیران و فرمانداران از مهمانان نامدار و گرامی خود در آنجا پذیرایی می‌کردند.

در دوره صفوی این امر رو به افزایش گذاشت. «شاردن» در گزارش‌های خود تاسیسات اقامتی و پذیرایی دوران صفوی را ستوده است و چنین نگاشته: «در اطراف میدان امام اصفهان چهل کاروانسرا بنا گردیده که هر کدام مخصوص خرید و فروش کالای خاصی می‌باشد» و ذکر کرده که: «کاروانسراهایی که شاه عباس و مادرش در سطح ایران ساخته‌اند فراوان و بینظیر است».

۲-۱-۲- تاریخچه پذیرایی و هتلداری در جهان

بنیان‌گذاری هتل‌ها در جهان، مربوط به برپایی مراکزی به نام Inn است این واژه در زبان انگلیسی به مفهوم کاروانسرا مسافرخانه میهمان‌خانه و گاهی منزل به کار برده می‌شود. این نام از زبان‌های پیشین به مکان‌هایی اطلاق شده است که به صورت اقامتگاه‌هایی برای مسافرین

برپا می شد. پذیرایی از میهمانان در مکان هایی به این نام، تا چندین دهه ادامه داشت. واژه هتل از حدود سال های ۱۷۶۰ میلادی، برای نامیدن این نوع مراکز مورد استفاده قرار گرفته است. ریشه واژه هتل (Hotel) می باشد که در کشور انگلستان برای نامیدن مراکز اقامتی استفاده می شود. صنعت هتل داری کنونی، حیات خود را مدیون کشورهای اروپایی به ویژه سوئیس است. در ابتدا دارندگان هتل فقط ثروتمندان و طبقه اشراف جامعه بودند. در سال ۱۷۷۴ میلادی نخستین میهمان خانه (هتل) در لندن گشایش یافت. با استفاده از این گونه اماکن در اروپا در آمریکا نیز از مکان هایی به همین منظور استفاده می شد، ولی رشد واقعی و تکامل یافته این صنعت در آمریکا با گشایش محلی به نام سیتی هتل (City Hotel) در نیویورک، در سال ۱۷۹۴ میلادی آغاز گردید. و از آن هنگام بود که ارائه خدمات هتل داری به مفهوم امروزی مرسوم شد، فعالیت های این هتل به ایجاد انگیزش رقابت در میان شهرهای دیگر انجامید. به گونه ای که سرمایه داران بسیاری به این صنعت روی آوردند و هتل های زیادی دایر شد و سپس در سال ۱۸۹۲ میلادی نخستین میهمان خانه (هتل) با تجهیزات و تشکیلات امروزی در پاریس هتل ریتز، در لندن ساوی، در سنگاپور رافلز نمونه هایی استاندارد از نوع خدمت و کیفیت در میهمان خانه ها را ارائه می کردند در سده بیستم در آمریکا نوآوری هایی در بخش پذیرایی هتل ها ایجاد شد در دهه ۱۹۳۰ رکورد اقتصادی تأثیری منفی بر صنعت هتل داری گذاشت ولی شروع جنگ جهانی دوم، سبب رشد دوباره روزافزون آن گردید و این توسعه تا اواخر دهه ۵۰ ادامه یافت در این زمان بود که تفکر ایجاد هتل و زنجیره های بین المللی هتل به منظور افزایش سرمایه و ارائه خدمات بهتر به وجود آمد.

در طی سال های ۱۹۶۰-۱۹۵۰ روند هتل سازی و هتل های کنار جاده ای در آمریکا گسترش یافت. در دهه ۱۹۶۰ نوع جدیدی از اسکان های اقامتی به نام هتل های اقتصادی ظهور نمود که در این نوع هتل ها، اطاق بدون ارائه سرویس غذا و نوشابه فروخته می شد. در طی سال های ۱۹۷۷ تا ۱۹۹۰ میلادی، صنعت هتل داری شاهد بیشترین توسعه در احداث هتل های سوئیت بود که امکانات خواب و زندگی را به طور مجزا در بر می گرفت و تا به امروز که ما شاهد تکامل انواع اقامتگاه ها و ایجاد نوآوری های گوناگون در صنعت هتل داری هستیم.

۲-۲-۲- فضاهای پشتیبان

در این مقوله به بررسی و شناخت استانداردهای مورد بحث و فضاهایی که طراحی خواهد شد می پردازیم. برای بررسی و شناخت استانداردهای مربوط ابتدا کاربری های مورد نظر را به عنوان فضاهای پشتیبان در حوزه های مربوط دسته بندی و سپس هر یک از حوزه ها را به طور مجزا تجزیه و تحلیل کرده، آنگاه سطح لازم را برآورد می نماییم. مرکز تفریحی، توریستی به حوزه های زیر تفکیک می شود:

- حوزه اقامتی
- حوزه فرهنگی و مذهبی
- حوزه تفریحی و ورزشی
- حوزه خدماتی- رفاهی
- حوزه فضای سبز و شبکه معابر

۱-۲-۲-۲- حوزه اقامتی :

این حوزه فضاهای اقامتی را در برگرفته و به نوعی فضای اصلی مجموعه است که شامل هتل، ویلا، متل، کمپ ها، محل نصب چادرهای خانوادگی می شود که بسته به بضاعت مالی و

علاقه مهمانان در اختیار آنها قرار می گیرد. محل استقرار این فضاها نیز به علت جلوگیری از تراکم جمعیتی در نقاط مشخص از سایت، در سطوح بالا و چادرها در سطوح پائین قرار گرفته اند. همچنین جهت ترغیب بازدیدهای گروهی، کمپ های گروهی لحاظ شده است. این فضاها نیز بهتر است در سطح بالا و جای خلوت مجموعه قرار گیرد تا فعالیت های خاص گروهی آنها با سایر فعالیت ها تداخل پیدا نکند.

همان طور که میدانیم مراجعه کنندگان به این مجموعه از چند گروه مختلف تشکیل شده اند که بسته به نیازها به میزان متفاوتی از نظر زمانی در این مجموعه به سر می برند و همچنین شرایط اقتصادی بازدیدکنندگان نیز عامل دیگر وجود تفاوت بین فازهای قابل طراحی برای آن ها می باشد.

مراجعه کوتاه مدت : کسانی هستند که قصد عبور از کنار این مجموعه را دارند و فقط مدت کمی را در آن سپری می کنند. بنابراین ایجاد فضاهای اقامتی در حد سرپناه مانند آلاچیق و یا فضای پیک نیک می تواند در رفع نیاز این گروه مؤثر باشد. گروهی نیز افراد بومی و ساکن در منطقه می باشند که امکانات تفریحی و فرهنگی پروژه می تواند جوابگوی نیازهای آن ها باشد و اجتناب به فضای اقامتی خاصی ندارند.

مراجعه بلند مدت: گروه دیگر که قصد اقامت چند روزه دارند به انواع مختلفی از نظر جمعیت و وضعیت اقتصادی تقسیم می شوند. دسته اول شامل جوانان و یا خانواده های دارای درآمد کم می باشد که می توانند در کمپینگ اقامت داشته باشند و دسته دوم شامل خانواده هایی با جمعیت زیاد و درآمد متوسط رو به بالا می باشد که فضای مناسب برای این گروه به صورت یک هتل با امکانات رفاهی مختلف

در قسمت انتهاي جنوب شرقي مجموعه در نظر گرفته شده كه البته اين بخش داراي طراحي پلان ها نمي‌باشد و در حد پيشنهاد است.

۲-۲-۲-حوزه فرهنگي و مذهبي :

اين حوزه شامل فضاهاي نظير مسجد، سالن كنفرانس، موزه و نمايشگاه و... مي شود. بنا بر اهميت خاصي كه اين فضاها دارند بايد به عنوان نگين يك مجموعه توريستي مطرح شوند. خصوصاً مسجد و نمازخانه مجموعه كه در يكي از با ارزش ترين سطوح تعريف شده است. از آنجايكه حداكثر بازديدكنندگان، مسافران داخلي مي باشند لذا در ساعات شرعي شبانه روز نيازمنده محيطي معنوي براي انجام فرايض ديني هستند. از طرفي آن دسته از مسافران و مهمانان كه قصد گذراندن ساعات بيشتري را در مجموعه دارند، وجود مكان هاي فرهنگي به منظور گذراندن اوقات فراغت در كنار ساير فضاهاي تفريحي لازم است.

به هر حال براي پاسخگويي به نيازهاي معنوي- فرهنگي مهمانان مجموعه وجود يك مسجد نمادين، يك موزه و يك نمايشگاه و... لازم و كافي است.

۲-۲-۳-حوزه تفريحي و ورزشي :

اين حوزه شامل فضاي نظير زمين بازي كودكان، ورزشگاه، استخر، سونا، پارك شادي، اسكيت و اسكي و... مي باشد كه به علت برخورداري نسبي از فضاي باز ارتباط نزديك و تنگاتنگي با فضاي سبز و شبكه ارتباطي داشته، گاهي مجموعاً به عنوان يك حوزه عمل مي كنند. همانطور كه اشاره شد، سطوح ورزشي و زمين هاي بازي نسبتاً بخشي از فضاي باز سايت محسوب مي شوند كه داراي استانداردهاي مشخصي هستند. جداول صفحه بعد استانداردهاي مورد نظر را ارائه مي كنند. اين جداول داراي نمونه فضاهاي مورد

استفاده، شاخص سرانه برای هر کدام، اندازه مطلوب و اندازه حداقل و همچنین فاصله خدماتی فضا از مکان زیست می باشند. البته این استانداردها براساس معیارهای آمریکایی بدست آمده اند، اما استفاده از فرم ها و استاندارد ورزشی در سطح جهانی مورد قبول و برنامه ریزی در سایر کشورها نیز هست. این ضوابط جدا از مسایل عقیدتی، اجتماعی و اقتصادی حاکم بر سرزمین ما نیست. همانطور که در سطوح پیش نیز اشاره شد اصولاً نمی توان این شاخص ها را عمومیت داد. لیکن جهت آشنایی و شناخت و مطابقت با سایر سرانه ها و در ضمن به عنوان ملاکی جهت تطبیق حائز اهمیت اند.

۴-۲-۲- حوزه خدماتی- رفاهی :

این حوزه شامل فضاهایی نظیر فروشگاه، رستوران و چایخانه، پارکینگ، ترمینال، تعمیرگاه، پمپ بنزین، درمانگاه، داروخانه، آتشنشانی و... می باشد. یکی از نیازمندی های اساسی مجموعه توریستی فضاهای خدماتی است. این فضاها را می توان در قالب عملکردهای تجاری، اداری، بهداشتی- درمانی، امدادی و امور حمل و نقل مسافر دسته بندی نمود.

فضاهای خدماتی بسیار متنوع بوده، بسته به نوع عملکرد و میدان اهمیت آن در قسمت های مختلف سایت توزیع می شوند. در یک نظر کلی بهتر است عملکرد تجاری، در میان مجموعه، امور حمل و نقل مسافری در ابتدای مجموعه، عملکرد خدمات و تأسیسات در جنب مجموعه واقع شده، و پارکینگ های عمومی نیز در سطح مجموعه در نظر گرفته شوند. نوع خدمات ارتباط مستقیم با نیازمندی های استفاده کنندگان آن مجموعه دارد. هرچه خدمات بهتر و سهل الوصول تر باشند، بهره برداری از رفاه و آسودگی بیشتری برخوردارند. خدمات را می توان در سه گروه

خصوصی، نیمه خصوصی و عمومی طبقه بندی نمود مه اگر جایگزین فضاهای مربوطه در سایت بر این اساس صورت پذیرد بهترین بهره برداری از عوامل طبیعی و غیر طبیعی محل میسر شده است. به هر حال ارائه خدمات مناسب به مهمانان و مسافرین مجموعه چهار تأثیر عمده خواهد داشت: اولاً زمان اقامت مسافرین را افزایش میدهد، ثانیاً از اتلاف وقت مسافرین جلوگیری کرده باعث بهره برداری بیشتر آنان از وقت می شود، ثالثاً باعث جذب مهمانان بیشتری در مجموعه می باشد، رابعاً تداعی کننده تأثیر روانی مثبت به اذهان بازدیدکنندگان می گردد.

۵-۲-۲-حوزه فضاهای سبز و شبکه معابر :

فضای سبز که بخشی از سیمای مجموعه را تشکیل می دهد، به عنوان یکی از پدیده های واقعی، از نخستین مسائلی است که در سایت لحاظ می گردد. شبکه معابر نیز به لحاظ ایجاد ارتباط و دسترسی به سایر فضاها از اهمیت بسزایی برخوردار است. هر چند فضای سبز و شبکه معابر به لحاظ پویایی و وابستگی به شرایط مختلف، استاندارد معینی را نمی پذیرد. لیکن ضرورت توجه به این حوزه در سایت مجموعه توریستی از دیدگاه های زیست محیطی، اوقات فراغت، زیبایی شناسی، دسترسی و... بوده، میزان آن در سایت مورد بررسی قرار می گیرد. به طور مثال مساحت مورد نیاز پارک و باغچه های زینتی در اقلیت های مختلف متفاوت است. در اقلیم گرم و خشک بخش وسیع تری را به فضای سبز اختصاص می دهند تا بتوانند بیشتر درخت حرس کرده و سایه بیشتری داشته باشند. چنانچه اشاره شد بکار بردن واژه استاندارد برای فضای سبز و شبکه معابر منطقی به نظر نمی رسد زیرا استاندارد دارای مفهومی ایستاست حال آنکه فضای سبز و

شبکه معابر به علت ذات پویایش، هر نوع ایستایی را نفی می‌کند. ساخت و انتخاب نوع، گونه و امثالهم، دقیقاً به شرایط اقلیمی و خصوصیات بیوکلیماتیک هر منطقه بستگی دارد.

به منظور شناسایی احتیاجات فضای سبز در سایت این مجموعه، از نظر کمی و کیفی و از نظر توزیع و جایگزینی بایستی طوری عمل کرد که مقدار آن متناسب با حداکثر تعداد بازدیدکنندگان و تراکم فضایی حوزه‌هایی که تقسیم گردیده‌اند، باشد. بنابراین در یک مجموعه توریستی به لحاظ نوع عملکرد آن توزیع فضای سبز بایستی به نحوی باشد که عملاً مفید به حال مسافران و بازدیدکنندگان باشد.

۳-۲-شناخت و بررسی فضای سبز و سرانه های آن

مجموعه های تفریحی-توریستی یکی از قسمت های اصلی مجموعه پارک تفریحی است. بنابراین شناخت اینگونه فضاها به منظور رسیدن به یک طراحی مناسب ضروری و لازم به نظر میرسد.

۱-۳-۲-ارزیابی ارتفاعات

ارتفاعات در ارزیابی مناظر بدان جهت اهمیت دارد که حضور و عدم حضور آن در یک منطقه و تاثیرات آن بر انسان بسیار متفاوت است. تفاوت میان مناظر مسطح و مناظر دارای ارتفاعات از دیدگاه استفاده کننده بسیار است. در یک منظر مسطح امکانات بصری و قابلیت رویت منطقه، بصورت یکنواخت مطرح میگردد، در صورتیکه در مناظر دارای ارتفاعات، نقاط و زوایای قابل کشف بیشتری به چشم میخورد و خود به خود تنوع بصری متفاوتی را در اختیار بیننده قرار میدهد.

تنوع متناسب، جاذبه هایی را کشف میکند که برای استفاده کننده جالب است و زمان هایی را در فراغت و کشف و درک

آنها صرف میکند که در نهایت باعث آرامش و انبساط خاطر او میگردد. ارتفاعات از دو دیدگاه میتواند مطرح باشد:

۱-۱-۳-۲-تنوع بصری ارتفاعات

مجموعه ارتفاعات که در افق به چشم میخورد، تنوع بصری را ایجاد مینماید. مثل ارتفاعات البرز در شمال تهران که از هر گوشه ای از شهر به نوعی متنوع دیده میشود و عنصری برای شناسایی مکان وسیع و درک ویژگی های محیط میباشد. -ارتفاعات از نزدیک و حضور بیننده در ارتفاعات که در این مورد فضای فیزیکی بصورت ملموس در میآید و بیننده یک مشارکت کننده در منظر است.

طبیعتا این نوع برخورد با ارتفاعات درگیری احساسی بیشتری را شامل میشود و تمایل به کشف زوایا و گوشه های متنوع بیشتر میگردد.

با توجه به این دو مورد میتوان اشاره کرد که تنوع ارتفاعات، بیش از سطح یا رقوم ارتفاعی جالب توجه است. بدین ترتیب معیار ارزیابی ذهنی ما دقیق تر شده و تبدیل به معیاری عینی میگردد که بصورت زیر بیان میشود.

۲-۱-۳-۲-اختلاف ارتفاع، شیب ها و جهت ها

-اختلاف ارتفاع: با این معیار تنوع و اختلاف سطح در واحد مشخص منطقه عنوان میشود که هرچه تنوع در واحد سطح بیشتر باشد آن سطح از جاذبه بیشتری برخوردار است. مثل مجموعه پیچیده ای از زمین مسطح و سنگ و صخره های بزرگ یا دره های کوهستانی تنگ که تنوع بصری زیادی را در واحد سطح مورد بررسی در اختیار میدهد.

-شیب ها: عامل دیگری که جزئیات ارتفاعات را مشخص تر مینماید شیب ها است که تفاوت میان نحوه تغییرات ارتفاع

را نمایان میسازد. یکدست نبودن شیب، تنوع ارتفاعات را بدنبال دارد.

-جهت ها: مشخص است که بین دامنه های ارتفاعات با جهت های مختلف رو به جنوب یا رو به شمال تفاوت بسیار است و تاریکی و روشنی و یا تفاوت نور را به دنبال دارد، و خود عاملی است که در ارزشیابی مناظر موثر است. در ایران آفتاب روبودن مناطق از مواهب طبیعی به شمار میآید و ارزش های متفاوت اقتصادی اراضی آفتاب رو یا غیر آفتاب رو خود بیان کننده تفاوت ارزش هایی است که انسان برای استفاده از این موهبت قائل است.

مجموعه معیارهای ذکر شده با هم ارزش واریاسون "ارتفاعی" را نشان خواهد داد.

۲-۳-۲- جلوه های مرزی یا لبه ها

تمامی خطوط مرزی یا لبه ها بخصوص لبه های حفاصل میان آب های سطحی و خشکی، جنگل و مزرعه، کوه و دشت، به خاطر تغییرات رنگ، روشنایی، انعکاس و مشخص بودن و تعریف شدن خطوط و اشکال، حالات و جلوه های خاصی را به وجود میآورد و بر روی انسان تاثیر میگذارد. باید به چگونگی انتخاب مکان برای پیک نیک و گشت ها توسط گروه های مختلف مردم توجه شود. ارزیابی مشاهدات انجام شده نشان میدهد که مردم برای توقف، لبه ها را بر نقاط دیگر ترجیح میدهند. لبه جنگل در کنار اراضی مزروعی و یا دشت، موقعیت مکانی جالبی را بوجود میآورد و اغلب حالت اطمینانی را در بیننده ایجاد می نماید. توجه شود به کثرت جمعیتی که همیشه در لبه ها زیر درخت ها و بازدید به طرف دشت استقرار پیدا میکنند.

۲-۳-۳- سکانس و دیدهای متوالی

سکانس توالی دیدهای مختلف یک بیننده در حرکت است. دیدهایی که از هر کدام منظر خاصی را بیان مینماید. در

حقیقت تغییرات صحنه های قابل رویت از طرف بیننده است و ارزش های آن بر پایه روحی تغییرات که در بیننده ایجاد خواهد شد قابل بررسی است.

ارزیابی در دو بخش میتواند انجام شود:

-تغییرات صحنه، منظر مسیر از بیرون

-تغییرات صحنه، منظر اطراف از دید یا در طول مسیر

تجسم یک راه پر پیچ و خم و مناظر قابل رویت از آن در درون یک جنگل و مقایسه آن با مناظر یک مسیر مستقیم در منطقه ای کویری و یا در یک دشت مسطح سبز و همچنین تفاوت های آنها با یک مسیر کوهستانی، میتواند به درک حالتها و تاثیرات متفاوتی که در بیننده ایجاد مینماید کمک کند. این حالت ها از یک احساس یکنواختی و ملال آور تا حالت های هیجانی و پر اضطراب میتواند تغییر نماید.

معیارهایی که ذکر شدند بخشی از معیارهای اصلی ارزیابی مناظر برای رسیدن به درجه بندی ارزش های بصری از دیدگاه استفاده های انسان از مناظر است. درک ارزش های مناظر به بازسازی آن نیز میتواند کمک نماید و در نهایت در طراحی فضای سبز برای استفاده های تفریحی در شهرها میتواند بسیار موثر واقع شود. بنابراین طراحی فضای سبز، دیگر تسطیح اراضی و کاشت تعدادی درخت بصورت اتفاقی نخواهد بود و دقیقاً میتواند بر اساس درک ارزشهای محیطی و مناظر به طراحی پرداخته شود.

۴-۳-۲- ضوابط طراحی پارک و فضای سبز

ضوابط باغسازی بعنوان جایگزین واژه standard شامل معیارهای کمی و انتزاعی میشود که بدون در نظر گرفتن ویژگی های فرهنگی و یا نیازهای فردی استفاده کنندگان تعیین میگردد.

۱-۴-۳-۲- سرانه فضای سبز:

مطالعات و بررسی هایی که از سوی وزارت مسکن و شهرسازی انجام گرفته، سرانه متعارف و قابل قبول فضاهای سبز شهری

در شهرهای ایران را بین ۷ تا ۱۲ مترمربع بیان می دارد که در مقایسه با شاخص تعیین شده از سوی محیط زیست سازمان ملل متحد (۲۱ تا ۲۵ متر مربع برای هر نفر) رقم کمتری است با وجود این در شهرهای مختلف کشور نیز این رقم با توجه به ویژگیهای متفاوت جغرافیایی و اقلیمی آنها؛ با اختلافاتی همراه است که میزان آن در طرحهای مصوب هر یک از شهرها تعیین می شود.

۲-۳-۴-۲- تعیین ابعاد و اندازه فضاها :

ابعاد و اندازه فضاها در هر فضای سبزی با توجه به شعاع نفوذ آن و تعداد جمعیت مراجعه کننده تعیین می شود. البته در این زمینه مدرک مشخصی از نظر سرانه فضایی، موجود نیست و استانداردهای بین المللی نیز به دلیل مغایرت های فرهنگی و ویژگی های اجتماعی، از قابلیت انطباق کامل با واقعیت های کشورمان برخوردار نمی گردد، لذا در دستیابی به ضوابط مشخصی در ارتباط با ابعاد و اندازه فضاهای مختلف سعی شده است با در نظر گرفتن واقعیت های عینی از ضوابط عام معماری و معیارهای بین المللی قابل انطباق با شرایط فرهنگی و اجتماعی کشورمان استفاده به عمل آید.

- نسبت فضاهای سبز به فضاهای دارای سازه : ۲ برابر
- سازه فضاهای باز : حدود ۱۵ درصد از سطح کل
- فضاهای آزاد چند منظوره (برای پیک نیک، قدم زدن، نشستن، ورزش و ...) : حدود ۱۰ درصد از فضای سبز و فضای سازه باز
- فضاهای خدماتی و بهداشتی : حدود ۳ درصد
- فضاهای سبز و درختکاری : حدود ۷۰ درصد
- زمین بازی کودکان : حدود ۰/۳ درصد

- زمین ورزش : حدود ۴ درصد
  - پارکینگ : حدود ۴ درصد
  - دریاچه : بسته به موقعیت توپوگرافی زمین و ضرورت احداث آن ۳/۷ درصد
- ۳-۴-۲-ضوابط گذرها :**

گذرها در يك طرح منظره، استخوانبندی طرح را تشکیل می دهند که شامل مسیرهای عبور و مرور، رامپ ها و پله ها می شوند و از لحاظ جنبه های عملکردی، فضایی و زیبایی شناسی قابل توجه اند.

تعیین پهنای گذرها نیز بر مبنای ابعاد انسانی انجام می پذیرد که عبارتند از:

- گذر با پهنای ۷۰ سانتیمتر برای عبور يك کالسکه بچه
  - گذر با پهنای ۲/۵ متر برای عبور راحت يك کالسکه بچه و يك رهگذر در کنار آن
  - گذر با پهنای ۷ متر برای فعالیت های مختلف
- از آنجا که قدم زدن در گذرهای فضای سبز، اصولا با گامهای بلند و آرام صورت می گیرد، لذا پله های گذرها لازم است که دارای ارتفاع کوتاه و سطح بیشتر باشد. در این زمینه، برای تعیین اندازه سطح پله T و ارتفاع آن R بهتر است که از فرمول زیر استفاده شود :

$$2T + R = 90 \text{ cm}$$

- علاوه براین، در رامپ ها نیز رعایت حداکثر ۱۵ الي ۸ درصد شیب توصیه می گردد.
- جنبه های فضایی گذرها، امور مربوط به منظر فضایی، حصار، سلسله مراتب فضاها و مدولاسیون را در بر می گیرد. در این زمینه، جهت گذر و استقرار آن نسبت به سطح چشم و زاویه دید، از اهمیت قابل توجهی برخوردار است.

به نحوي كه فاصله بيشتري، امكان ارائه و نمايش وسيعتري را فراهم مي آورد، اما در فواصل كمتر تنها اجزاي عناصر نمود مي يابد و از وسعت منظر كاسته مي شود. از لحاظ جنبه هاي زيباشناسي گذرها نيز طراح مي تواند با ايجاد المانهاي مختلف طراحي بر حواس بويائي، بينائي، لامسه و شنوائي انسان اثر گذارد.

۴-۳-۲- ضوابط كفسازي :

كفسازي فضاهاي بيروني، يكي از با اهميت ترين موارد است كه طراح بايستي نكات مربوط به آن را در نظر داشته باشد. چه از يك سو، كفسازي از نظر جنبه هاي زيبائي و همگوني و هماهنگي با عناصر طبيعي قابل توجه است و از سوي ديگر، جنبه هاي عملکردي آن به عنوان پوشش فضاهاي مختلف يك باغ، نقش آنرا برجسته مي نمايد. در اين ميان نوع مصالح و تنوع آن، خود مي تواند نقش تعيين كننده اي در تفكيك فضاها و بيان نظم و سلسله مراتب و بافت آنها به عهده گيرد. چنانكه به طور مثال كفسازي با سنگريزه و شن، حركت آهسته تر و قدم زدن عادي يا ايستادن در گوشه اي را پيشنهاد مي كند. همچنين تغييرات در سطح، مي تواند جهت حركت را پيشنهاد دهد.

بنابراين، در انتخاب مصالح دقت كافي بايد به عمل آيد و به تناسب عملکرد فضاها و سطوح آنان، نوع و جنس مصالح مورد نياز بايد انتخاب شود. در انتخاب مصالح مورد نياز، توجه به نكات زير توصيه ميگردد :

الف) دوام : بايد دقت شود كه مصالح انتخاب شده در مقابل ضربه هاي متوالي از مقاومت لازم برخوردار باشد.

ب) نما و شكل ظاهري : مصالح انتخاب شده، از نظر بصري بايد با عناصر طبيعي و مصنوعي مجاور خود، سازگاري داشته باشد.

پ) قابلیت دسترسی : از نظر جنبه های اقتصادی، استفاده از مصالح مناسبتر است که دسترسی به آنها در محل به سهولت انجام پذیرد.

ت) کیفیت سختی : مصالح انتخابی برای سطوحی که به نحوی بدن انسان در تماس با آنها قرار می گیرد (مانند محل پیک نیک، نیمکت ها و ...) باید از کیفیت مطلوبی برخوردار باشند.

د) سازگاری اقلیمی : انتخاب مصالح لازم است که با توجه به شرایط اقلیمی محل طرح و ثبات آن در برابر نور شدید، یخبندان، ذوب برف، باران و ... انجام پذیرد.

ج) قابلیت نفوذ پذیری : با در نظر گرفتن عملکرد هر فضایی، انتخاب مصالح آن لازم است که از نظر امکان نفوذپذیری آب مورد توجه قرار داده شود.

در ارتباط با نکات یاد شده مصالح مختلفی را میتوان به کار گرفت که از آن جمله بتن، آجر، سنگ، چوب، سنگ آهک، ماسه، چمن و ... را میتوان نام برد. برای مثال در یک زمین بازی، برای مسیرهای اطراف آن میتوان از بتن استفاده کرد، چون دارای دوام بیشتری است. اما در زیر تابها در داخل زمین به منظور ایجاد نرمی و افزایش قابلیت نفوذپذیری آب، لازم است از شن و ماسه استفاده شود.

در سطوح افقی زمانی که از چمن برای پوشش استفاده میشود، باید دقت شود که انتخاب آن برای سطوحی که به عنوان گذر مطرح هستند، انتخاب مناسبی نیست. چون چمن زمانی که روی آن رفت و آمد انجام گیرد، کیفیت و نمای خود را از دست میدهد. بنابراین، در چنین سطوحی، میتوان به جای چمن، از بلوک های بتنی یا حتی تنه های باریک چوب استفاده کرد.

در سطوح عمودی، آب و هوا عامل عمده ای برای انتخاب نوع مصالح به شمار میرود. در این زمینه، برای کاهش هزینه

ها لازمست مصالحی انتخاب شود که در معرض باد و باران و آسیب کمتری را متحمل میگردد.

۵-۴-۳-۲- طراحی مبلمان در فضای سبز :

در طراحی پارک ممکن است سبک خاصی به کار گرفته شود و در هر صورت اجرای طراحی باید به شکلی در کنار یکدیگر قرار گیرند تا شخص احساس آرامش کند. در ساخت، پارک در صورتی که سازه ها به فضای سبز بیش از حدود ۲۰ درصد باشد، از زیبایی محیط کاسته و به بازتاب حرارتی افزوده می شود. حتی المقدور باید از بکار گیری نماد های شهری در پارک پرهیز کرد و تجهیزات با توجه به بافت شهری، عملکردها و نیاز ها انتخاب و در پارک مستقر کرد. در طراحی این فضاها شاخص های اجتماعی، فرهنگی، زیست محیطی و زیبایی در نظر گرفته شود. هماهنگی بین اجزای ساختاری را افزایش میدهد. این همخوانی و همبستگی میتواند در تمامی اجزا مانند نرده ها، نیمکت ها، سطل های زباله، تابلوهای راهنما، تاسیسات روشنایی گذرگاه ها، آب نماها و دیگر جزئیات رعایت شود. برای رعایت هماهنگی و همبستگی بین عناصر میتوان از سبک های خاصی در طراحی استفاده کرد. برای این منظور ابتدا هویت کل فضای سبز و شیوه طراحی مشخص و از آن تبعیت میشود. در طراحی به شیوه مدرن طراحان هیچ نوع محدودیت خاصی برای فضای سبز قائل نمیشوند و حتی از الگوهای سبک های مختلف نیز در طرحهای خود بهره میگیرند. به هر حال مجموعه دارای زیبایی و توان آرامش دهنده ای است.

۱-۵-۴-۳-۲- سکوهایی نشیمن در فضای سبز

سکوهایی نشیمن و نیمکت ها در پارک می توانند چوبی، فلزی، بتنی، سنگی و یا پلاستیکی باشند. از نقطه نظر روانی، چوب و سنگ از آشناترین مصالح هستند و با انسان پیوند دیرینه دارند. بخصوص چوب که چندان تابع تغییرات حرارتی محیط نیست و همواره تعادل گرمایی خود را حفظ میکند.

میتوان کنده های خشک و تنه های بریده شده درختان، به صورت طبیعی یا با اندکی تغییر برای نشستن استفاده کرد. سنگ نیز بدلیل دوام و مقاومت زیاد در برابر عوامل جوی و صدمه رسانی برای ساخت سکوهایی نشیمن مناسب است و بصورت طبیعی یا ساخته شده، زیبایی فوق العاده ای را دارد. برای جلوگیری از مزاحمت هایی که در اثر تغییر دما، نیمکت های فلزی، سنگی و بتنی ایجاد کنند. بهتر است کف سکوهایی نشیمن، قطعه ای از چوب پوشانده شود. عوامل متعددی در انتخاب محل استقرار نیمکت ها و سکوهایی نشیمن موثرند. نوع مصالح به کار رفته و نیمکت ها تابعی از بافت فرهنگی پارک و میزان جمعیت بازدید کننده است. مطابق با آن میزان صدمه به محیط نیز تفاوت می کند. ولی به هر حال ارج نهادن به مسئله امنیت روانی در استفاده از نیمکت امری مهم است. رفتار خصوصی گرایی مردم در اشتیاق برای داشتن محیطی دور از انظار را باید در طراحی مد نظر قرار داد. در پارک ها میتوان با قرار دادن نیمکت در پرچینهایی گیاهی و یا با انحناي ایجاد شده در گذرگاه ها، محیط امن روانی از نظر دید، انعکاس صدا، بو، نور و رطوبت ایجاد کرد. در فضاهایی مانند اطراف آب نماها، استخرها، و یا نقاط مرتفع پارک که دارای چشم انداز و منظره زیبایی هستند، مردم مشتاق تر به استفاده از آن فضاها هستند.

۲-۵-۴-۳-۲-۱ ایجاد سطح سایه اندازی برای محل استقرار نیمکت :

در فصل تابستان، تابش آفتاب زمان استفاده از نیمکت را محدود می کند. این مسئله بخصوص در کشور ما محسوس است و در مورد نیمکت هایی با مصالح سنگی و فلزی بازتاب های حرارتی تشدید می شود. از سایه بان و آلاچیق میتوان این

مشکل را برطرف کرد. آلاچیق در باغ های سنتی و جدید، جایگاه ویژه ای دارد و محیطی آرام با سایه مطلوب در باغ و پارک ایجاد می کند. سبک ساخت و مصالح به کار رفته در این اتاقک ها متغیر است و میتواند متناسب با سایر عناصر باغ در شیوه های مختلف ساخته شود. آلاچیق ها در کنار استخرهای بزرگ، آب نماها یا بر فزار بلندی در باغ، در میان توده درختان و بخصوص در فضایی که نیاز به سایبان دارد بنا می کنند.

۳-۵-۴-۳-۲- طرح و ابعاد نیمکت :

الگوها و مدل های ساخت نیمکت و سکوهایی نشیمن تفاوت های بسیار دارند و مطابق با شیوه های مختلف طراحی، متغیر هستند. ولی اختصاصات بدنی و تناسبات انسانی در ساخت نیمکت به آرامی تغییر می کند و با توجه به نوع مکان و مدت استفاده از نیمکت طولانی است و از نظر فرم، باید آسایش، بیشتر مد نظر قرار گیرد. نیمکت کوتاه با عمق زیاد، راحتی بیشتری به استفاده کننده می دهد. البته ارتفاع نیمکت از سطح زمین باید با تناسب انسانی مطابقت داشته باشد. ابعاد قسمت کف نیمکت از نظر عمق باید به اندازه ای باشد که تکیه گاه مناسب بوجود آمده و در قسمت زیر زانو مشکلی نداشته باشد، مثل لبه تیز نیمکت که باعث احساس حالت قطع خون و اعصاب می شود.

در اطراف زمین بازی کودکان نیز وجود سکوهایی نشیمن مطابق با تناسب بدنی کودکان که در ضمن دارای اشکال و رنگ های جالب توجه باشد، بسیار مناسب است و در فرم صحیح نشستن بر روی نیمکت، ماکزیمم تماس قسمت زیر ران و تکیه مناسب قسمت پایین کمر و زاویه حدود ۱۰۳ برای پشت بیشترین تکیه را بوجود آورده و بدن برای مدت بیشتری در حالت استراحت باقی می ماند. در ضمن ارتفاع مناسب کف نیمکت با زمین، مقدار فشار وارد بر زانو را کم می کند، کوتاه بودن صندلی

به روش غلط، باعث نشستن غیر عادی و زاویه بسته زانو شده و خستگی زودرس حاصل می شود. در صورتی که ارتفاع نیمکت را پایین بیاوریم، باید زاویه نشستن از سطح زمین شیب گرفته و به همان نسبت زاویه قسمت پشت بیشتر شود. ولی در این حالت نیاز به تکیه قسمت سر شدید می شود تا حالت استراحت بهتری به استفاده کننده بدهد.

۴-۵-۳-۲- سایبان ها و سرپناه ها :

سرپناه ها استفاده از سایت را با استفاده از اجرای پذیرایی کننده که احتیاج به محافظت در مقابل عوامل جوی دارند، متنوع می کنند.

انواع سرپناه ها از سازه های ساده مانند سرپناه پیک نیک تا سازه های بسیار پیچیده مانند سکوهایی گروه های موسیقی متنوع است. سرپناه ها اهداف زیر را دنبال می نمایند :

۱- محافظت در مقابل شرایط نامطلوب جوی

۲- مناطقی کانونی برای فعالیتهای سایت

۳- مناطق واسطه ای میان فضاهای خارجی و داخلی

۴-۲- بررسی فضاها و استانداردهای اقامتی^۱

اماکن اقامتی موقت به مکان هایی گفته می شود که مسافران و جهانگردان مدتی (معمولاً بیش از سه روز و کمتر از یک ماه) را در آن مکان برای گذراندن اوقات فراغت و تعطیلات و استراحت به دور از هیاهوی شهری مقیم شوند. این مکانها شامل هتلها (از یک تا پنج ستاره)، متلها، مسافر خانه ها، پلاژها، ویلاها، کمپینگ ها و سایر اماکن اقامتی می باشند.

۱-۴-۲- انواع مکانهای اقامت

---

^۱ - اقامت مهمانان: شامل اتاقهای مهمان، سوئیت ها و تجهیزات آنها می باشد.

سازمان توریسم جهانی دو نوع عمده سیستم اسکان موقت را معین می کند:

- هتلها و مکانهایی شبیه آن که در قبال پرداخت وجه دو سرویس اساسی، یعنی جا و غذا را ارائه میدهند.
- مکانهای تکمیلی شامل خانه های اجاره ای، آپارتمان ها، کمپینگ ها و سایت های کاروانی، هتلها و آسایشگاهها که در قبال پرداخت وجه امکان زندگی موقت را فراهم میکنند و ملزم به ارائه غذا نیستند.

۱-۴-۲- تعریف کلی هتل :

در اغلب کشور ها هتل مکانی است که به مسافران در قبال پرداخت وجه دو سرویس اساسی ارائه میدهد، که عبارتند از :

- ۱- محل اقامت
  - ۲- سرویس دهی (غذا)
- تعریف جامعی از هتل و اداره آن در بیشتر از یکصد سیستم کلاسیک در دنیا به وسیله ی دولت های مختلف ارائه شده است. سیستم بین المللی طبقه بندی هر دو قسمت مرتع بندی و متد طراحی را طبقه بندی می کند (نشان، فرم درجه بندی، ستاره و تاج و سنبل های دیگر). نحوه نظارت هتلها و اعضای آنها نیز متفاوت است. هتلها ممکن است تحت انحصار و قرارداد یک یا چند تور باشند. و نیز ممکن است سرویس دهی غذا را به اقامت کنندگان منحصر کنند.

۲-۴-۲- انواع تسهیلات

انواع تسهیلات مورد نیاز در هتل، به چند بخش کلی تقسیم می شود:

- ۲- فضای عمومی : شامل ورودی ها، لابی اصلی، فضای نشین من، فضای رفت و آمد در راهروها، سرویس های بهداشتی، فضاهای تفریحی ورزشی، سالن اجتماعات و رستوران میباشد.

۳- فضاهای خدماتی و پارکینگ ها : شامل بخش تهیه مواد غذایی ، بخش تحویل زباله بخش کارکنان خدمات لباسشویی و فضاهای مهندسی می باشد.

۴- فضای اداری : شامل بخش پذیرش ، بخش مالی و بخش اجرایی می باشد.

۱-۲-۴-۲-۱-۲- اتاق میهمانان:

طراحی تیپ اتاق میهمانان عمده ترین نقش را در طراحی هتل ارائه می دهد زیرا ۶۵٪ تا ۸۵٪ کل فضای هتل به این بخش اختصاص دارد لذا ، تغییر ، در طراحی یک طبقه ، اتاق خواب ، چندین بار در طبقات مختلف تکرار خواهد شد.

۱-۱-۲-۴-۲-۱-۲- اهداف در طراحی طبقات و اتاق های خواب :

- موقعیت قرار گیری اتاق ها بر حسب آفتاب گیر بودن در نظر گرفته شود.

- نیروی باد مشخص و تجزیه تحلیل شود.

- مناظر بالقوه اتاقهای خواب بررسی شود.

- حجم ساختمان از خیابان اصلی ردیف شود .

- جلوه نسبی ظاهر بنا مناسب باشد.

- ترکیب نقشه به صورتی باشد که اتاق های خواب حد اقل ۷۰٪ از مساحت ناخالص طبقه را اشغال نماید .

ترجیحا لابی آسانسور در یک سوم باقی قرار گیرد.

- آسانسور خدماتی ، انبار های مایحتاج و ... در بخش مرکزی قرار می گیرد.

- اتاق های خواب پشت به پشت طراحی شود تا از نظر تاسیسات به صرفه باشد.

- عرض راهرو و ترجیحا ۱/۶ متر ، فاصله اتاق های خواب تا پلکان حداکثر ۴۵ متر در نظر گرفته شود .- فیلتر وارد شدن به آسانسور فضایی باز و بزرگ و یا تا حدی عریض تر از راهروی طبقات باید باشد به طوری که تا توجه به عرض فضا حتی پیش ورودی آسانسور را القاء کند .

این فیلتر باید توسط دکور و نور پردازی خاص از راهروی طبقات متمایز گردد.

- درب اتاق خواب نباید روبروی آسانسور قرار گیرد .
- از اهداف اصلی در طراحی به حداکثر رساندن فضای قابل واگذاری و با حداقل رساندن فضای مربوط به سبر کولاسیون و فضای پشتیبان باشد.

- اهداف دیگری نیز در طرح ریزی وجود دارد از جمله ساختمان باید دارای شکل مناسب بوده و شکل و ترتیب پلان آن باید به صورتی باشد که نه تنها دارای شکل مناسبی باشد و دید آن نسبت به مناظر خارج بهتر گردد ، بلکه هزینه های آتی انرژی مصرفی جهت گرمایش و تهویه مطبوع را کاهش دهد.

- هنگام ترکیب و طرح هر طبقه باید تا حد امکان مسافت های پیمودنی مهمان و کارکنان بخش خانه داری را کاهش داد . احتمال توسعه آتی باید هنگام طراحی در نظر گرفته شود . نیاز های طرح ریزی طبقات اتاق خواب ها نسبتا کم می باشد .

- تعداد مشخص اتاق خواب و سوئیت و .... و آسانسورهای خدمه و مهمانها که محل قرار گیری مناسبی دارند، راه پلکان جهت خروج اضطراری که مطابق ضوابط ساختمانی می باشد.

- انبار مناسب مایحتاج پارچه ، فضایی جهت سرویس دهی به اتاق ها ، اتاق های کوچک جهت تجهیزات الکتریکی و تلفنی و ... یکی از اولیه ترین مطالعات طراحی برای یک هتل ، تجزیه و تحلیل شکل های مختلف پلان برای ساختار اتاق های خواب می باشد.

۲-۱-۲-۲-۴-۲- شکل پلان انواع هتلها:

این پلان ها از نظر شکل عبارتند از :

پلان کریدور های طولی که دو طرف آن اتاق خواب واقع هستند (دو وجهی) ، برج های عمودی متراکم ، پلان هتلهای آتریومی و....

بهترین و مناسب ترین شکل برای مجموعه اتاق های خواب چیست؟

انتخاب یک نوع پلان ، نتیجه و حاصل بررسی توام سایت ، محیط پیرامون و لازمه های مربوط به هر یک از فضاها می باشد. باید دانست که یک ترکیب و تشکیل خاص ، وضعیت اقتصادی یک پروژه را تشکیل می دهد. اقتصادی ترین طرح ممکن است بهترین راه حل در طراحی نباشد.

به این ترتیب یک نوع پلان که کار آیی کمتری دارد ، ممکن است گوناگونی و تنوع بیشتری از نظر نوع اتاق خواب ها ، گیرایی بیشتر فضاها ، مسافت پیمودنی کوتاه ترین و مزایای دیگری ارائه نماید.

نحوه قرار گیری اتاق های خواب نسبت به راهروها و جهت تعیین شکل و ترکیب یک طبقه می بایست جوابی مناسب برای سوالات زیر بدست آوریم.

- **شکل:** کدام شکل خاص (خطی ، زاویه دار ، آتریومی یا سایر فرمها) با سایت و با محدودیت های مربوط به ساخت مطابقت بیشتر دارد.

- **محل استقرار کر:** آیا کرهای عمودی و خدماتی باید از هم جدا باشند. یا با هم تلفیق گردند؟ محل قرار گیری آنها در کجای برج است ؟

- **طرح و فرم:** بهترین روش برای طراحی آسانسور ها ی عمودی و خدماتی ، انبار ملحفه رومیزی ها شوت ها و غیره چیست ؟

- **محل قرار گیری پلکان :** پلکان اضطراری خروجی را باید در کجای ساختمان قرار داد؟

- **جهت و نحوه توسعه آتی:** در صورت نیاز به توسعه در آینده، جهت توسعه و نحوه ارتباط با راهرو و کر به چه صورت است؟

۳-۱-۲-۴-۲-اتاق میهمان: هر آنچه تا به حال در مورد هتل بررسی شد، جهت ارائه یک چیز است که نام آن اتاق میهمان می باشد. این آخرین محصولی است که قابل فروش می باشد. اولین موضوع قابل بحث اندازه آن است. عناصر حاوی یک اتاق در هتل های ساخته شده، تنوع ابعادی که یک معمار می تواند در نظر بگیرد را نشان می دهد. طول و عرض اتاق توسط میزان مبلمانی که قرار است داخل اتاق برد و میزان لوکس بودن هتل تعیین شود. واضح است که لوکس بودن فضا، هزینه مدیر هتل در بازار سود بیشتر است بهتر است اتاق هایی طراحی شود که اندازه آن نه تنها مبلمان و نیاز فضایی آنها را بر طرف می کند بلکه فضا بسیار بزرگ دیده شود.

۴-۱-۲-۴-۲-انواع اتاق های موجود در هتلها:

اتاق یک نفره، دو نفره، سوئیت، آپارتمان، استرادیو، کنکت روم، کابانا فیستا سوئیت، اتاق یک نفره که سینگل نامیده می شود و دارای یک تخت خواب می باشد. اتاق دو نفره که دبل یا توئین می نامند.

- **دبل:** یعنی اتاقی که تخت دو نفره بهم چسپیده دارد و توئین اتاقی است که دو تخت مجزا دارد.

- اتاق ها یسه تختی که تریپلمی نامند و دارای سه تخت یک نفره می باشند.

- **سوئیت:** به اتاقی گفته می شود که قسمت جلوی آن مختص پذیرایی و پشت آن اتاق خواب قرار گرفته و در بعضی هتلها قسمت پذیرایی در پایین و چند پله بالاتر اتاق خواب و حمام

قرار دارد . البته مي توان در سوئيت يك آشپز خانه كوچك
نيز دايـر نمود . اين فضا ممكن است كه بالكن به عرض ۱/۵
متر را نيز دارا باشد.

- **آپارتمان :** عبارت است از يك هـال پذيرايي با دو سه اتاق
كه هر کدام داراي دوتخت است . در صورتي كه دو اتاقه باشد
معمولا يك اتاق دبل يك تخت خواب دونفره و يك اتاق ديگر
توئين ، دو تخت يك نفره ، خواهد داشت . هر آپارتمان يك
حمام مشترك دارد و يك آشپز خانه كوچك ، در قسمت پذيرايي
به اندازه كافي صندلي يا مبل راحتی قرار مي دهند.

- **استوديو:** به اتاق هايي گفته ميشود كه در بدو ورود به
شكل اتاق پذيرايي ديده مي شود در صورتيكه مبلها يا
كاناپه ها را به صورت تخت خواب در آورند حكم اتاق خواب
را خواهد يافت . از اين رو رو زها اتاق پذيرايي و شبها
اتاق خواب است . البته كاناپه ها طوري ساخته شده است كه
مي توان بالش و پتو و ملحفه ها را در داخل آن جاي داد .
استوديو هم مي تواند آشپز خانه كوچك داشته باشد.

- **كانكت روم :** دو اتاق تو در تو را مي گويند هر دو اتاق
به راهروي اصلي هتل را ه دارد و هر کدام به تنهايي يك
اتاق كامل است و حمام جداگانه اي هم دارد . اين دو اتاق
به وسيله يك درب از وسط هم متصل است چنانچه يك خانوار
چهار نفره يك اتاق كانكت روم بگيرند ، بچه ها در اتاقي
و پدر و مادر در اتاقي ديگر اقامت خواهند نمود و بدون
اينكه درب راهروي اصلي را باز كنند و از درب وسط دو
اتاق مي توانند با هم در ارتباط باشند.

- **كانابا:** اتاقي است همكف ، كه پنجره آن به محوطه اي
باز مي شود كه متصل به استخر شناست . ساكن چنين اتاقي مي

واند براي تعويض لباس از اتاق مخصوص خود استفاده نمايد .

- **فيستا سوئيت:** اتاقي است كه در هتلهائي كه سالن عروسي دارند ، پس از پايان مجلس ، براي استراحت خواب شب عروسي در اختيار عروس و داماد قرار مي گيرد .

۵-۱-۲-۴-۲ مبلمان اتاق مهمان : اساسي ترين مبلماني كه نوع اتاق را شكل مي دهد، نوع تخت خواب بكار رفته در آن مي باشد

نوع تخت خواب اتاق مهمان	اندازه متر
يكنفره كوچك	۲*۱
دو نفره كوچك	۲* ۱/۳۵
دو نفره متوسط	۲*۱/۵
دو نفره بزرگ	۲*۲
دو نفره - استوديو	مبلمان تخت خواب تاشو ۲*۱/۳۵
يكنفره كوچك - استوديو	مبلمان تخت خواب تاشو ۲*۱/۵
يكنفره بزرگ - استوديو	مبلمان تخت خواب تاشو ۲*۲

۷-۱-۲-۲-۲-
۲-

استاندارد ابعاد اتاق :

هر اتاقي شامل بخش هاي زير است :

۱- **فيلتر ورودي:** كه معمولا رختكن و سرويس بهداشتي و حمام نيز در كنار آن واقع شده اند .

۲- **سرويس بهداشتي و حمام :** حمام ها شامل يك وان ، توالت و يك دستشويي مي باشند از ديگر وسايل ضروري در حمام مي

توان از میله مخصوص آویختن حوله ، گیره جهت لباس های شسته و آینه نام برد .

۳- فضا برای تعویض لباس: که شامل کمد یا قفسه ای می باشد که معمولاً بسته به شرایط مختلف و افراد استفاده کننده متفاوت بوده ولی معمولاً در کنار ورودی قرار دارند تا از کار آیی بیشتری بر خوردار باشند.

۴- فضاي خواب : این فضا در مرکز اتاق می باشد و شامل تخت خواب و دو عدد پا تختی در کنار آن می باشد .

۵- فضاهای شستن و کار کردن: این گونه فضاها معمولاً در کنار پنجره واقع شده اند که شامل دو عدد مبل و يك عدد میز كوچك يك عدد میزکار با صندلی مربوطه می باشد .

۶- فضاي سرگرمي : این فضا در حقیقت اختصاص به تلوزیون و میز زیر آن که معمولاً میز آرایش و میز جهت گذاشتن چمدان است ، می باشد .

درجه بندي	فضاي نشیمن	حمام		كل اتاق هاي خواب	
		مساحت	تعداد	مساحت	تعداد
هتل ارزان قیمت	۱۶	۱/۵*	۵/۱	۲/۳	۳/۵*۶/۲
هتل نرخ متوسط	۲۰/۱	۱/۵*	۲/۳	۳/۴	۳/۶*۶/۶
درجه يك	۲۳/۸	۱/۷*	۲/۶	۴/۴	۴/۱*۸/۶
لوکس	۲۷/۹	۲/۳*	۲/۷	۶/۶	۴/۵*۹/۱

-۷

مقدار با وسعت تغییرات : در هتل های اقتصادی ابعاد تخت محدودیت های بیشتری قرار دارند و اتاق دوش ممکن است جانشین حمام شده باشند . در بعضی طرح ها و تخت ها را

کنار دیوارهای مختلف قرار داده و در دیگر طرح ها از تختهایی توکار ،تاشو و کاناپه های تختخواب

تاشو استفاده می کنند تا از فضاهای کمتری استفاده شود و بتواند با توجه به نیاز روز بازار تعداد اتاق های يك نفره و خانوادگی را فراهم کند .

هتل های متوسط از نظر درجه معمولاتاق هایی استاندارد را ارائه می دهند .

هتل های تشریفاتی و یا درجه بالا اتاق های زیادی را با هبعاد گوناگون ارائه می نماید .

طول کلی معمولا ۸/۴ یا ۶/۶ متر می باشد . در محوطه های دیگر عرض ممکن است تا ۹/۳ یا ۱/۴ افزایش پیدا کند این میزان اخیر اجازه تغییر محل تخت ها را به وجود می آورد.در بیشتر هتل های درجه بالا سوئیت ها به عنوان نسبتی از اتاق ها (۴-۸ درصد) در نظر گرفته می شوند.(وان سوئیت معمولا از جهت اقتصادی در گوشه ها ، انتها و یاطبقات بالایی ساختمان قرار می گیرند که معمولا با امکان دید بهتر و یا خلوتی همراه هستند).

ارتفاع سقف و	معمولی - محیطهای نشیمن	روي خواب و	۲/۵ متر
	حداقل		۲/۳ متر
	ترجیحا در آب و هوای گرم		۳
	حمام و پیش فضای ورودی حد اقل		۲/۲

جدول ۸- بالکنها

تراسها: مطبوعیت فضا به شکل بالکنها و تراسهای خارج عیده ای را اضافه می نمایند (امتداد و توسعه سازه ساختمان ، از دست دادن فضای اتاق) همچنین ممکن است

مشکلاتي نیز دز رابطه با امنیت (دسترسى)، مکش باد، عایق بندی در مقابل آب و اتصالات، تخلیه آب، قوانین تهویه مطبوع در اتاق ها و ایمنی (کناره های مرتفع. دیوار کوتاه و یا ضمیمه های ریل دار رابه وجود می آورد).

بالکنها و تراسها معمولا محدود به مناطقی می شوند که منظره های زیبا را عرضه می کنندیکبالکن ممکن است خارج از ساختمان جلوه کند و یاممکن است در مساحت اتاق فرو رفته باشد. ممکن است زاویه دار و یا دندانه باشد تا منظره جانبی را گسترش دهد و یا از نسیم دریا استفاده کند. وجود بالکن امکان نظافت بهتر شیشه پنجره را فرا هم می کند و می تواند راه گریز اضطراری کمکی دو می را پدید آورد و همچنین بالکن ها می تواند به وسیله سازه های عقب نشسته شکل داده شوند. این امر ممکن است در يك سایت با سطح شیب دار یا برای تخفیف دادن یکنواختی نمای يك ساختمان بزرگ مورد استفاده قرار گیرد.

۹- نحوه چیدن اتاق ها در پلان طبقات: شکل و ترتیب يك طبقه، یعنی پلانافقی ك شامل کريدورهای يك وجهی و دو وجهی می باشد که اینترتیب و نحو قرا رگیری اتاق ها خوب نیست. کريدور ها ب توجه به شرایط و موقعیت سایت، چشم انداز ها و همچنین محدودیت های مربوط به ساخت تغییر می کند.

اندازه های داخلی اتاق ها

-۲	-۲	اتاق بدون حمام یا ورودی	حمام داخلی	کل فضا در مجموع با در نظر گرفتن ورودی mm	-۲
-۲	-۴	تیپ هتل			
		ارزان	۱۴/۷	۴/۰۹	۲۰/۳
		قیمت	۳/۶×۳/۵	۲/۱۵×۱/۹	۵/۸× ۳/۵
		متوسط	۱۷/۶۴	۴/۷	۲۵/۲
			۴/۹×۳/۶	۲×۲/۳۵	۷×۳/۶

فضاهای عمومی :

از	۳۳/۹	۵/۸۳	۲۴/۲۰	خیلی
	۸/۷×۳/۹	۲/۶۵×۲/۲	۶×۳/۹	لوکس

آنجایی که اتاق های مهمان هر هتل بیشتر فضای طبقات را در تمامی هتل تشکیل می دهد . این فضاها عمومی می باشد که تعیین کننده تفاوت میان انواع مختلف آنها می باشند . ورودی ، لابی ، رستوران فضای انتظار و فضاها ی ورزشی و تفریحی از تنوع زیادی دز انواع هتل ها برخوردارند . فضا های عمومی هتل مورد نظر به شرح زیر می باشد . بسیاری از مشکلات در برنامه ریزی هتلها را می توان در صورتی که مهمان ها بتوانند مسیر خود را به راحتی در ساختمان بیابند ، حل نمود .

۱-۲-۲-۴-۲-ورودی های هتل :

جلوه های معماری هر بنا در دسترسی آن به ورودی اصلی مشاهده می شود و هتلهای بزرگ معمولاً دسترسی های مختلفی راجهت کاهش ترافیک غیر ضروری در ساختمان دارد . ورودی های يك هتل معمولاً عبارتند از :

- ۱- ورودی های اصلی هتل
- ۴- ورودی به خدمات و کارکنان
- ۲- ورودی به سالنهای اجتماعات
- ۵- ورودی های اضطراری
- ۳- ورودی به رستوران
- ۶- ورودی پارکینگ

۲-۲-۲-۴-۲-سرسار (لابی) :

در میان فضاهای عمومی يك هتل ، لابی به تنهایی بیشترین برخورد را با مهمانان دارد . این فضا نمایانگر وضعیت هتل می باشد . علاوه بر آن قویترین سیر کولاسیون درون هتل نیز می باشد . هدایت کننده مهمانان به میز پذیرش بالابرها ، رستوران ها ، کافی شاپ ، ملاقاتها ، فضاهای تفریحی و

غیره است . برنامه ریزی فضایی در لابی بر اساس نوع هتل و لابی شامل فضاهای زیر است:

۱- ورودی اصلی
بهداشتی

۲- ورودی به قسمت استراحت
۷- نشیمن

۳- ورودی به بخشهای تفریحی
انتظار

۴- ورودی به رستوران و کافی شاپ
۹- نماز خانه

۵- پذیرش
فضای استاندارد برای لابی در هتل ۱/۰۲ متر به ازای هر اتاق و حد اقل فضای لازم ۸۴ % متر مربع به ازای هر اتاق می باشد.

۳-۲-۲-۲-۲- پذیرش:

این بخش شامل میز ثبت نام ، اطلاعات و پست ۹ % متر مربع (یک فوت مربع به ازای هر اتاق نیز مراجعات (Reception desk)

- طول میز به ازای ۵۰ اتاق ۳ متر، ۱۰ فوت
- طول میز به ازای ۱۰۰ اتاق ۴/۵ متر، ۱۵ متر
- طول میز به ازای ۲۰۰ اتاق ۶ متر، ۲۰ فوت
- طول میز به ازای ۴۰۰ اتاق ۷/۸ متر، ۲۶ متر

۴-۲-۲-۲-۲- اتاق استراحت:

این اتاق متصل به لابی در نظر گرفته می شود و میتوان به قسمتهای جداگانه تقسیم گردد. ۵۶ % متر مربع (۶ فوت مربع) به ازای هراتاق

۵-۲-۲-۲-۲- ترکیب لابی ، لاثرو راهرو:

ترکیب این فضاها مفید و اقتصادی تر بوده و سطح متوسط مورد نیاز ۱/۴۹ متر مربع (۱۶ فوت مربع) به ازای هر اتاق .

۶-۲-۲-۲-۲- فضای نشیمن :

این فضا از لابی هتل دنج تر می باشد. معمولاً نشیمن توسط اختلاف سطح از لابی جدا می شود. در طراحی باید فضایی باز که قابل دید مهمانان ملاقات کنندگان باشد، در نظر گرفت. سرویس دهی در آن شامل نوشابه جات و غذاهای سرد و سبک می باشد.

۷-۲-۲-۴-۲- سرویس های بهداشتی :

سرویس های بهداشتی در فضاهای مختلف هتل مورد نیاز است که این فضا ها به شرح زیر می باشد.

- ۱- سرویس لابی و نشیمن اصلی
- ۲- سرویس بخش تفریحی
- ۳- سرویس رستوران
- ۴- سرویس بخش اداری
- ۵- سرویس استخر
- ۶- سرویس آ شیز خانه
- ۷- سرویس سالن هتل

سرویس کارگران نظافت در قسمت اقامتی هتل

۸-۲-۲-۴-۲- سالن اجتماعات :

سالنی که مجموعه هتل در نظر می گیرند، بنا بر نوع هتل متفاوت است، فرضاً این سال در هتلهای مراکز شهر می توانند تبدیل به سالن کنفرانس و سالن جشن و مراسم بشود.

در کنار سالن باید یک سری خدمات از جمله:

- فضای انتظار و نشیمن بوفه، سرویسها و انبارهای مورد نیاز در نظر گرفت.
- ارتفاع سالن بستگی به هوای لازم (که تقریباً ۵ متر مکعب برای هر نفر می باشد) تعیین می شود.
- فضای لازم برای هر نفر ۱/۲ متر مربع می باشد. برای هر صندلی در سالن اصلی ۸٪ و سالن انتظار ۵۵ متر مربع در نظر گرفته می شود.

- پیش فضای تالار ۰/۶ - ۰/۳ سطح تالار در نظر گرفته می شود.

- انبار تالار برای میزها و صندلی ها ۰/۱ زیر بنای تالار.
- آبدار خانه تالار شامل دستگاه های گرم نگه دارنده ،
یخچال ، دستگاه قهوه ساز ، پیش خوانهای سرو ، گاهی وسایل
شستشو و گاهی وسایل پخت می باشد.

- چایخانه ۰/۶۵ متر مربع (۷ فوت مربع) به ازاء هر اتاق
- برای هر صندلی فضای مناسب ۱/۶۷ متر مربع (۱۸ فوت مربع
(با فضای پیشخوان.

- ترکیب میز پیشخوان ۱/۴۹ متر مربع (۱۶ فوت مربع)
- برای میز فضای لازم ۱/۳ متر مربع (۱۴ فوت مربع)
آشپز خانه جایخانه : این آشپز خانه می تواند آشپز
خانه اصلی پشتیبانی و یا به صورت مستقل عمل کند.
- سالن عصرانه : فضای لازم ۰/۶ متر مربع به ازای هر اتاق
.

۹-۲-۲-۴-۲- رستوران هتل :

معمولا با چند رستوران در طرف لابی هتل در نظر می گیرند.
قسمتی از این فضا جزء فضاهای عمومی هتل می باشد و قسمت
دیگر آن جزء فضای خدماتی می باشد.
نکاتی که در طراحی این فضاها ضروری می باشد به قرار زیر
است:

- تمامی بخشهای مواد غذایی نیاز به دسترسی سریع و مستقیم
ب آشپز خانه دارند ، مگر سرویسها که از آبدار خانه
منشعب می گردد .

- تمامی بخشها احتیاج به خدمات پشت صحنه دارند . تمامی
بخشها باید به آسانی از فضاهای عمومی دسترسی داشته باشند
حتی جایخانه و کافی شاپ باید از لابی قابل دید باشند.
- تمامی قسمتها فضای انتظار دارند.

تعداد رستورانها بستگی به اندازه و نوع هتل دارد . در هتل های تفریحی ، رستوران هتل اهمیت زیادی دارد و معمولاً رستورانهایی کوچک در کنار استخر مجموعه و یا در کنار بالکن های آنها طراحی می شود.

محوطه های عمومی تا آنجا که ممکن است ، سیر کولاسیون آمد و شد باید از میان محیط های باشد که مصارف دیگری مثل نشیمن فروشگاه ها سالن های کنفرانس و ... داشته باشد و یا مکان هایی به عنوان نقطه کانونی و یا چند منظوره مانند لابی ها ورد استفاده قرار گیرند.

۱۱-۲-۲-۲-۲-آ سانسوردها :

- آسانسور مہمان یا عمومی (guest elevators) :

این آسانسورها باید در محلی قرار گیرند که از ورودی اصلی هتل با فضای پذیرش آن مشاهده و نیز باید دارای فضای کافی جهت انتظار برای مهمانان ، همراه با اثاثیه آنها باشند.

به این فضایی بالابر می گویند . از دیگر مزایای ایجاد این فضا در هتلها ، ممانعت از سرو صدای مزاحم این بخش برای مهمانان ساکن اتاقها می باشد . نکته دیگر در طراحی این بالابرها ، موقعیت قرار گیری آنها در طبقات مهمان می باشد . اصولاً بهتر این است که آنها در مرکزیت دسترسی به اتاقها واقع شوند تا مسیر رفت و آمد بین اتاقها و بالابرها به حداقل خود کاهش یابد . مطابق استاندارد برای هر ۱۵۰ تخت یک عدد بالابر مهمان لازم می باشد . در بعضی موارد یک بالابر اضافی برای vip در نظر می گیرند که هتل مورد نظر ما نیازی به این بالابر ندارد .

۲-آسانسور خدمات (SERVICE ELEVATORE)

این آسانسورها خود و کارکنان هتل _ نوع دیگر جهت حمل وسایل از قبیل غذا وسایل ملحفه و غیره که عملکرد اصلی آنها ارتباط فضاهای سرویس دهی طبقات و رستوران ها به بخشهای خانه داری لباس شویی و آشپزخانه در طبقات پایین و فضاهای خدمات می باشد . در هیچ شرایطی نباید از بالابرهای مهمانان برای سرویس استفاده نمود . بالابرهای سرویس مجزا از این بالابرها می باشند .

اگر بالابرهای خدماتی و فضاهای سرویس دهی مانند اتاق نظافت و اتاق ملحفه شوتینگ ها یونیت های هوا سازی تهویه و خدمات خانه داری و پلکان فرار در یک هسته مرکزی به نام هسته خدماتی و بالابر service elevator قرار گیرند ، بهترین حالت ممکن در هتل به وجود آمده است .

۳-۲-۴-۲- فضاهای خدماتی :

برنامه ریزی و طراحی فضاهای خدماتی یا پشت صحنه که مهمانان هتل آنها را به ندرت می بینند، در موفقیت یک هتل ، نقشی حساس را دارا می باشند . این فضاها کلید فعالیت هایی را بر عهده دارند که با مهمانان ارتباط

مستقیم نداشته و در خدمت و سرویس هر چه بهتر فضاهایی که با مهمان در رابطه می باشند قرار دارند . این فضاها بین ۱۰ تا ۱۵ درصد زیر بنای هتل در انواع مختلف تشکیل می دهند. این قسمت ها به طور عمده عبارتند از :

- بخش تهیه مواد غذایی و ذخیره
  - بخش تحویل ، زباله و ذخیره کلی
  - بخش کارکنان
  - خدمات لبا شویی و خانه داری
  - فضاهای مهندسی و مکانیکی
- این فضاها در هتل های مختلف بسته به نوع فعالیت و اندازه و محل قرار گیری هتل متفاوت می باشد .

۱-۳-۲-۴-۲- بخش تهیه مواد غذایی و فضاهای انبار :

تمامی فضاهای خدمات و سرویس دهی يك هتل ، آشپزخانه و سایر نقاط مربوط به تهیه غذا به دلیل داشتن سیم های مکانیکی ، الکتریکی و لوله کشی خاص ، نیاز به دقت در طراحی اجرا دارند . علاوه بر آن طراحی آشپزخانه که معمولاً بزرگترین بخش خدماتی پشت صحنه است ، تاثیر بسزایی در صرفه جویی نیروی انسانی دارد .

برای رسیدن به این منظور می بایست فواصل بین عملکردی متنوع ، کوتاهترین طول را داشته و فعالیت های مربوط در مجاورت یکدیگر قرار می گیرند .

طراحی کلی باید بر اساس برنامه ریزی شرایط بسیار انجام می گیرد ، که مهمترین آنها تعیین مناطق تحویل ، ذخیره مواد ، آشپزخانه و کلید خروجی ها مانند رستوران ها و سالن های پذیرایی است .

فهرست زیر اهمیت مجاور بودن ناطق را مشخص می کند .

ضروری : انباری های مواد غذایی مجاور آشپزخانه اصلی ؛

آشپزخانه اصلی مجاور رستوران ها ، خدمات اتاق ها مجاور بالا بر های خدمات .

مطلوب : بخش تحویل مجاور انبار مواد غذایی ؛ آشپزخانه اصلی مجاور آبدار خانه های سالن های پذیرایی ؛ آبدار خانه تریا نزدیک بخش خدمات اتاق ها ، آشپزخانه مجاور آشغال ها و نگهداری زباله ؛ آشپزخانه مجاور غذا خوری کارکنان .

در هتل های کوچک تر بار انداز دریافت و فضای مربوط به زباله ها در یک منطقه قرار دارند ، اما در هتل های بزرگتر این دو قسمت باید از هم جدا باشند تا هم بتوان جریان ورود آذوقه و سایر کالاها را کنترل نمود و هم قسمت خاکروبه و آشغالها جدا سازی می شوند.

- آشپزخانه اصلی :

لازم است در مجاورت سالن غذا خوری اصلی قرار داشته و به تالار پذیرایی کارمندان و غذا خوری خصوصی و اتاق خدمات سرویس دهد .

بخش های مختلف آشپزخانه عبارت اند از :

۱-قسمت تحویل و ذخیره :ذخیره مواد غذایی در یخچال ،ذخیره نوشابه جات ، ذخیره مواد غذایی مانند سرویس های چینی .

چنانچه آشپزخانه فقط جهت سرویس غذا خوری اصلی باشد ۴۵-۴۰٪ ، سطح رستوران برای آشپزخانه در نظر گرفته می شود .

۲- قسمت تهیه غذا : فضایی ،نانوایی ، تهیه سبزیجات ، تهیه سالاد و دسر

۳- قسمت پخت و پز : پخت و پز اصلی ، پخت و پز سفارش های خاص

۴- نظافت : ظرفشویی ، شست و شوی دیگها ، دفع زباله

۵- قسمت خدمات : تحویل به رستوران ،تحویل اتاق ها

۶- قسمتهای دیگر : دفتر آشپزخانه ،سرویس های بهداشتی و دوش کارکنان

نکاتی که در طراحی آشپزخانه باید در نظر بگیریم به شرح زیر می باشد :

- ایجاد یک مسیر مستقیم برای حرکت غذا از انبار به مناطق خدمات

- قرار دادن انبارهای ثانویه در نزدیکی محلی که مورد نیاز است .

- حذف هر گونه تداخل بین حرکت افراد و تراکم

- به حداقل رساندن فاصله بین مناطق خدمات (عرض) آشپزخانه و رستوران

- ایجاد مراکز کاری فشرده در بین تمامی فضاهای خدماتی ، حل قرارگیری فضاهای آماده سازی غذا ، آشپزخانه اصلی و آبدارخانه ها... مهمترین قسمت ها از نظر کارایی و جلب رضایت مشتریان است .

ارتباطات لازم ، شامل انبار به آشپزخانه ، آشپزخانه به رستوران ها ، بخش خدمات رسانی به اتاق ها به آسانسورها و آبدارخانه سالن ضیافت به سالن جشن.

۲-۳-۲-۴-۲- بخش تحویل مواد غذایی ، تخلیه زباله ذخیره کلی :

با وجود آنکه هر دو قسمت تحویل و قسمت زباله در ناحیه تخلیه بار هتل قرار دارند ، و لیکن در دوبخش کاملاً مستقل طراحی می شوند. به همان اندازه که طراحی فضاهای تحویل و زباله اهمیت دارد ، محل قرارگیری آن در مجموع هتل نیز مهم می باشد. به نحوی که مسیر کامیون ها و فضاهای عمومی نیز پنهان باشد.

ناحیه تخلیه بار معمولاً بالاتر از دیگر سطوح می باشد و قسمت تحویل سر پوشیده است. با ایجاد فضای

کافی جهت دسترسی به قسمت مختلف ، از تداخل ورود مواد غذایی و زباله اجتناب شود . دسترسی به قسمت تحویل زباله

باید انسان با شد. قسمت تحویل زباله تقریباً برای هر اتاق به ۰/۳ تا ۰/۵ متر مربع فضا نیاز دارد. محل ذخیره غذا باید در نزدیکی آشپزخانه صورت بگیرد.

نگهداری ملحفه ها و خانه داری در هر طبقه در نظر گرفته می شود. یک انبار ذخیره خارجی که انبار تجهیزات خارج ساختمان و انبار وسایل مورد استفاده و نگهداری می باشد، در قسمت تحویل باید در نظر گرفته شود. علاوه بر آن پیش بینی یک انبار ذخیره کلی که فضایی به بزرگی قسمت تحویل زباله را اشغال می کند. جهت انبار کردن وسایل مبلمان، تجهیزات اضافی و غیره مورد نیاز می باشد.

۳-۳-۲-۴-۲- قسمت کارکنان :

پیش بینی و طراحی فضای مناسب برای کارکنان هتل جهت اجرا و عرضه خدمات ضروری است. هر یک از اجزای قسم مربوط به کارکنان از یکدیگر جدا بوده و در قسمتهای مربوط به خود پیش بینی می شوند. این قسمت شامل اتاق مخصوص ثبت

ساعت کارکنان اتاق های ملاقات، رخت کن، سرویس بهداشتی و غذاخوری برای کارکنان می باشد. فضاهای مربوط به کارکنان باید به صورت تشکیل یابد تا بخش ثبت ساعات ورود و خروج پرسنل دقیقاً در مجاورت ورودی قرار گیرند. همچنین، بخشهای خدمات غذایی، خانه داری، تعمیر و نگهداری و سایر کارکنان باید بتواند بدون ایجاد مزاحمت برای فعالیتهای مربوطه به بار انداز، به فضای کمدها، تحویل روپوش ها و غذا خوری دسترسی داشته باشند.

۴-۳-۲-۴-۲- خدمات لباسشویی و خانه داری

پیش بینی این قسمت در هتل ضروری است. از مهمترین مسائلی که در راحی این قسمت باید مد نظر باشد، ارتباط قسمت لباسشویی با قسمت خانه داری است، هر چند که مدیریت آن به صورت مجزا صورت می گیرد. ترتیب مجاورت بخشهای مختلف از قسمت به صورت زیر است :

مجرای سرازیر کردن ملحفه های مجاور محل نگهداری ملحفه های کثیف ، ملحفه کثیف مجاور لباس شویی ، لباسشویی مجاور خانه داری ، برای انبار کردن آنها ، خانه داری مجاور رختکن کارکنان ،

اتاق پیش خدمتان مجاور خانه داری مجاور بالابرهای مخصوص و سرویس .

فعالیت های مربوط به رختشویخانه و خانه داری ، با توجه به اینکه برای کنترل و نظارت بهتر از هم مجزا می باشد ، اما باید در مجاورت هم قرار داشته باشد تا بتوان پارچه های تمیز و همچنین پوشاک شسته مهمان ها را به سادگی از رخت شوی خانه به قسمت خانه داری و بخش تحویل روپوش ها انتقال داد .

نمونه مساحت رختشویخانه و خانه داری به ازای تعداد اتاق ها :

رختشویخانه متر ۰/۷۹ - ۰/۶۵

خانه داری ۰/۴۶ - ۰/۳۳

معمولا برای جلوگیری از ورود سروصدای ماشین لباسشویی هتل ، این بخش در پایین ترین طبقه هتل در نظر گرفته می شود . کلیه طبقاتی که اتاق های مهمان در آن قرار می گیرد ، احتیاج به یک فضای سرویس دهی خاص دارد که قادر باشد خدماتی مختلف از جمله انبار کردن ملحفه ها (محل تمیز) و مخصوص با قفسه محل شوت ملحفه و زباله نگهداری چرخ های خدمتکار ، نگهداری وسایل و مصالح لازم نظافتچی ها را انجام دهد . هر خدمتکار مسئول نظافت ۱۵-۱۰ اتاق می باشد و هر ۲۵ اتاق یک مسئول هماهنگی خدمات و دریافت سفارش را دارا می باشد . در مورد سوئیت هر خدمتکار مسئول نظافت ۵ سوئیت بوده و هر ۵ سوئیت یک مسئول سفارش دارد . این فضاهای سرویس دهی در طبقات آنچنان که قبلا توضیح داده شد بهتر است در یک هسته خدماتی که بالابر های مهمان رانیز

در بر می گیرد تمرکز شوند. این هسته علاوه بر بالابر های مهمان که بنا بر تعداد اتاق ها و نوع فعالیت هتل به تعداد مختلفی تقسیم می شود شامل بخشهای زیر است :

- بالابر های خدمات که معمولاً به طبقات زیرین هتل و قسمت های خدمات اتاق ها ، رختشویی خانه و خانه داری مرتبط می شود .

انبار ملحفه که شامل شوتهای زباله و شوت ملحفه کثیف که مستقیماً به قسمت رختشویخانه و خانه داری ارتباط می یابد .

- پلکان اضطراری ، جهت ایمنی از خطرات ناشی از آتش سوزیها می باشد . این پلکان درهای اضطراری دارد . علاوه بر آن ونت هایی برای تهویه هوا در کنار مسیر پله ها تهویه می شود . در هر راهرو دو سرس پلکان در نظر می گیرند ، اما طول کریدور از ۴۰ تا ۵۰ متر تجاوز نماید یک پلکان دیگر هم باید در نظر گرفته شود .

- سزویس بهداشتی جهت استفاده کارمندان

- فضایی جهت شیلنگ های آتش نشانی و وسایل اطفاء حریق

- تابلو های برق و فیوز طبقات در این بخش در نظر گرفته شود .

۵-۳-۲-۴-۲- فضاهای قسمت مهندسی و مکانیکی :

دفتر مهندسی ، کارگاه مرمت و نگهداری و بخشهای مکانیکی و الکتریکی شامل تابلوهای برق اصلی و داخلی منابع آب سرد و گرم و ذخیره ، موتور برق اضطراری ، فضاهای موتور های بالابر ها و موتور خانه در این قسمت قرار دارند . جهت بالا بردن کارایی این قسمت ، نزدیکی آن به قسمت لباسشویی و آشپزخانه ، ضروری به نظر می رسد . بالابر های مخصوص سرویس از اهمیت ویژه ای برخوردار است .

مساحت مورد نیاز دفاتر و کارگاه های این قسمت ۰/۳ الی ۰/۵ متر مربع برای هر اتاق میباشد . لازم به توضیح است که مساحت لازم برای بخش های مکانیکی و الکتریکی بسته به

تشکیلات دفتر لابی که مقابل پیشخوان پذیرش (صندوق) قرار دارد، در اطراف فضاهای کار و پذیرش واقع می باشد. مهمترین ارتباط با دفاتر حسابداری است. فعالیتهای حسابداری به طور ساده، در پیرامون فضاهای کاری دفترداری طراحی شده اند. چنانچه اتاق حسابداری بخشی از دفتر لابی باشد، باید جعبه یا صندوق برای بخش در بخش صندوقداری تعبیه نمود.

۳-۴-۲- بررسی ضوابط ایمنی جانی و ساختمانی

برای تمام انواع ساختمان ها ضوابط و آیین نامه های مختلفی وجود دارد. پس از اینکه طرح پیشنهاد شده برای هتل، شرایط قوانین محلی را رعایت نمود، طراحی جزئیات باید مطابق با آیین نامه های ساختمانی و محافظت از آتش سوزی هدف آیین نامه ها محافظت عمومی از نقایص طراحی یا ساخت است و بنابراین موضوع اصلی آنها اقدامات جهت پیشگیری از آتش سوزی می باشد. هدف، احداث ساختمانی است که در برابر آتش سوزی و سوانح دیگر مقاوم بوده و از ساکنین ساختمان تا زمانی که از آن خارج شوند محافظت نماید.

۱-۳-۴-۲- خطر آتش سوزی در هتل :

بزرگترین حوادث ناگوار که هتل یا متل ها را در مورد تهدید جدی قرار می دهد خطر آتش سوزی است. عوامل بروز آتش سوزی در هتل همیشه وجود دارند. روشهایی برای مبارزه با این رویداد وجود دارد ولی نخستین مبارزه ها می بایست در داخل و با کمک افراد آموزش دیده به اجرا درآیند. پیش بینی ها کارسازترین روشها هستند که همان آیین نامه های ایمنی می باشند.

۵-۲- بررسی فضاها و استانداردهای تفریحی و ورزشی^۲

---

^۲ - تویفرت، ارنست - تویفرت آرشیکت دانا - ترجمه، رن. ملامد-۱۳۷۴.

برای تکمیل فضاهای هتلی که بخواهد امکانات لازم و کافی را در اختیار مهمانان خود قرار دهد، قسمت ورزشی، تفریحی فضای هتل، بسیار ضروری محسوب می شود به ویژه با توجه به آنکه هتل مورد نظر ما یک هتل تفریحی توریستی می باشد. فضاهای ورزشی بسته به نوع هتل و موقعیت اقلیمی آن متفاوت می باشد. اما معمولاً این قسمت از استخر، سالن پینگ پنگ، سونا، بدن سازی و فضای بازی تشکیل می شود. اندازه این فضاها، متناسب با نوع و موقعیت و اندازه هتل متفاوت می باشد.

این مجموعه نیز جدا از قسمت های هتل می باشد تا افراد غیر ساکن نیز از این مجموعه استفاده کنند.

۱-۵-۲- معرفی فضاهای اصلی

۱-۵-۱-۲- هال ورودی (لابی):

تبلیغ همگانی بودن تأسیسات ورزشی و استفاده آزاد و راحت از آن یکی از اهداف طراحی فضاهای عمومی در ورزشگاههاست. از این رو پیش بینی فضاهای مناسب و جذاب برای ورودی بنا تأثیر بسیار مثبتی روی بازدید کنندگان خواهد گذاشت. هال ورودی باید امکان عملکردهای زیر را به تناسب وسعت ورزشگاه تأمین نماید:

- کنترل ورود و خروج و پذیرش: این عملکرد نیاز به محل مناسب در داخل هال ورودی دارد به گونه ای که با در ورودی فاصله کافی داشته و به کلیه دسترسی های هال مسلط باشد و با نور مناسب در حد ۵۰۰ لوکس در داخل همان ورودی که دارای روشنایی عمومی ۱۵۰ لوکس است مشخص شود.

- اطلاعات و آگهی ها: برای ارائه اطلاعات و خبرهای ورزشی متناسب با حجم آنها نیاز به محل مناسب برای نصف آگهی ها و تابلوی اعلانات می باشد. این محل در ضمن اینکه باید به راحتی برای بازدیدکنندگان قابل رویت باشد نباید مانع

رفت و آمد افراد شود توصیه می شود با افزودن امکان نشستن و یادداشت برداری کارآیی بیشتری به این بخش داده شود.

- امکان دسترسی: هال ورودی قاعدتا امکان دسترسی به کلیه قسمت‌ها را باید فراهم کند، ولی برخورداری از کیفیت مطلوب طراحی فضا و پلان ساده و قابل درک به اضافه تابلوهای راهنمایی مشخص و زیبا تأثیر بسزایی در جذب افراد خواهد داشت. تأمین روشنایی ملایم و یک دست در حدود ۱۵۰ لوکس و دمای ۲۰ درجه امکان مکث و ایستادن در این فضا را بهتر فراهم خواهد نمود.

- امکان انتظار: هال ورودی باید تسهیلات لازم را برای افرادی که در پی بازیکنان می باشند فراهم نماید، به گونه ای که با تأمین فضای مناسب برای ایستادن یا نشستن بتوانند منتظر وابستگان خود در سالن ورزشی باشند و در صورت امکان بتوانند از سیستم پیچینگ مرکزی استفاده نمایند.

۲-۱-۵-۲- فضاهای اداری و عمومی:

فضاهای اداری و عمومی به طور کلی شامل هال ورودی، فضای اداری، فضای استراحت و تجدید قوا، اطاق جلسه و محل نگهداری کودکان می شود که بر حسب مقیاس ورزشگاه و شرایط اقتصادی و اجتماعی با تشخیص مدیریت منطقه ای در مقیاس های مختلف قابل پیش بینی می باشد. وجود مدیریت و برخورداری آن از یک نظام مشخص و کارا از ارکان اصلی فعالیتهای ورزشی از کوچکترین تا بزرگترین مجتمع های ورزشی است از این رو باید از ابتدای امر جایگاه این عملکرد مهم مشخص شود.

استقرار فضای اداری باید در ارتباط با کلیه فضاهای جانبی و ناظر بر فعالیتهای داخلی سالن باشد بدون اینکه این ارتباط به صورت مستقیم برقرار گردد. مساحت مورد نیاز

فضای اداری براساس تعداد نفرات بوده و با توجه به معیارهای زیر قابل برآورد می باشد:

- فضای کار مورد نیاز برای دفتر کار مدیر ۱۵ تا ۲۰ متر مربع به ازای هر نفر

- فضای کار مورد نیاز برای کارکنان ۸ تا ۹ متر مربع برای هر نفر.

- فضای اداری نیاز به تسهیلات رفاهی دارد از جمله: سرویس های بهداشتی و رختکن و اتاق استراحت که با توجه به وسعت ورزشگاه و تعداد کارکنان باید پیش بینی های لازم صورت گیرد.

۳-۱-۵-۲- محل تعویض لباس (رختکن):

لازم است از سالن قابل دسترسی باشد و نباید در محوطه استخر قرار بگیرد. به ازای هر ۱-۱/۵ متر مربع از مساحت استخر ۱ واحد رختکن لازم است.

اتاقکهای انفرادی: اندازه آنها ۱/۲×۱×۱ متر می باشد. مساحت ناخالص تعویض معادل ۳-۴ متر مربع است.

اتاقکهایی که به نوبت مورد استفاده قرار می گیرند: دارای گنجی اند و برای هر اتاقک ۳-۴ کمد لباس در نظر گرفته می شود. دارای گنجی مرکزی تحت نظارت هستند اندازه و مساحت آن اتاقکها مطابق با اتاقکهای انفرادی است.

اتاقهای تعویض لباس عمومی یا مشترک: دارای گنجی مرکزی با ارتباط نزدیک می باشد فضای لازم برای هر نفر ۰/۵-۰/۸ متر مربع است که مجهز به کمد لباس می باشد.

اندازه کمد ۴۰۰×۶۰۰-۳۰۰×۵۰۰ میلیمتر بوده و نسبت مطلوب ۲۶٪ است. در مورد کمد های گروهی نیاز به شخص ناظر است یا اینکه ارتفاع اتاق تعویض لباس بزرگتر یا مساوی ۲۸۰۰ میلیمتر انتخاب شود.

اتاقک های تعویض لباس (رختکن) در استخر: با استفاده از پارتیشن های کشویی می توان تقسیم بخشهای تعویض را به

واسطه جنسیت افراد تنوع بخشید. همچنین با تعویض تابلو اعلان می توان از اتاقهای تعویض لباس برای هر دو جنس زن و مرد استفاده کرد.

- نیمکت ۵۰۰ میلیمتر برای هر شخص بزرگسال
  - نیمکت ۴۰۰ میلیمتر برای هر کودک
  - ارتفاع نیمکت ۳۷۵ میلیمتر و پهنای آن ۳۰۰ میلیمتر است. در مورد حمامهای روباز برای هر ۴۰ نفر استفاده کننده، در هر قسمت، یک اتاق تعویض لباس ساخته می شود و یا از آویز لباس ۳۰۰ میلیمتر جهت آویختن ۲۰ کت استفاده می شود.
- ۴-۱-۵-۲- قسمت پیش تطهیر:**

از پشت دستشویی مسیری است تا محل دوشها که با پای برهنه طی می شود. برای هر ۸ رختکن یک دوش ساخته می شود. مساحت لازم برای هر دوش معادل ۱۵/۲-۳۵/۱ میلیمتر است.

۵-۱-۵-۲- استخر، استخر بچه ها، استخر تفریحی:

این فضاها فضای اصلی مجموعه را تشکیل می دهند و بقیه فعالیتها حول این فضا شکل می گیرد. عموماً دور استخر یک فضای راهرو مانند کشیده می شود که این فضای حاشیه را به فضاهای خیس و نیمه خیس تقسیم می کند و عموماً فعالیت اصلی مجموعه به این فضا مربوط می شود به طوریکه اصلی ترین فضای مجموعه را تشکیل می دهد.

۶-۱-۵-۲- سونای خشک و بخار:

سونای خشک: سونا بیشتر از یک حمام بوده و برای خیلی ها تقریباً یک وسیله تمیز کردن سنتی می باشد. سونا یک قسمت لازم و ضروری تأسیسات ورزشی می باشد حمامهای کوچک تقریباً ۱۶ متر مربع و ارتفاع ۵/۲ متر ترجیح داده می شود و در آن از نیمکت های چوبی شیاردار (برای جریان هوا) با ارتفاع مختلف برای نشستن یا خوابیدن استفاده می شود.

سونای بخار: رطوبت نسبی ۵ تا ۱۰ درصد در حرارت ۸۰ و ۹۰ درجه بوده و اندازه آن ۱/۵ تا ۲ برابر سونای خشک بوده و بدون استفاده از چوب مناسبتر است.

قبل از این فضاها باید یک فیلتر ورودی برای جلوگیری از تخلیه هوای گرم تعبیه شود و این فیلتر نقش فضای عبور را ایفا می کند که معمولاً کاربران حوله و دمپایی را در این فیلتر قرار داده و سپس وارد سونا می شوند.

۷-۱-۵-۲- جکوزی آب سرد و گرم:

معمولاً در نزدیکی سونا قرار گرفته و اطراف آنها فضاهایی برای عبور و مرور و جهت استراحت فراهم می شود.

۸-۱-۵-۲- بدنسازی:

به عنوان فعالیتی که باید در فضای خشک صورت گیرد. معمولاً خود را مجزا از دیگر فضاهای مجموعه مطرح می کند و شیوه رسیدن به این فضا به شکلی است که انتهای یک مسیر به آن ختم شود.

۹-۱-۵-۲- تریا:

به عنوان یک فعالیت جنبی و یک فضای خشک معمولاً جدا از دیگر فضاها و در ارتباط با آنها قرار می گیرد و در نزدیکی فضاهای استراحت استقرار می یابد.

۲-۵-۲- مقررات فنی و جزئیات تأسیسات:

کف سالنهای ورزشی دارای خصوصیات ذکر شده باید باشد: دوام و استحکام و قابلیت برجهندگی، مقاومت گردش، سختی، مقاومت سرنندگی، قابلیت چرخش و مقاومت نشست.

۱-۲-۵-۲- خصوصیات کفها:

انعکاس نور در کف سالنها نباید دارای خیره کنندگی مزاحم برای چشم بازیگران باشد.

انعکاس صوت: عامل بسیار مهم در زمینه تنظیم صدا در سالن، آکوستیک کف آن است، به گونه ای که کفپوشها نقش بسیار مهمی در تقلیل و تشدید سروصدای سالن دارد.

۲-۵-۲-۲- مقدرات عمومی دیوارها:

از پیش بینی پنجره ها در دیواره ها بطور مستقیم پرهیز شود. نمای دیوارها باید صاف بدون پیش آمدگی یا فرورفتگی و فاقد هر گونه لبه تیزی باشد. برای دیوارهای خارجی باید کمترین ضریب تبادل حرارتی پیش بینی شود. در صورت نیاز باید پوشش دیوارها باید از داخل قابل شستشو و تمیز کردن باشد از برگشت انتهای دیوارها و ایجاد کنج اضافی در داخل سالن باید پرهیز شود.

عوامل مؤثر در طراحی دیوار سالنهای شتا:

الف) تعریق

ب) ایمنی و بهداشت

پ) استحکام و پایداری

ث) سقف سالنهای شنا.

۲-۵-۲-۳- سیستم تأسیسات مکانیکی سالنهای شنا

تصفیه آب استخر:

با گندزدایی و زلال سازی دائمی، آب استخر را در سطح بهداشتی قابل قبولی نگه می دارند.

چکیده سیستم تصفیه و جریان آب داخل استخر ممکن است به شرح زیر ارائه شود:

- تعیین مشخصه های آب موجود در منطقه
- گزیدن ماده ای که باید برای گندزدایی استخر به کار رود. (کلرین، اوزن، برومین)
- سیستم کنترل PH آب که به گزینه ماده گندزدا بستگی خواهد داشت.
- تعیین زمان برگشت آب استخر (هر ۳ ساعت برای استخر اصلی) که روی ابعاد تجهیزات گندزدایی اثر می گذارد.

۶-۲-کلیاتی در مورد تأسیسات

۱-۶-۲-اهمیت تأسیسات در ساختمان ها :

در یک ارزیابی از کل هزینه های ساخت (سرمایه گذاری اولیه) ساختمان ها بین ۲۵ تا ۴۵ درصد به تأسیسات مکانیکی و برقی آنها اختصاص دارد. هر چند این نسبت به خودی خود اهمیت تأسیسات در ساختمان نشان میدهد ولی این تصویر کاملی نیست. هزینه های سنگین دوره بهره برداری شامل مصارف آب و برق، سوخت نگهداری و تعمیر و تعویض و تنظیم تقریباً به طور کامل به تأسیسات مکانیکی و برقی مربوط می شود.

در مورد تأسیسات ساختمان بلند به هیچ وجه نمی توان به صورت معمول با ساختمان برخورد کرد، در حقیقت یک ساختمان ۲۰ یا ۳۰ طبقه از نظر تأسیسات حاصل جمع ۲۰ یا ۳۰ ساختمان یک طبقه نیست. ساختمان های بلند دارای انبوهی از مراحل جدید، با کیفیت متفاوت در برابر طراح تأسیسات مکانیکی است که باید با راه حل های معماری و در نظر گرفتن نیازهای فضایی حمایت شود.

اختصاص ناگزیر قابل توجهی از زیربنا و حجم مفید گرانبهای این ساختمانها به فضاهای تأسیساتی از پیامدهای اجتناب ناپذیر رعایت مقررات و ضوابط، کدها و استانداردها در توزیع انرژی است.

۱-۶-۲-۱-مسائل تأسیساتی مورد توجه در ساختمانها :

۱- سیستم آبرسانی :

از آنجایی که حجم آب مصرفی توسط ساختمان های بلند زیاد و قابل توجه می باشد نمی توان آب مورد نیاز آنها را مستقیماً از سیستم آب شهری برداشت کرد زیرا اولاً فشار آب شهری جوابگوی تعداد طبقات ساختمان نمی باشد و دوم اینکه بی آب شهری نیز می تواند پاسخگوی نیاز ساختمان های بزرگ باشد. به همین دلیل برج باید دارای منابع ذخیره آب باشد

به بیان دیگر باید همانند یک مرکز توزیع آب مجزا و منفرد عمل کند سیستم ها و منابع آبرسانی معمولاً به دو صورت طراحی می شوند:

۱- منابع آب در زیر زمین می باشند و آب به وسیله پمپهای تحت فشار (Booster Pump) به طبقات پمپ می شوند.

۲- در سیستم دو منبع به کار می رود که منبع اصلی و بزرگتر در زمین بوده و یک منبع در پشت بام (بلندترین نقطه ساختمان) قرار دارد. آب ابتدا از منبع اصلی به منبع بالا پمپ شده و از آنها به کمک نیروی جاذبه زمین به قطعات سرازیر می شود. مزیت این سیستم این است که نسبت به سیستم قبل از تعداد کمتری پمپ استفاده می شود. اما باید در نظر داشت برای استفاده از این روش باید پشت بام توانایی تحمل وزن منبع را داشته باشد.

۲) سیستم های حرارتی و برودتی :

برای سرمایش و گرمایش مکانهای بزرگ عاقلانه و مقرون به صرفه نمی باشد که از کلور (آبی یا گازی) استفاده کرد (کولر آبی به کانال کشی نیاز دارد و کولر گازی مصرف برق زیاد داشته و نمای ساختمان را تحت تأثیر قرار می دهد). استفاده از پکیج صحیح نمی باشد چون پکیج فقط برای گرم کردن به کار می رود با توجه به موارد ذکر شده و لزوم یک سیستم سرمایش و گرمایش مرکزی احساس می شود یعنی باید محلی به نام موتورخانه و دستگاههای نظیر دیگ، منابع آب گرم، چیلر، برج خنک کن و ... داشته باشیم. معمولاً برای گرم و سرد کردن اتاقها و فضاهای کوچکتر در یک برج از فن کوئل و چیلر استفاده می شود و برای فضاهای بزرگ و عمومی هواساز به کار می رود.

سیستم تهویه به اتاقها باید توسط میهمانها قابل کنترل باشد در صورتیکه سیستم تهویه مکانهای عمومی باید به طور موضعی کنترل شود. همچنین باید بتوان آن را برای شلوغترین

مواقع (حداکثر بار) تنظیم نمود. نکاتی چند در مورد محل و فضای موتورخانه، سیستم تهویه، دستگاه تهویه که دارای حجم زیاد و وزن نسبتاً کم می باشد:

- برای ورود هوای تازه و خروج هوای کثیف لازم است روش اقتصادی این است که دهانه ها مستقیماً به بیرون منتهی شود.

- در صورت استفاده از دستگاه تهویه داخلی، علاوه بر سیستم توزیع مربوط به فضاهای انفرادی، لازم است ارتباط لوله ای با هوای بیرون نیز مهیا باشد.

- محل ورود هوای تازه و خروج هوا مولد صدای مزاحم است هوای تازه باید از سطح خیلی بالاتری از سطح خیابان به داخل ساختمان کشیده شود تا عاری از گرد و غبار و دود باشد برای کاستن از این مشکلات عموماً دستگاه تهویه را در بالای ساختمان قرار می دهند.

- ارتباط با اطاق های بویلر و چیلر، سرماساز به وسیله لوله های آب گرم انجام می شود عرض اتاق دستگاه کمی بیشتر از عرض خود دستگاه باشد حداقل این عرض ۵ کیلومتر می باشد.

- گرمایش متمرکز اگر تهویه مطبوع مورد قبول نباشد (سیستم معمول در آمریکا) لازم است اتاقها توسط رادیوتورها مجهز به کنترل انفرادی گرم شود این رادیوتورها نسبت به کنترل فردی پاسخ سریعی می دهد.

- فضای عمومی به ویژه رستوران ها، باید مجهز به سیستم تهویه مکانیکی قابل کنترل باشد تا بدینوسیله تهویه آشپزخانه تعدیل گردد. بارها باید دارای فنهای بیرون کننده هوا باشد.

۲-۱-۶-۲-تأسیسات مکانهای ورزشی و تفریحی :

معمولاً ساختمانهای بلند تأسیسات قسمتهای مختلف مثل استخر جدا است تأسیسات مورد نیاز برای سونای خشک یک مشعل و یک دیگ کوچک.

۳-۱-۶-۲-تأسیسات آشپزخانه :

در آشپزخانه مقدار زیادی هوا از طریق هودها از آشپزخانه خارج می شود، لذا تأمین هوای تازه مورد نیاز اهمیت زیادی خواهد داشت مقدار زیادی از حرارت که توسط اجاق ها و پلوپزها ایجاد می گردد از طریق هودهایی که در بالای آنها قرار دارند به خارج منتقل می شود لذا در آشپزخانه بایستی برای جبران هوای تخلیه شده اقدام گردد. برای آنکه بو و حرارت از آشپزخانه به فضاهای مجاور سرایت نکند آشپزخانه نسبت به فضاهای جنبی در فشار ۱۵٪ منفی می گیرد. اگر سطح هودها در آشپزخانه حدود ۴۵ متر مربع باشند هوای تخلیه شده هود ۱۳۵۰ مترمکعب = 45×30 (سرعت ورودی هوا در دهانه هود متر در دقیقه) تأمین این مقدار هوا از فضاهای مجاور دلیل زیاد بودن آن غیر ممکن است لذا برای آشپزخانه از یک دستگاه شوینده هوا استفاده خواهد شد. این دستگاه در تابستان با استفاده از سیستم تهیزی هوا، برودت مورد نیاز و در زمان سرمای هوا حرارت مورد نیاز آشپزخانه را جبران می نماید این دستگاه هوا در طبقه تأسیسات نصب می شود.

۴-۱-۶-۲-تأسیسات رخشویخانه :

رخشویخانه از نظر وجود دستگاههای گرما زا و جبران هوای تخلیه شده نیازهای نظیر فضای آشپزخانه دارد. دستگاه هایی مانند اتو غلطکی، اتو پرسی دارای تفاوت حرارتی زیاد می باشد که بالای آنها هودهای مناسب پیش بینی خواهد شد و دستگاههایی نظیر خشک کن نیز خود دارای سیستم تخلیه هوای مستقل می باشند فضای رخشویخانه عموماً مرطوب و بوناک می باشد. لذا از این نظر بایستی دقت کافی در تخلیه هوا به

عمل آید برای رختشویخانه نیز از یک دستگاه شوینده هوا استفاده می شود که در موتورخانه مجاور رختشویخانه نصب می شود.

۵-۱-۶-۲- حفظ امنیت در مقابل حریق :

به دلیل استفاده از مواد سوختی در قسمت تأسیسات رعایت نکات و اصول ایمنی در این قسمت ها (به خصوص در مقابل آتش سوزی) بسیار ضروری است.

طبق مقررات و ضوابط اماکن عمومی و ساختمان های بالای ۴ طبقه باید لوله کشی آتش نشانی داشته باشند و در طول راهروها باید جعبه های آتش نشانی نصب شود شعاع جوابگویی این جعبه ها معمولاً در حدود ۲۰ متر است یعنی اگر طول راهرو ۴۰ متر باشد دو جعبه آتش لازم است.

۶-۱-۶-۲- تهویه موتورخانه :

به دلیل اینکه موتورخانه فضای سبز بسته ایست که در آن عمل احتراق صورت می گیرد. در نتیجه هوای آن گرم و علاوه بر آن اکسیژن هوا نیز کم می شود به همین دلیل تهویه این امکان امریست ضروری، تهویه موتورخانه می تواند به دو صورت شکل بگیرد. مستقیماً به بیرون راه داشته باشد یا داکت ها یا هواکشهایی داشته باشد علاوه بر تهویه خود این فضا باید دودکشهایی جهت تامین اکسیژن مشعل های دیگ وجود داشته که به اندازه ارتفاع ساختمان بالا روند.

۷-۱-۶-۲- فضای موتورخانه :

ارتفاع سقف موتورخانه باید حداقل ۴ متر باشد ابعاد موتورخانه باید متناسب با ظرفیت دستگاهها تعداد آنها و فضای ارتباطی بین آنها در نظر گرفته شود.

معمولاً در ساختمانهای بلند نمی توان یک موتورخانه مرکزی داشت به این دلیل که فشار خیلی زیاد می شود و باعث ترکاندن لوله ها و خارج شدن آنها از آب بندی می گردد بنابراین هر ۱۸ طبقه یک موتورخانه مجزا قرار می گیرد.

۸-۱-۶-۲- نحوه دسترسی و حمل و نقل وسائل :

به دلیل سنگین و حجیم بودن وسایل باید حتماً یک دسترسی ماشین رو وجود داشته باشد که معمولاً به این دلیل موتورخانه پایین تر از سطح زمین است از رامپ استفاده می شود موتورخانه باید درب بزرگ (۶ متر) داشته باشد.

۷-۲- جمع بندی مطالعات بخش دوم

در این بخش ابتدا تعریفی از تارخچه هتل و سپس فضاهای پشتیبان مورد نیاز پروژه و سه مبحث کلی شناخت و بررسی فضای سبز و سرانه های آن، بررسی فضاهای و استانداردهای اقامتی، بررسی فضاهای و استانداردهای ورزشی و تفریحی مورد شناخت و بررسی قرار گرفت. براساس این سه موضوع کلی می توان به نکات بسیار زیادی در ارتباط با معماری این فضاها دست یافت که برخی از آنها به شرح زیر می باشد:

۱- شناخت و بررسی فضای سبز و سرانه های آن

- شناخت خصوصیات ارتفاعی و دیدهای مختلف در فضاهای سبز
- نحوه نورپردازی در فضای سبز و اهداف آن
- ضوابط طراحی فضای سبز و سرانه پارکها
- ضوابط گذرها، کفسازیها و مبلمانهای فضای سبز
- تجهیزات فضای بازی کودکان و ضوابط مربوط به آن

۲- بررسی فضاها و استانداردهای اقامتی

- شناخت انواع مکانهای اقامت و تعریف کلی هتل
- شناخت انواع تسهیلات هتل و ضوابط مربوط به آنها
- ابعاد و استانداردهای اتاقهای مهمان
- ابعاد و استانداردهای فضاهای عمومی مثل لابی، رستوران و...

- ابعاد و استانداردهای فضاهای خدماتی مثل آشپزخانه، رختشویخانه و...

- ابعاد و استانداردهای فضاهای اداری مثل حسابداری و...

۳- بررسی فضاها و استانداردهای ورزشی و تفریحی

- ابعاد و استانداردهای لابی و فضاهای عمومی و اداری
- ابعاد و استانداردهای استخر و رختکن ها و دوشهای مربوط به آن
- ابعاد و استانداردهای سونا و جکوزی و سالن بدنسازی
- شناخت انواع شکل و فرم استخرهای ورزشی و ابعاد و اندازه آنها
- شناخت مقررات فنی و جزئیات تأسیسات استخرها

بخش سوم مطالعات تطبیقی

۱-۳- بررسی شهرک تفریحی و توریستی یاریان - ارومیه

سایت پروژه به مساحت تقریبی ۵۰ هکتار در شبه جزیره ای به نام اسلامی (شبه جزیره شاهی سابق) در کنار دریاچه ارومیه قرار دارد. ساخت یک مجتمع تفریحی اقامتی با توجه به استعدادهاي ویژه منطقه می تواند آن را به منطقه ای توریستی تبدیل نماید.

طرح توسعه گردشگری در این شبه جزیره در ارتباط با طرح توسعه منطقه و تدارك عملیات اجرایی طرح میانگذر و پل

دریاچه ارومیه در امتداد مسیر آزاد راه شهید کلانتری
اهمیت خاصی می یابد.

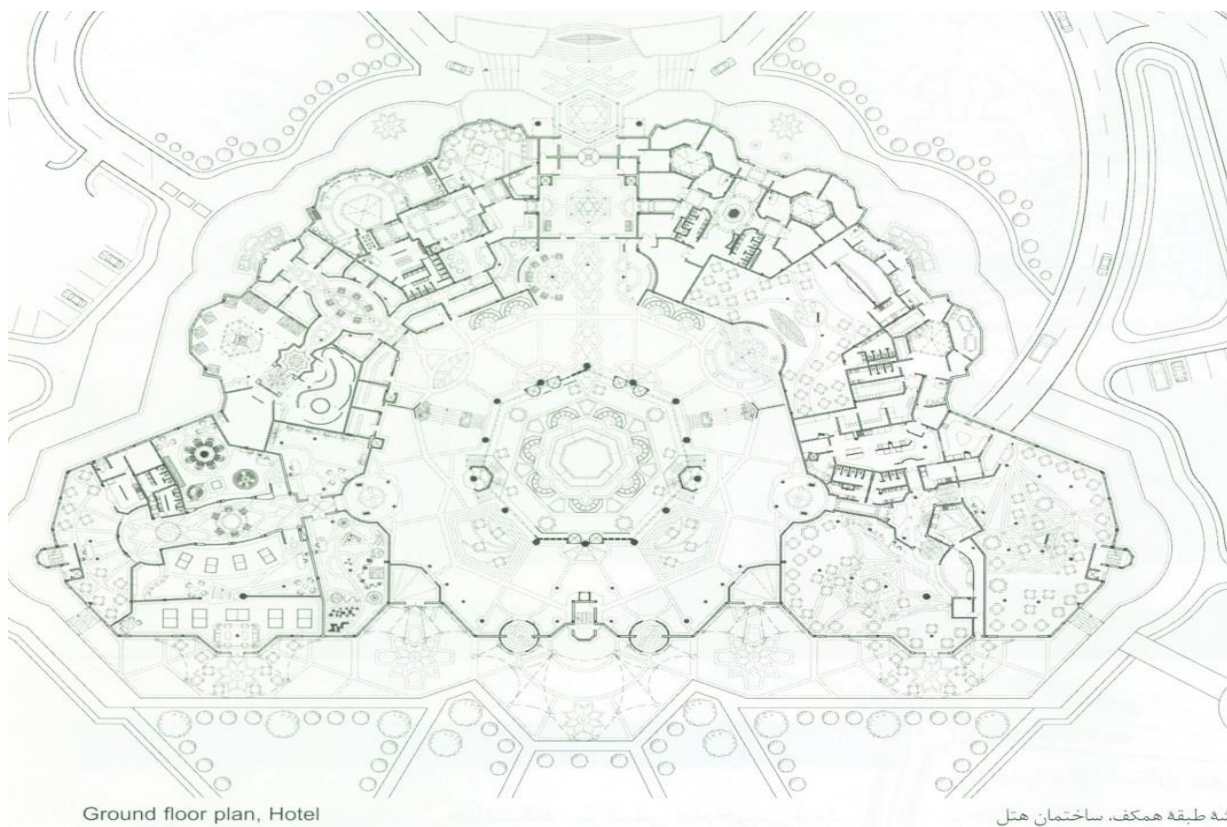

سایت پلان

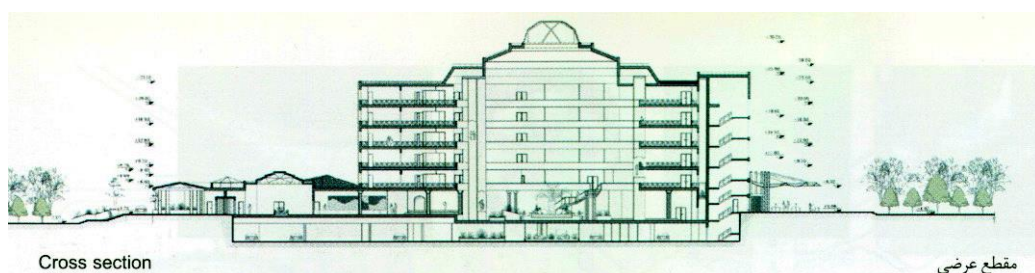
مراحل رسیدن به طرح انتزاعی و سپس معمارانه ساختمان
هتل به عبارت است از:

- ۱- انتخاب فرم مورد نظر (نوع خاصی از کریستال)
- ۲- نمایان ساختن فرم هندسی يك هفت ضلعي در دل کریستال
- ۳- نظم بخشیدن به اضلاع فرم اولیه بر طبق فرم هفت ضلعي منظم جدید، با امتداد دادن اضلاع آن
- ۴- الحاق ۴ عدد کریستال به هفت ضلعي مركزي بدلیل جوابگوئي به دیاگرام خاص هتل (کاربري ها و ملحقات ویژه) و اهمیت بخشیدن به فضای مركزي (لایي)
- ۵- قرینه کردن فرم بدست آمده نسبت به مرکز هفت ضلعي به دلیل نوع خاص کاربري بنا (هتل آتریومي)

و همچنین نیاز به کشیدگی با توجه به جهات جغرافیایی
(جوابگویی به اتاقهای مهمانان از نظر نور و منظره)
و نیز ویژگی های سایت (اقلیم، کشیدگی در امتداد ساحل)

پلان طبقه همکف

مقطع عرضی

مجموعه فعالیت ها در این مجموعه برحسب تشابهات عملکردی
به صورت زیر طبقه بندی شده اند:
۱- بخش اقامتی: با مساحت تقریبی ۱۷ هکتار شامل مجموعه
ای از فضاها برای اسکان کوتاه و طولانی مدت گردشگران
است که شامل ساختمان هتل پنج ستاره و شهرک ویلایی، با

ظرفیت جمعاً ۲۰۰-۲۵۰ تخت (پیش بینی شده در اوج گرما)
آلاچیقها و فضاهاي کمپینگ و نیز شهرک مسکونی کارکنان
مجموعه می شود.

۲- بخش ورزشی: با مساحت تقریبی ۵ هکتار شامل یک سالن
ورزشی سرپوشیده با فضاهاي استاندارد مناسب برگزاری
انواع مسابقات و نیز زمین های ورزشی روباز در محوطه
است.

۳- بخش تفریحی و استفاده از ساحل: با مساحت تقریبی ۹
هکتار شامل مجموعه فضاهايی است که امکان استفاده از
مناظر ساحل دریاچه و ویژگی های منحصر به فرد آب و لجن
دریاچه را فراهم می کند همچون پلاژهای ساحلی، اسکله های
تفریحی و مسیر دوچرخه سواری و...

۴- بخش تأسیساتی و خدماتی: با مساحت کل حدوداً ۵۰۰
مترمربع شامل فضاهاي خدمت رسانی به مسافران، نمازخانه،
سرویس های بهداشتی عمومی، نگهبانیها

ایده کلی طراحی

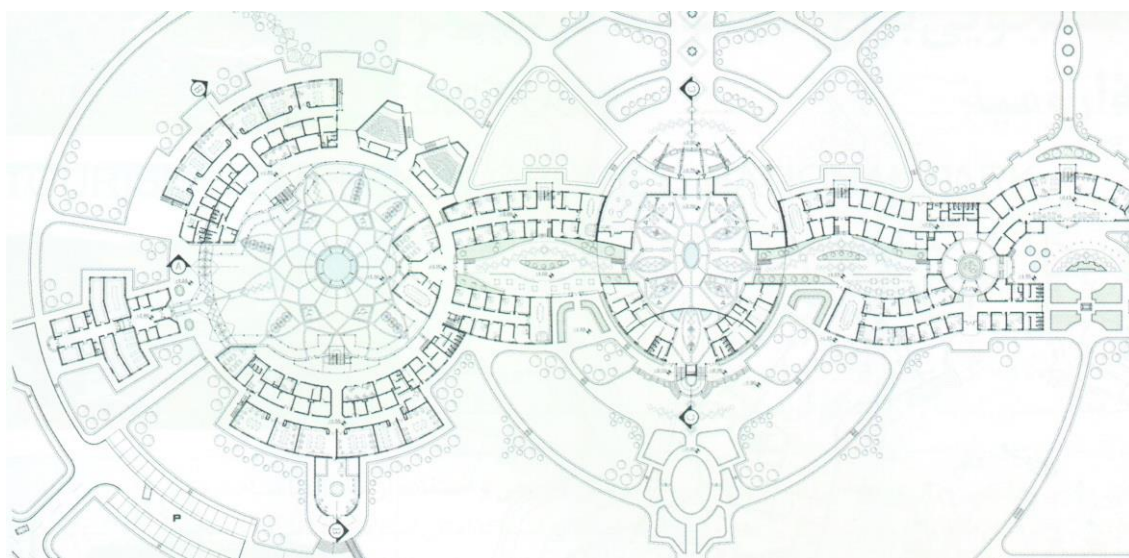
به علت مجاورت سایت پروژه با دریاچه ارومیه - که مشخصه
بارز آن شوری بیش از حد و املاح موجود در آن است، از
همین عناصر در طراحی الهام گرفته شد. با شناخت
کریستالهای گوناگون، فرمهای خاصی در هندسه آنها مشخص و
درباره قابلیت استفاده از آنها در طراحی معماری کار
شد.

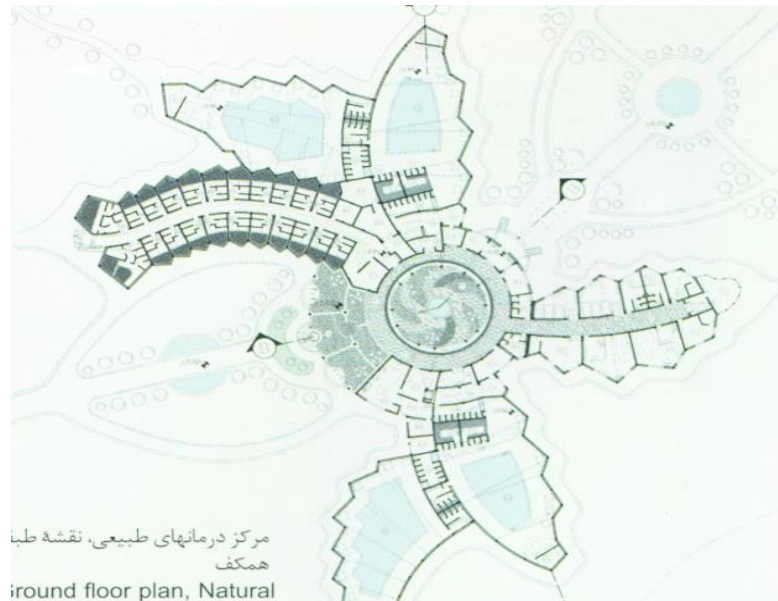

۲-۳- بررسی شهرک تفریحی و توریستی ارومیه

با توجه به توسعه آزاد راه شهید کلانتری که از میان دریاچه ارومیه می‌گذرد و گسترش روزافزون گردشگری منطقه آذربایجان و در نتیجه، تهدید محیط زیست بکر منطقه و برای فراهم کردن زمینه حضور آسان تر گروه های محقق داخلی و خارجی و همچنین بهره برداری بهتر از جاذبه های اکولوژیکی و خاص پارک ملی دریاچه ارومیه ایجاد یک سیستم منطقی کنترل شده ضروری به نظر می‌رسد. سایت مرکز موردنظر در زمینی به مساحت ۹۰ هکتار در ضلع شرقی دریاچه ارومیه قرار دارد.

پلان اقامتی

پلان مرکز درمان های طبیعی

مرکز همایش ها

مرکز درمان های طبیعی

در واقع این مجموعه در ارتباط منطقی عملکردی به صورت یک پارک تفریحی در منطقه مطرح خواهند شد و فعالیتهای این مجموعه به طور خلاصه عبارت اند از:

- فراخواندن دانشمندان و محققان از سراسر جهان برای کمک به بهبود وضعیت زیست محیطی پارک ملی
- ایجاد یک بانک اطلاعات قوی در مورد محیط زیست منطقه
- سامان بخشیدن به وضعیت زیست حیوانات و گیاهان بومی منطقه
- حفاظت همه جانبه از این پارک ملی به صورت علمی ایده

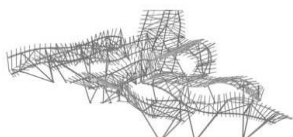
طرح

در روند طراحی احترام به طبیعت بکر و زیبای شبه جزیره و دریاچه سرلوحه کار قرار گرفته و سعی شده است در پلان و حجم اجزای مختلف سایت، از فرم های به دست آمده از تحلیل تجربی عناصر موجود در اکوسیستم دریاچه ارومیه استفاده شود و سایت این مرکز نمایشگر اکوسیستم دریاچه ارومیه باشد. موجودات زنده در اکوسیستم دریاچه ارومیه آرتمیا، جلبك، باکتریها و فیتوپلانکتونها هستند و در این سایت ساختمان اصلی مجموعه یعنی ساختمان مرکز پژوهش به يك آرتمیا تشبیه شده و به عنوان عنصر شاخص مجموعه و در مرکز آن قرار گرفته است خوانایی و سادگی دسترسی در پلان و فرم شاخص حجم این ساختمان و استفاده از سازه کابلی و space frame که تداعی کننده آناتومی بدن آرتمیا است از ویژگی های این ساختمان اند. سرسرای ورودی این ساختمان حیاط مرکزی سرپوشیده ای است که در آن تمام گونه های گیاهی نادر منطقه نگهداری می شود و سقف آن مانند دستی است که از گیاهان محافظت می کند. کشیدگی ساختمان در جهت شرقی - غربی علاوه بر امکان استفاده مطلوب از دید و منظر شگفت آور سایت، ساختمان را در مقابل باد غالب منطقه محفوظ می دارد. در این ساختمان مرکز اسناد و کتابخانه مرکزی در محور ورودی اصلی و در مرتفع ترین بخش آن قرار گرفته.

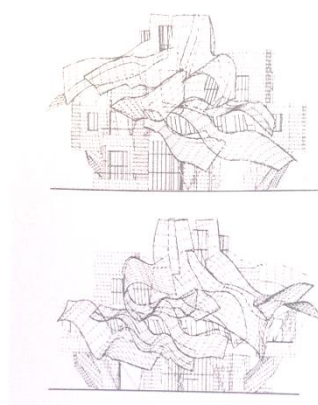
۳-۳- هتل مارکز دریسکال - اسپانیا

این بار پس از شهر «بیلبائو» ، دهکده ی کوچک «ال سیگو» مفتخر به دریافت مدالی از استیل و تیتانیوم از معمار معروف کانادایی ، «فرانک او گهري» گردیده است تا بدین وسیله این دهکده ران سراسر جهان گردد .

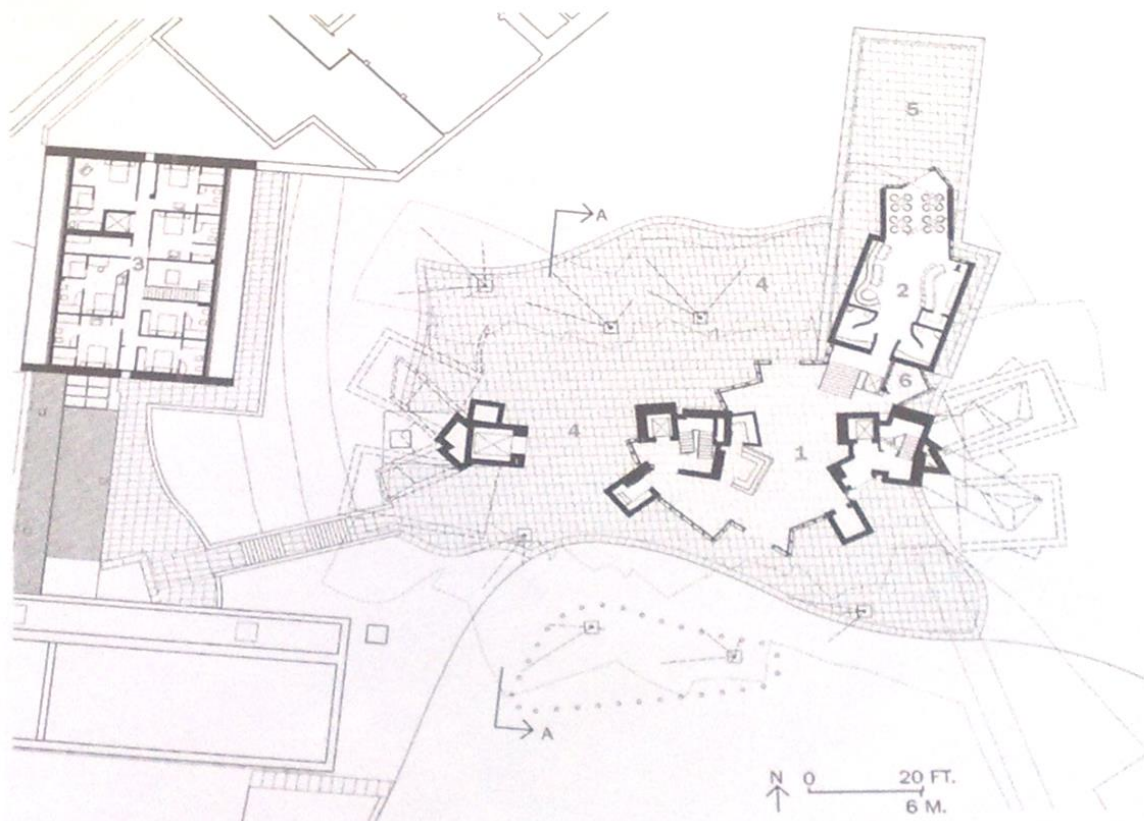

طراحی این هتل به عنوان بخش اقامتی قدیمی ترین کارخانه شراب سازی منطقه و با اهداف تبلیغاتی جهت جلب توجه بین المللی به شراب اسپانیا به گهري محول شده بود که این انتخاب نیز در پیشبرد اهداف کارفرما بی تاثیر نبوده و تنها در مدت زمان کوتاهی پس از افتتاح بنا ، تصویرهایی از این هتل در اخبار ، روزنامه ها و مجلات معتبر معماری سراسر دنیا پخش گردیده و موجب عزیمت بسیاری لز علاقه مندان به این دهکده ی کوچک شده است ؛ تا آنجا که کلیسای قرن شانزدهمی دهکده که سابقا تنها دلیل بازدید

توریست ها از این دهکده محسوب می گردید آرام آرام به فراموشی سپرده شده است. گهري در طراحي این هتل که در میان تاکستان های انبوهي قرار دارد نه تنها ارتفاعات و تناسبات کلیسا را در نظر داشته است ،

Entry level

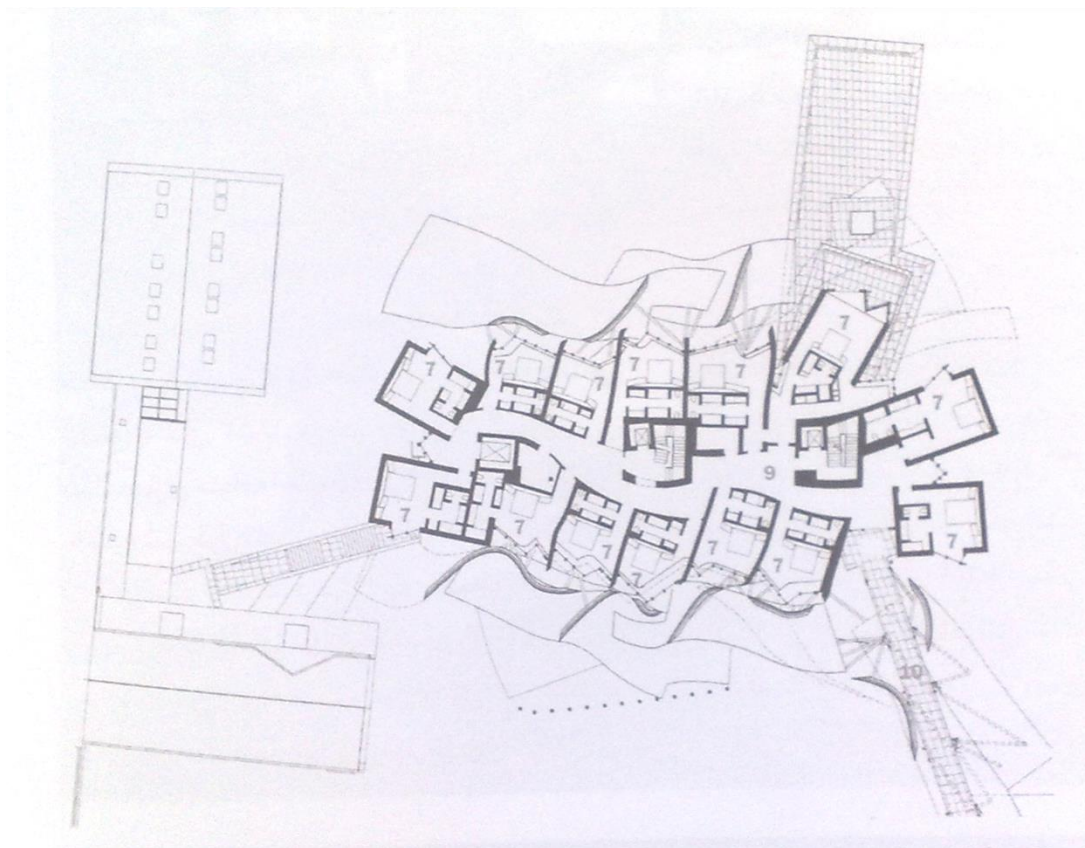
1. Reception/ lobby
2. Bar/ multipurpose
3. Preexisting winery guesthouse
4. Covered terrace
5. Terrace

6. Manager's office
7. Bedroom
8. Wine cellar
9. Corridor
10. Bridge to annex
11. Dining room

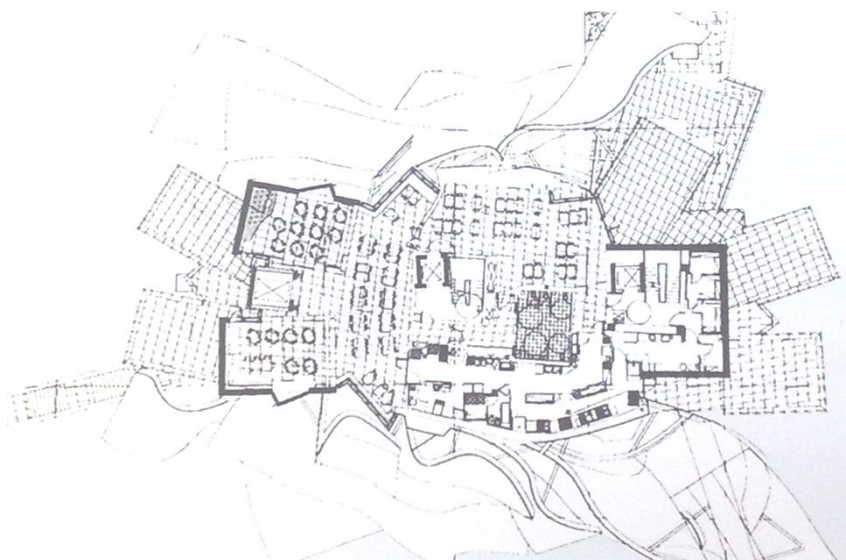
۱- پذیرش/اسرسرا	۷- اتاق خواب
۲- بار / سالن	۸- سرداب
۳- مهمانسرای قدیمی	۹- راهرو
۴- تراس سرپوشیده	۱۰- پل ارتباطی
۵- تراس	۱۱- غذاخوری
۶- دفتر مدیر	

تراز ورودی

پلان تراز ورودی

پلان طبقه دوم هتل

پلان طبقه سوم

۳-۴ هتل هسپریا تاور - اسپانیا

تلاش پیوسته در تحقق عالی ترین اهداف معماری در طول بیش از چهل سال زندگی حرفه ای معمار انگلیسی ، ریچارد راجرز ، که پروژه های کلیدی او نماینده ی لحظات تعیین کننده ای در تاریخ معماری معاصر هستند ، ترجمانی بی نظیر از شیفتگی جنبش مدرن به مفهوم ساختمان به مثابه ماشین ، گرایش به وضوح و شفافیت معماری ، ترکیب فضاهای عمومی و خصوصی و پایبندی به پلان های انعطاف پذیر که به نیازها و خواسته های پیوسته در حال تغییر کاربران پاسخ می دهند و مهم ترین بن مایه های آثار راجرز بشمار می روند، نکاتی است که هیات داوران بیست و نهمین دوره ی جوایز پرایتزر در سال ۲۰۰۷ در بیانیه خویش به صراحت بدان اشاره نموده اند . راجرز به عنوان سی و یکمین برنده این جایزه ، چهارمین معمار انگلیسی است که موفق به دریافت نوبل معماری شده است .

ریچارد راجرز همواره با طراحی ساختمان هایی همگام و سازگار با محیط زیست و بهره مند از تکنولوژی روز ، در خط مقدم جنبش معماری پایدار بوده است . توجه به نور طبیعی و خلق ساختمان هایی که تا حد امکان از حداقل انرژی و نیز انرژی پاک استفاده کنند ،

مهم ترین دغدغه های او در این معماری محسوب می شوند .

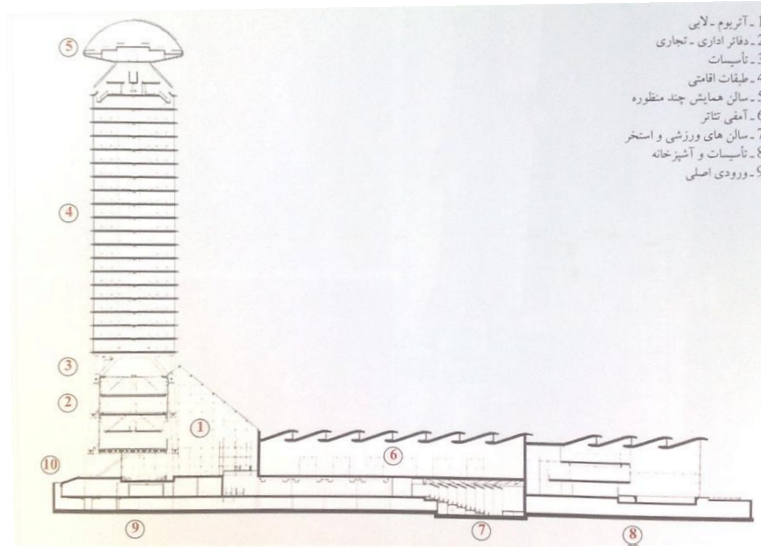

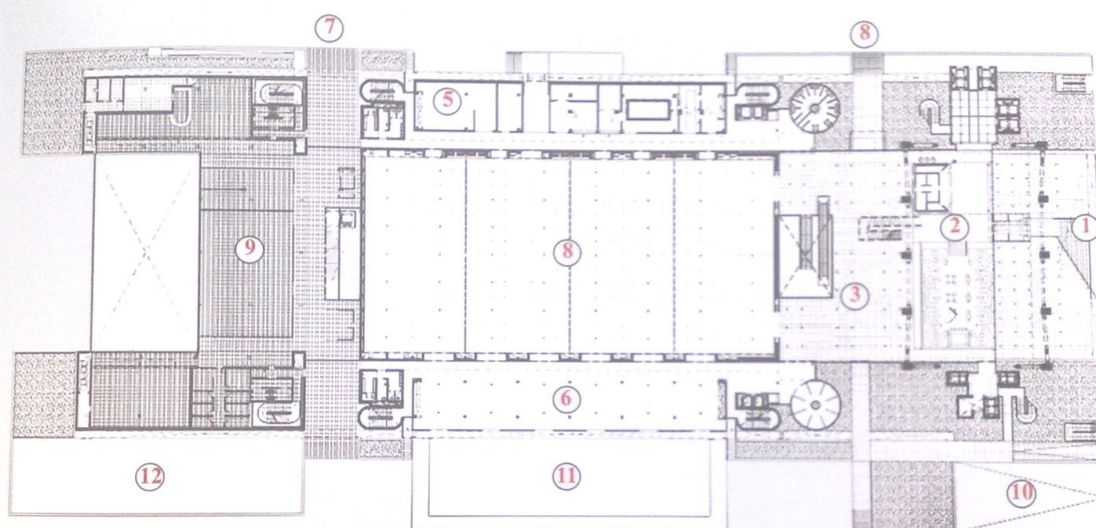
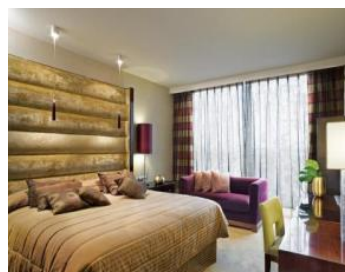
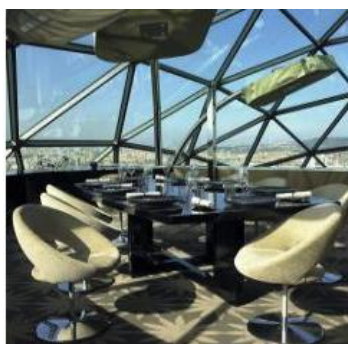
«هتل هسپریا» واقع در یک پارک شهری جدید ۲,۵ هکتاری ، بخشی از طرح توسعه ی شهری «کاتالونیا» در ۱۰ کیلومتری غربی بارسلونا بوده و در مسیر اصلی بین بخش های مرکزی بارسلونا است.

طرح توسعه ی مورد نظر ترکیبی از کاربری های اقامتی ، بیمارستان ها و مراکز ورزشی با فضای باز بسیار وسیع بوده و در مرکز خود یک هتل با ارتفاع ۱۰۵ متر و ۳۰ طبقه دارد که دومین ساختمان بلند مرتبه شهر و شاخصه ای بعنوان دروازه ی ورودی بارسلونا است . ساختمان بصورت [?] شکل می باشد که بازوی افقی آن واقع در همکف و اندکی در زمین ، کاربری های عمومی و همگانی چون تالار سخنرانی و فضاهای جنبی آن ، کلپ ورزشی ، ادارات و رستوران ها را در خود جای می دهد و بصورت پلان آزاد ، برای دستیابی به انعطاف بیشتر ، طراحی شده است . بازوی عمودی ، بخش اقامتی هتل است .

ساختمان دارای دو هسته عمومی و خصوصی است که توسط یک آتریوم شفاف و دارای سقف شیبدار ۴۵ درجه ، بهم متصل و مرتبط می گردند . آتریوم علاوه بر ورودی ، بار و کافه تریا را نیز در خود جای می دهد و فضایی برای ملاقات و استفاده ی عموم است . بدین ترتیب هتل شامل ۲۸۰ اتاق در ۲۷ طبقه ، ۵۰۰۰ مترمربع مرکز همایش و کنگره ، ۴۰۰۰ متر مربع مرکز درمانی ، یک سالن سخنرانی ۴۰۰ نفره و ۱۵۰۰ متر مربع بخش های اداری و هم چنین رستورانی در بالای برج هتل و در زیر یک گنبد شیشه ای با چشم انداز وسیع به شهر ، می شود .

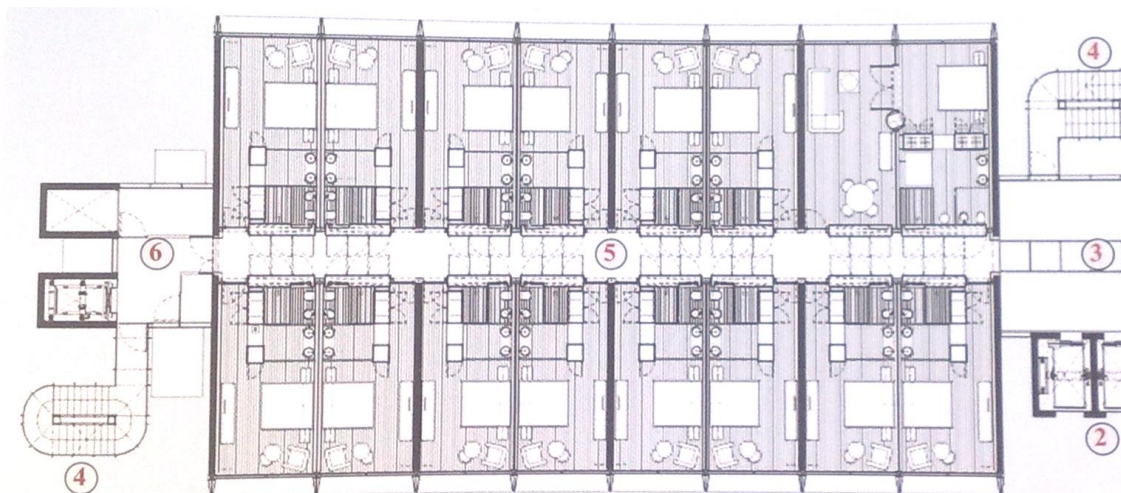

مرکز کنفرف دارد و اتاق های بسیار دارد. این مرکز کنفرف دارای یک برج بلند است که در آن یک آتریوم قرار گرفته است. در زیر بلوک طبقاتی هتل، فضاهای تجاری در پشت فضای شیشه ای آتریوم قرار گرفته اند. طراحی هتل بسیار آشکار و صریح است. در طبقات تحتانی ستون های پس تنیده ی ۳۰ متری جلوه ی بصری ارتفاع و استحکام ساختار بنا را تقویت می کنند. آسانسورها، باکس پله و برجک های خدماتی و تاسیساتی جلوه ی معمارانه قوی دارند و قرار گیری آن ها در لبه ی طبقات امکان دستیابی به پلان آزاد را فراهم می کند و دسترسی به رستوران توسط آسانسورهای شیشه ای مقدور می باشد که بر روی نمای جانبی هتل حرکت می کنند.

- 1- ورودی اصلی مجموعه -
- 2- لابی و سرسرای ورودی -
- 3- هال تقسیم مرکزی -
- 4- سالن همایش چند منظوره -
- 5- فضاهای پشتیبانی سالن همایش -
- 6- رستوران و سالن جشن -
- 7- ورودی مجموعه ی ورزشی -
- 8- ورودی سالن همایش -
- 9- سالن های ورزشی و استخر -
- 10- رمپ پارکینگ -
- 11- فضای باز سالن جشن -
- 12- نورگیر سالن های ورزشی -

بلان، طبقه اول، ۱۰۰-۱

- 1- آسانسورهای دسترسی به رستوران در بام هتل -
- 2- آسانسورهای دسترسی به طبقات اقامتی -
- 3- هال ورودی طبقات -
- 4- پلکان خروج اضطراری -
- 5- راهروی ارتباطی واحدهای اقامتی -
- 6- خانه داری و روم سرویس در طبقات -

بخش چهارم

مطالعات زمینه

۴-۱-آشنایی با استان خراسان شمالی

استان خراسان شمالی نگین سرسبز شمال شرق ایران، پس از ارائه لایحه دولت آقای خاتمی، با مصوبه نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی و تایید شورای نگهبان در بهار سال ۱۳۸۳ به مرکزیت بجنورد رسماً به عنوان یکی از استانهای کشور ایران تاسیس گردید.

۴-۱-۱-جمعیت و مساحت

مساحت استان خراسان شمالی در حدود ۲۸/۱۰۰ کیلومتر مربع است که از ۱۴ استان کشور و نیز از ۵۹ کشور دنیا بزرگتر است. جمعیت استان با رشد تقریبی ۱/۸ تا سال ۸۳ بالغ بر ۸۵۰/۰۰۰ نفر برآورد میشود، که از این حیث از ۷ استان کشور پرجمعیت تر است.

۴-۱-۲-تقسیمات

استان خراسان شمالی دارای ۶ شهرستان، ۱۵ بخش و بیش از ۱۰۰۰ روستای دارای سکنه میباشد. جمعیت شهرستان های این استان در سال ۸۳ بدین شرح است: بجنورد ۳۲۸/۰۰۰، شیروان ۱۶۴/۰۰۰، اسفراین ۱۳۷/۰۰۰، مانه و سملقان ۹۵/۰۰۰، فاروج ۷۰/۰۰۰ و جاجرم ۶۱/۰۰۰ نفر

۳-۱-۴- موقعیت جغرافیایی

استان خراسان شمالی از شمال با کشور ترکمنستان (با ۲۷۰ کیلومتر مرز مشترک) از شرق و جنوب با استان خراسان رضوی، از جنوب غربی با استان سمنان و از مغرب با استان گلستان هم مرز است.

۴-۱-۴- آب و هوا

آب و هوای این استان متنوع ولی در مجموع معتدل کوهستانی است که رشته کوه گپه داغ در قسمت شمالی و کوه های آلا داغ و شاه جهان در جنوب استان، دشتهای مرکزی را احاطه نموده اند که زمینه بسیار مناسبی برای کشاورزی و دامپروری و تولید میوه در این استان ایجاد شده است.

۵-۱-۴- منابع آب

وجود تنها رودخانه دائمی و پر آب شرق ایران، اترک و سرشاخه های متعدد آن و چشمه سارهای این استان و احداث چهار سد بزرگ به نامهای بیدواز اسفراین، شورک و بارزوی شیروان و شیرین دره مانه و سملقان در تامین منابع آب این استاناهمیت ویژه ای دارند. میزان بارندگی در این استان در نواحی مختلف از ۲۰۰ تا ۵۰۰ میلی متر متغیر است. تنوع اقلیم های مختلف در استان خراسان شمالی بدلیل وجود کوهستان ها و جنگل ها، مراتع وسیع و منابع آب سرشار بسیار چشمگیر میباشد.

۶-۱-۴- مناظر طبیعی و ییلاق ها

بخش قابل توجهی از پارک ملی گلستان و روستای زیبای درکش در مانه و سملقان، روستای اسفیدان و مهنان در بجنورد، روستای رویین و سارمران در اسفراین، زوارم و گلیان در شیروان، مایوان و خسرویه در فاروج از نقاط تفریحی و ییلاقی استان خراسان شمالی محسوب میشوند.

همچنین تفرجگاه معروف بش قارداش در ۵ کیلومتری جنوب
بجنورد، پارک زیبای بابا امان در ۷ کیلومتری شرق
بجنورد، پارک های بزرگ ملت و قائم در اسفراین و شیرکوه
شیروان نیز مسافران و زائران شیفته امام رضا (ع) را
برای اقامت شبانه بسوی خود میکشانند.

۷-۱-۴-نقاط تاریخی و زیارتی

آرامگاه امامزاده سیدعباس (معصوم زاده) ، بنای تاریخی آینه خانه مخم و عمارت سردار مخم در بجنورد، خرابه های شهر باستانی بلقیس در اسفراین، مسجد جامع جاجرم، قلعه جلال الدین خوارزمشاه، خواجه مهزیار، رباط قلی، رباط عشق و رباط قره بیل در جاجرم، کلیسای شباخو قدیمی ترین اثر باستانی در شمال شرق کشور، امامزاده دلاور در شهرستان مانه و سملقان، آرامگاه امامزاده حمزه رضا در زیارت شیروان، امامزاده سیدحمزه در ینگه قلعه فاروج و دهها اثر تاریخی و زیارتی دیگر، برخی از نقاط تاریخی و زیارتی استان را شامل میشوند.

۸-۱-۴-تاریخ استان خراسان شمالی

تاریخ و تمدن استان خراسان شمالی بسیار کهن است، این سرزمین در زمان * از بلاد مهم نساء و اقوام پارت بوده و در طول تاریخ، قبل و بعد از اسلام گذرگاه اقوام گوناگون و حکومت های دوران مختلف بوده است. محوطه باستانی معروف به پهلوان و تپه حیدران جاجرم قدمتی بیش از ۱۲۰۰۰ سال دارد.

۹-۱-۴-قومیتها و مردم شناسی

مردم استان خراسان شمالی از اقوام کرمانج، فارس(تات) ، ترک، ترکمن و اقلیت های قومی گوناگون دیگر مانند: بلوچ، عرب، لر، ترک های مهاجر و فارس های مهاجر تشکیل شده است. این استان کانون وحدت قومیتها و مذاهب مختلف میباشد.

۱۰-۱-۴-جایگاه صنعت

مجتمع عظیم پتروشیمی و کارخانه سیمان بجنورد، مجتمع فولاد اسفراین، نیروگاه برق و کارخانه قند و الیاف شیروان، کارخانه آلومینای جاجرم، کارخانه های متعدد پنبه پاک کنی، صنایع غذایی، ساختمانی، کشاورزی و دهها پروژه بزرگ

و کوچک دیگر، نشانگر جایگاه ویژه این استان در صنعت کشور است

۲-۴- آشنایی با شهر

۱-۲-۴- موقعیت جغرافیایی

شهرستان اسفراین از شمال به شهرستان های فاروج ، شیروان و بجنورد ، از غرب به شهرستان گرمه جاجرم و از جنوب و شرق به استان خراسان رضوی محدود می شود.

۲-۲-۴- تقسیمات سیاسی اداری:

شهرستان اسفراین در سال ۱۳۳۹ از شهرستان بجنورد منتزع و تبدیل به شهرستان اسفراین گردید. بر اساس آخرین تقسیمات کشوری انجام شده ، این شهرستان ، دارای ۲ بخش (مرکزی و صفی آباد) ، ۲ شهر (اسفراین و صفی آباد) و ۷ دهستان (آذری، دامن کوه، رویین، رزق آباد، میلانلو، بام، صفی آباد) باشد.

جدول تقسیمات اداری و سیاسی شهرستان اسفراین

شهرستان	بخش	دهستان	تعداد آبادی		وسعت دهستان	مرکز دهستان
			دارای سکنه	غیر مسکون		
اسفراین	بام و صفی آباد	بام	۲۵	۴۱	۶۶	بام
		صفی آباد	۳۲	۵۳	۸۵	صفی آباد
	مرکزی	آذری	۴۱	۳۸	۷۹	عباس آباد
		دامنکوه	۱۶	۱۲	۲۸	چهار برج
		رویین	۳۰	۴۵	۷۵	ایرج
		رزق آباد	۳۲	۲۹	۶۱	رزق آباد
		میلانلو	۲۵	۲۹	۵۴	برکانلو
		جمع	۲۰۱	۲۴۷	۴۴۸	-----

۴-۲-۳- ویژگیهای طبیعی

۴-۲-۳-۱- توپوگرافی:

از نظر توپوگرافی، شهرستان اسفراین از دو واحد طبیعی متمایز از هم تشکیل شده است. بخش شمالی و شرقی این شهرستان کوهستانی بوده و کوههای معروف شاه جهان با ارتفاع ۳۰۳۴ متر، رویین با ارتفاع ۲۶۶۱ متر و سالوک با ارتفاع ۲۶۷۰ متر در این منطقه واقع شده است. این ارتفاعات دارای جهت شرقی - غربی هستند و نقش اساسی در وضعیت طبیعی این شهرستان ایفا می نمایند. بخش جنوبی و غربی شهرستان اسفراین با شیب ملایمی در جهت جنوب غربی به سمت کویر مرکزی ایران ادامه می یابد و عاری از هر نوع عارضه

ای بوده و از ارتفاع حدود ۱۱۰۰ متر از سطح دریاهای آزاد برخوردار است.

این شهرستان دارای وسعتی حدود ۵۰۱۴ کیلومتر مربع می باشد و در عرض جغرافیای ۳۶ درجه و ۳۳ دقیقه تا ۳۷ درجه و ۱۸ دقیقه شمالی و ۵۶ درجه و ۵۳ دقیقه تا ۵۸ درجه و ۸ دقیقه طول شرقی واقع شده است .

مرکز شهرستان اسفراین ، شهر اسفراین ، می باشد ، که در فاصله حدود ۸۰ کیلومتری جنوب شهر بجنورد مرکز استان قرار گرفته است.

۲-۳-۲-۴- اقلیم:

شهرستان اسفراین به دلیل برخورداری از ارتفاعات آلا داغ در شمال و شرق این شهرستان و همچنین برخورداری از دشت هموار و منتهی به کویر مرکزی ایران دارای دو نوع آب و هوای کوهستانی و نیمه بیابانی می باشد.

نتایج بدست آمده از ایستگاههای هوا شناسی منطقه اسفراین در سالهای نشان می دهد ، شهرستان اسفراین دارای میانگین درجه حرارت سالانه ۱۵/۱ درجه سانتیگراد می باشد. که تیر ماه با میانگین ۲۷/۴ درجه سانتیگراد گرمترین ماه سال و ماه بهمن با ۲/۴ درجه سانتیگراد سردترین ماه سال می باشد . همچنین میانگین سالانه بارش در این شهرستان حدود ۲۶۵ میلی متر در سال است . جدول ۲ وضعیت اقلیمی شهرستان اسفراین را نشان می دهد.

جدول وضعیت اقلیمی شهرستان اسفراین

ملاحظات	میانگین بارش ماهانه	میانگین درجه حرارت ماهانه	ماههای سال	ردیف
	۴۵/۴	۱۱/۹	فروردین	۱
	۴۰/۴	۱۸/۱	اردیبهشت	۲
	۱۱/۹	۲۴	خرداد	۳
	۱/۲	۲۷/۴	تیر	۴
	۰/۶	۲۷/۴	مرداد	۵
	۱/۳	۲۴/۲	شهریور	۶
	۷/۲	۱۷/۷	مهر	۷
	۱۵/۷	۱۲/۲	آبان	۸
	۲۷/۳	۶/۳	آذر	۹
	۳۲/۶	۴/۸	دی	۱۰
	۳۹	۲/۴	بهمن	۱۱
	۴۰/۳	۶/۶	اسفند	۱۲
	۲۶۵/۳	۱۵/۱	میانگین سالانه	

۳-۲-۴- منابع آب

شهرستان اسفراین عمدتاً در حوزه آبریز ایران مرکزی قرار دارد. مهمترین رودخانه های این شهرستان رودخانه های بیدواز، رویین قره سوء، سرخاب و گرماب می باشند که از ارتفاعات شمالی و شرقی این شهرستان سرچشمه می گیرند و

به کویر نمک می ریزند . دو رودخانه اصلی این شهرستان بیدواز از دبی سالیانه ۶/۲۵ میلیون متر مکعب و رویین از دبی سالیانه ۳۵/۱۶ میلیون متر مکعب برخوردار هستند . علاوه برآبهای سطحی، منابع آبهای زیر زمینی این شهرستان از طریق قنوات و چاههای عمیق مورد بهره برداری قرار می گیرد . که این شهرستان دارای ۳۱۸ حلقه چاه عمیق ، ۷۷ حلقه چاه نیمه عمیق ، ۱۱۶ رشته قنات و ۳۳ ، دهنه چشمه با تخلیه سالیانه حدود ۱۶۴ میلیون متر مکعب می باشند .

۴-۳-۲-۴- پوشش گیاهی

اقلیم کوهستانی و گرم نیمه خشک شهرستان اسفراین باعث شده است تا این شهرستان از پوشش گیاهی مناسب ییلاقی و قشلاقی برخوردار گردد. بر اساس آمار اطلاعات ارائه شده از سوی اداره کل منابع طبیعی استان خراسان شهرستان اسفراین دارای ۱۰۱۳۷۵ هکتار عرصه جنگلی و ۲۹۳۲۵۰ هکتار مرتع می باشد که از نظر کیفیت ۷۵۰ هکتار دارای کیفیت متوسط ۲۲۸۲۵۰ هکتار دارای کیفیت فقیر و ۶۴۲۵۰ هکتار دارای کیفیت خیلی فقیر میباشند .

۴-۲-۴- ویژگیهای انسانی

بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۸۵ شهرستان اسفراین دارای ۱۱۸۵۸۱ نفر جمعیت بوده است. که از این تعداد ۴۱۰۶۲ (۲۷/۱ درصد) در نقاط شهری و ۷۷۲۷۲ نفر (۷۲/۹ درصد) در نقاط روستایی ساکن بوده اند . در سال ۱۳۷۵ از ۱۱۸۵۸۱ نفر جمعیت شهرستان اسفراین ۵۸۹۷۸ نفر مرد ، ۵۹۶۰۳ زن بوده است. نسبت جنسی این شهرستان ۹۵/۹۸ بوده است.

در سالهای ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۵ تعداد ۱۵۶۹۵ نفر به این شهرستان وارد و یا در داخل آن جابه جا شده اند. که ازاین تعداد ۵۵/۰۶ درصد در داخل شهرستان اسفراین ، ۲۲٪ از شهرستانهای استان خراسان و ۲۰/۴۷ در صد از سایر استانها بوده اند.

در سال ۱۳۷۵ حدود ۷۵ درصد از جمعیت ۶+ سال این شهرستان باسواد بوده اند میزان باسوادی در نقاط شهری ۸۷ درصد و در نقاط روستایی ۶۷/۶۸ درصد بوده است.

جمعیت ۱۰+ شهرستان اسفراین در سال ۱۳۷۵ تعداد ۸۵۹۰۹ نفر بوده است. از این تعداد ۳۱۵۹۲ نفر از نظر اقتصادی فعال بوده اند که از این تعداد ۲۹۸۱۵ نفر (۹۴/۴٪) شاغل و ۷۷/۱۷ نفر (۵/۶٪) بیکار بوده اند.

بررسی روند جمعیت در سالهای گذشته نشان می دهد اسفراین در سال ۱۳۵۵ دارای ۷۳۷۹۶ نفر جمعیت بوده است. که بارشد سالیانه ۳/۳۷ درصد در سال ۱۳۶۵ تعداد جمعیت این شهرستان به ۱۰۲۸۶۰ می یابد در سال ۱۳۷۵ جمعیت این شهرستان ۱۱۸۵۸۱ بوده است. که در طی سالهای ۱۳۶۵ تا ۷۵ از رشد سالیانه ۱/۴ درصد برخوردار بوده است. تراکم جمعیت شهرستان در سال ۱۳۷۵ تعداد ۲۳/۶ نفر در هر کیلومتر مربع بوده است.

جدول توزیع جمعیت در شهرستان اسفراین در سال ۱۳۷۵

مکان			تعداد خانوار	تعداد جمعیت	مرد	زن
شهرستان اسفراین			۲۴۷۸۷	۱۱۸۵۸۱	۵۸۹۷۸	۵۹۶۰۳
مناطق شهری			۸۷۷۴	۴۱۰۲۶	۲۱۱۹۹	۱۸۸۶۲
مناطق روستایی	بام و	بام	۲۷۶۶	۱۲۵۹۴	۵۹۹۱	۶۶۰۳
	صفی آباد	صفی آباد	۲۳۶۸	۱۱۲۹۲	۵۴۳۳	۵۸۵۹

۴۳۵۱	۴۱۵۸	۸۵۰۹	۱۷۲۴		بخش مرکزی	
۹۱۴۰	۸۹۰۹	۱۸۰۴۹	۲۷۰۴	رویین		
۲۷۳۸	۲۵۶۳	۵۳۰۱	۱۰۶۳	میلانلو		
۶۸۵۶	۶۶۲۱	۱۳۴۰۷	۲۸۱۳	آذری		
۳۲۷۸	۳۲۱۵	۶۴۹۳	۱۲۵۴	دامن کوه		

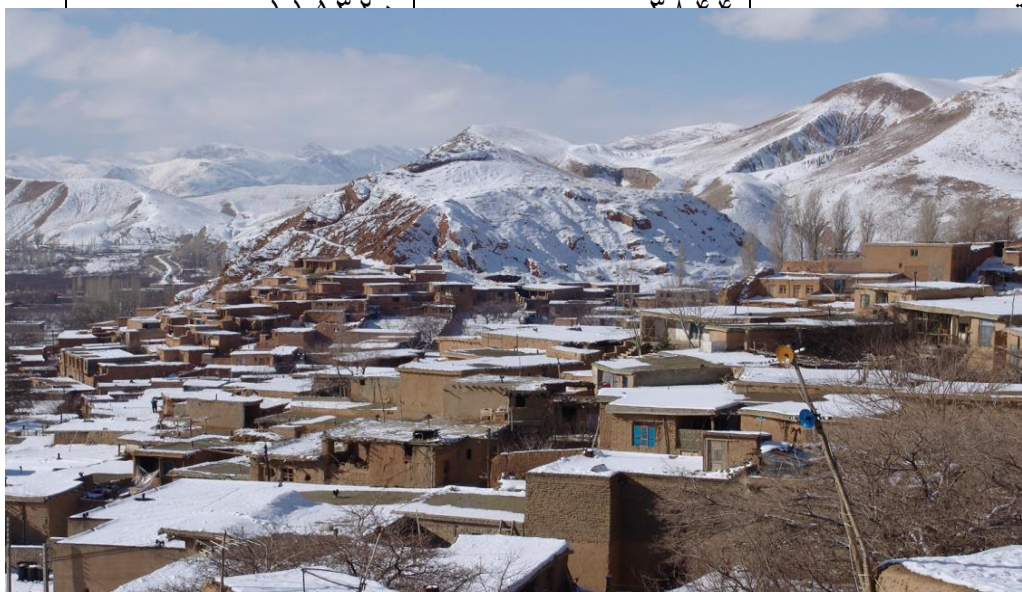
۵-۲-۴- ویژگی های اقتصادی

۱-۵-۲-۴- بخش کشاورزی :

فعالیت های کشاورزی از گذشته های دور در شهرستان اسفراین به دلیل برخورداری از آب و خاک مناسب از شرایط مطلوبی برخوردار بوده است. بر اساس نتایج به دست آمده از سرشماری سراسری سال ۱۳۷۵ حدود ۴۲٪ شاغلین این شهرستان در بخش کشاورزی فعالیت می نمایند براساس آمارهای ارائه شده از سوی سازمان جهاد کشاورزی خراسان این شهرستان در سال ۱۳۸۰ دارای ۳۷۹۹۶ هکتار زیر کشت بوده است. که از این مقدار ۳۷۴۴ هکتار (۹/۸٪) به محصولات باغی اختصاص یافته بود و ۳۴۲۲۱ هکتار (۹۰/۲٪) محصولات زراعی بوده است که ۲۸۶۱۱ هکتار (۸۳/۶٪) از این اراضی آبی و ۵۶۱۰ هکتار (۱۶/۴٪) آن به صورت بوده و هرچشم تولیدات زراعی و باغی حدود ۹۸۵۴۷ تن بوده است. سطح زیر کشت و مقدار تولید هریک محصولات زراعی شهرستان اسفراین در جدول شماره ۴ ارائه شده است. براساس این جدول در سال ۱۳۸۰ به ترتیب محصولات زراعی ، گندم و جو و پنبه از اهمیت بیشتری برخوردار بوده اند علاوه بر فعالیت های زراعی شهرستان اسفراین به دلیل برخورداری از شرایط خاص طبیعی از وضعیت مناسبی در فعالیت دامداری برخوردار است . این شهرستان در سال ۱۳۸۰ دارای ۲۷۶۹۲۳ راس گوسفند و بره ، ۵۶۰۱۷ راس بز و بزغاله ، ۸۲۳۰ گاو وگوساله ، ۱۴۸ نفر شتر و ۱۱۰۰۰ قطعه انواع مرغ گوشتی است

جدول سطح زیر کشت و میزان تولید محصولات زراعی شهرستان
اسفراین در سال ۱۳۸۰

نوع محصول	سطح زیر کشت به هکتار	مقدار تولید به تن
گندم و جو	۲۰۵۳۰	۳۹۸۲۴
حبوبات	۲۰۳۰	۲۹۷۱
هندوانه و خربزه	۲۰۰۵	۱۸۰۵
پنبه	۲۶۰۰	۵۴۶۰
چغندر قند	۹۷۰	۲۱۱۴۶
صیفی جات	۴۹۶	۹۰۸۳
زیره سبز	۲۵۵۰	۹۳۰
علوفه	۲۹۱۲	۵۷۹۶
باغات	۳۱۴۴	۱۱۱۳۲۰
جمع		

۳-۴-۱

۱-۳-۴- موقعیت جغرافیایی :

روستای رویین از توابع دهستان رویین، بخش مرکزی ، شهرستان اسفراین می باشد . که در ۱۵ کیلومتری شمال شرقی روستای ایرج مرکز دهستان رویین و ۳۰ کیلومتری شمال شهر اسفراین مرکز بخش مرکزی و شهرستان اسفراین واقع شده است. از نظر موقعیت جغرافیایی، روستای رویین در عرض جغرافیایی ۳۷/۵۰ درجه شمالی و ۵۷/۱۵ درجه طول شرقی قرار دارد.

بر اساس بررسی های انجام شده و اطلاعات به دست آمده از مردم روستای رویین ، محدوده عرفی این روستا از سمت شمال تا ۲ کیلومتری، روستا از سمت غرب تا جاده اسفراین به بجنورد ۲، از سمت جنوب به روستای عراقی و از سمت شرق تا ۵ کیلومتری روستا محدود می شود.

۲-۳-۴- مطالعات اقلیمی :

برای بررسی وضعیت عمومی آب و هوای روستای رویین ، به دلیل عدم وجود ایستگاه هواشناسی در نزدیکی این روستا ف از نتایج مطالعات اقلیمی طرح توسعه شمال و مرکز استان خراسان ، مهندسین مشاور ساز آب شرق استفاده شده است. که نتایج به دست آمده به شرح ذیل ارائه می شود.

۱-۲-۳-۴- دما :

بر اساس نتایج به دست آمده ، متوسط درجه حرارت روستای رویین حدود ۱۲/۹ درجه سانتی گراد می باشد . که دی ماه با ۰/۵ - درجه سانتی گراد سردترین ماه سال و تیرماه با ۲۴/۵ درجه سانتیگراد گرمترین ماه سال می باشد.

حداکثر مطلق گرمترین ماه سال مرداد با ۳۹/۴ درجه سانتی گراد و متوسط حداقل سردترین ماه سال اب ۱۹ درجه سانتی گراد در ماه بهمن بوده است. که نشاندهنده دامنه شدید دما در این روستا با حدود ۵۸ درجه سانتیگراد در طول سال می باشد، که این وضعیت همراه با تغییرات شدید دما در طی شبانه - روز ، از ویژگی های خاص آب و هوای این روستا واقع در عرضهای میانی می باشد، که لازم است در برنامه ریزیهای خاص این منطقه و بخصوص در ساخت و سازهای مربوط به مسکن روستای قتلش و یاسایر روستاهای واقع در منطقه بدان توجه لازم مبذول گردد.

جدول زیر وضعیت دما و یخبندان را در ماههای مختلف سال نشان میدهد. هم چنانکه جدول نشان می دهد درجه حرارت دما از اواخر ماه شهریور به کمتر از صفر درجه می رسد که این وضعیت تا ماه فروردین ادامه می یابد. که در این دوره ، روستای رویین با احتمال یخبندان مواجه می باشد. بر اساس آمارهای به دست آمده روستای رویین با ۸۸ روز یخبندان در طول سال مواجه است. جدول زیر تعداد روزهای یخبندان هریک از ماههای سال را نشان می دهد.

جدول توزیع ماهیانه دما در روستای رویین

ماهیهای سال	حداکثر مطلق	میانگین	حداقل مطلق	یخبندان
فروردین	۳۰/۸	۱۳/۴	-۴/۴	۰
اردیبهشت	۳۶	۱۸	۱/۸	۰
خرداد	۳۷/۶	۲۲/۴	۶	۰
تیر	۳۸/۵	۲۴/۵	۸	۰
مرداد	۳۹/۴	۲۳/۳	۷	۰
شهریور	۳۶	۱۸/۸	۱	۰
مهر	۳۱/۱	۱۴/۹	-۲/۵	۲
آبان	۲۵	۸/۵	-۷/۵	۷
آذر	۱۸	۳/۲	-۱۳	۲۱
دی	۱۸/۵	-۰/۵	-۱۹	۲۶
بهمن	۱۸/۶	۱/۱	-۱۶	۲۲
اسفند	۳۹/۴	۷/۵	-۸/۲	۱۰
سال		۱۲/۹	-۱۹	۸۸

۲-۲-۳-۴-بارش و رطوبت :

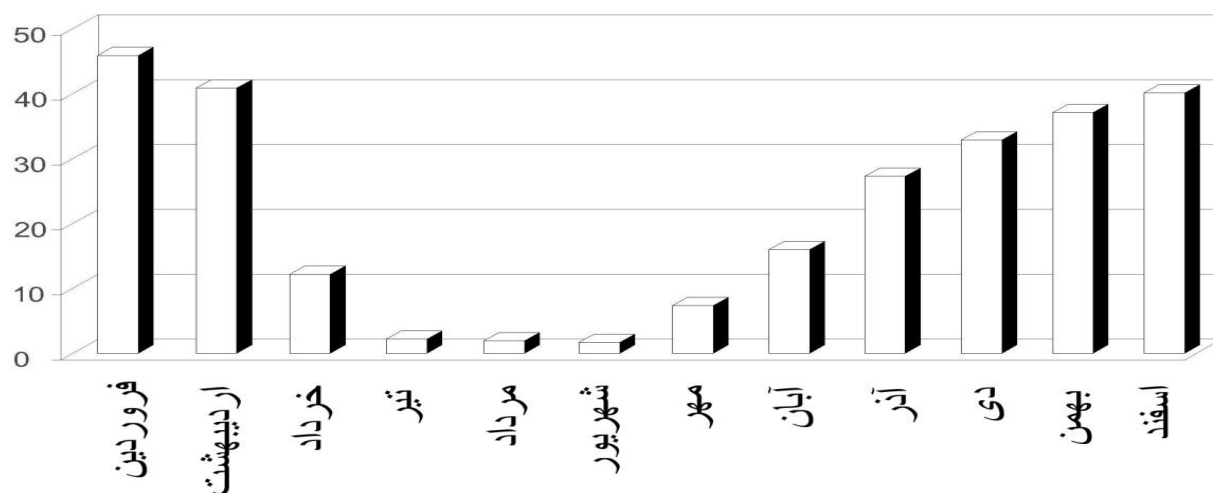
دارای آب و هوای گرم و نیمه خشک می باشد. این مهم باعث شده است، تا این منطقه از رطوبت نسبت و میزان بارش محدودی در طول سال برخوردار باشد. بطوریکه متوسط بارندگی این روستا حدود ۲۶۵/۳ میلی متر در طول سال می باشد. مطالعات انجام شده در این منطقه نشان میدهد ، مکانیسم بارش و همچنین زمان بارندگی ها از شرایط حاکم بر استان خراسان تبعیت می نماید. در این منطقه نیز بارندگی ها معمولاً از اوایل پاییز شروع می شود و تا اواخر بهار ادامه می یابد. نوع باران در فصول پاییز و بهار عمدتاً بصورت باران و در فصل زمستان بصورت برف می

باشد. جدول ذیل و نمودار صفحه بعد میانگین بارش ماهیانه روستای رویین را در طول سال نشان می دهند.

جدول میانگین بارش ماهیانه روستای رویین

فصول سال	ماه های سال	میانگین بارش ماهیانه	درصد بارش فصل	ملاحظات
بهار	فروردین	۵۴/۴	۴۰/۴	
	اردیبهشت	۴۰/۹		
	خرداد	۱۱/۹		
تابستان	تیر	۲	۱/۸	
	مرداد	۱/۶		
	شهریور	۱/۳		
پاییز	مهر	۷/۲	۱۸/۹	
	آبان	۱۵/۷		
	آذر	۲۷/۳		
زمستان	دی	۳۲/۶	۳۸/۹	
	بهمن	۳۹		
	اسفند	۴۰/۳		
سال		۲۶۵/۳	۱۰۰	

نمودار میانگین بارش ماهیانه

وضعیت بادهای در روستای رویین از شرایط عمومی حاکم بر اقلیم این منطقه و استان خراسان پیروی می نماید. بادهای در این دشت بطور کلی به دو دسته کلی تقسیم می شوند:

الف - بادهای شمالی :

این بادهای که عمدتاً در فصل گرم سال و بخصوص از اواخر بهار تا اواسط پاییز و بعضاً تحت تاثیر نفوذ توده های هوای سرد و خشک سیبری در فصل سرد سال در این منطقه می ورزید. در فصل گرم سال گرم و خشک بوده و در فصل سرد سال بسیار سرد و خشک می باشند. بدین جهت این بادهای، به عنوان باد مضر شناخته می شوند. به جهت اثرات بارز این بادهای در زندگی مردم، لازم است در ساخت وساز مساکن و در پروژه های عمرانی به این مهم توجه لازم مبذول گردد، که حتی المقدور اثرات منفی این بادهای در روستای رویین تعدیل گردد.

ب- بادهای جنوب غربی :

این بادهای بطور مشخص از اوایل پاییز تا اواخر بهار در این منطقه می وزند که همواره توأم با رطوبت و بارندگی می باشند و بدین به دلیل اثرات مفید آنها در زندگی مردم و بخصوص در فعالیتهای اقتصادی بعنوان بادهای مفید شناخته می شوند .

۴-۲-۳-۴- طبقه بندی اقلیمی :

به منظور تعیین اقلیم حاکم بر روستای رویین از روشهای طبقه بندی دمارتون استفاده شده است . بر اساس این روش ، اقلیم هر منطقه در یکی از انواع اقلیم خشک تا بسیار مرطوب قرار می گیرد که از روابط بین میانگین درجه حرارت و بارش سالیانه به دست می آید.

= I در این رابطه :

$$\frac{P}{T+10}$$

I = ضریب خشکی

T=متوسط درجه حرارت سالیانه بر حسب سانتیگراد

P=متوسط بارندگی سالیانه بر حسب میلیمتر

$$I = \frac{265}{10 + 9/12} = 11/58 \text{ ضریب خشکی}$$

بر اساس این روش و نتیجه حاصله از رابطه فوق اقلیم روستای رویین در گروه اقلیم نیمه خشک قرار می گیرد.

۳-۳-۴- منابع آب روستا:

روستای رویین از منابع آب سطحی و زیرزمینی مناسبی برخوردار می باشد. آب مورد نیاز کشاورزی این روستا، از طریق رودخانه رویین تامین می شود. میزان آبدهی این رودخانه بسته به میزان بارندگی های سالیانه متفاوت از هم و بطور متوسط حدود ۱۵ میلیون متر مکعب در سال میباشد، آب شرب روستای رویین از طریق یک دهنه چشمه با کیفیت مناسب تامین می شود. که از این جهت روستای رویین با مشکلی در حال حاضر و در آینده مواجه نخواهد شد.

۴-۳-۴- توپو گرافی و زمین شناسی :

روستای رویین در شمال شهرستان اسفراین در منطقه کوهستانی آلا داغ، در دره رودخانه رویین واقع شده است. این دره دارای

جهت شمالی - جنوبی می باشد. وروستای رویین درحاشیه شرقی و عمدتاً غربی آن بصورت خطی قرارگرفته است. کوههای اطراف رویین از ارتفاعی حدود ۲۵۰۰ متر برخوردار هستند. و این مهم باعث شده است تا روستای رویین از شرایط آب و هوایی کوهستانی، موقعیت مناسب تفرجگاهی، وضعیت منابع آب و باغداری برخوردار گردد.

ازنظر زمین شناسی اراضی بستر و پیرامون روستا متعلق به دوره ژوراسیک، تریاری ودوران چهارم زمین شناسی می باشد که از سنگهایی از قبیل آهک روشن مایل به سبز، آهک دولومیت دار سازند مزدوران ، مارن و کنگلومرای دوره تریاری ووایزه ها و آبرفتهای دوران چهارم پوشانده شده است.

ازنظر تکنونیک ، این منطقه فعال بوده و نزدیکترین گسل به آن در ۲ کیلومتری شمال روستا یا جهت شمال غرب وجنوب شرق واقع شده . که فعالیت این گسل می تواند با توجه به قرار گرفتن روستا در دامنه های با شیب زیاد، اثرات تخریبی زیادی به همراه داشته باشد. لازم است در ساخت و سازها و فعالیتهای عمرانی مربوط به این منطقه سعی شود، از سازه های مقاوم استفاده شود.

۵-۳-۴- ویژگیهای جمعیتی

۱-۵-۳-۴- تعداد جمعیت و بعد خانوار:

برای شناخت وضعیت جمعیت و خانوار روستا، از نتایج سرشماریهای عمومی نفوس و مسکن و آمار و اطلاعات ارائه شده از سورخانه بهداشت روستای رویین درسال ۱۳۴۵ دارای نتایج به دست آمده از سرشماریهای انجام شده نشان میدهد، روستای رویین درسال ۱۳۴۵ دارای ۳۹۵۳ نفر جمعیت در قالب ۸۳۳ خانوار با بعد خانوار ۴/۷ نفر بوده است. این روستا در سال ۱۳۵۵ دارای ۴۴۷۶ نفر جمعیت در قالب ۱۰۳۳ خانوار با بعد خانوار ۴/۴ نفر بوده ، که در طی ۱۰ سال ۱۳۴۵ تا ۱۳۵۵ از رشد سالیانه ۱/۲۵ درصد درسال برخوردار بوده است.

در سال ۱۳۶۵ تعداد جمعیت روستای رویین ۴۵۶۸ نفر در قالب ۱۰۵۹ خانوار با بعد خانوار ۴/۳ نفر بوده و این روستا در طی سالهای ۱۳۵۵ تا ۱۳۶۵ از رشد جمعیت ۰/۳ درصد در سال برخوردار بوده است. روستای رویین در سال ۱۳۷۵ دارای ۳۶۲۳ نفر جمعیت در قالب ۸۸۱ خانوار با بعد خانوار ۴/۱۱ نفر بوده و در طی سالهای ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۵ از رشد سالیانه ۲/۳ - درصد در سال برخوردار بوده است. و در طی سالهای ۱۳۴۵ تا ۱۳۷۵ (دوره ۳۰ ساله) رشد جمعیت روستا ۰/۳ - درصد در سال بوده است. بر اساس آمار ارائه شده از سوی خانه بهداشت روستای رویین، این روستا در سال ۱۳۷۵ دارای ۳۷۴۳ نفر جمعیت بوده و در سال ۱۳۸۵ دارای ۳۱۶۵ نفر در قالب ۸۷۴ خانوار با بعد ۳/۶ نفر بوده و در طی سالهای ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ از رشد سالیانه ۲/۹۵ - درصد در سال برخوردار بوده است. جدول ذیل تعداد جمعیت، تعداد خانوار و بعد خانوار این روستا را در طی سالهای ۱۳۴۵ تا ۱۳۸۵ نشان می دهد هم چنانکه این جدول نشان می دهد، روند رشد جمعیت و تحولات مربوط به خانوار این روستا در طی سالهای گذشته از وضعیت عمومی حاکم بر کشور تبعیت ننموده است. هم چنین آمارهای ارائه شده از سوی خانه بهداشت روستای رویین در سال ۱۳۸۵ نشان می دهد رشد طبیعی جمعیت این روستا در سالهای ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ حدود ۳۵/۰ درصد در سال بوده است. جدول دوم صفحه بعد رشد طبیعی جمعیت روستای رویین را در سالهای ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ نشان می دهد.

جدول رشد طبیعی جمعیت روستا در سالهای ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵

ردیف	سال	تعداد جمعیت	جمعیت میانه	تعداد موالید	تعداد مرگ و میر	رشد طبیعی	رشد واقعی	میزان مهاجرت
------	-----	-------------	-------------	--------------	-----------------	-----------	-----------	--------------

۱	۱۳۷۵	۳۷۴۳	۳۶۹۴	۳۶	۲۲	۰/۴	-۲/۶	-۲/۲
۲	۱۳۷۹	۳۶۴۴	۳۵۸۳	۳۷	۲۴	۰/۴	-۳/۳	-۲/۹
۳	۱۳۸۰	۳۵۲۳	۳۴۷۷	۴۴	۲۷	۰/۵	-۲/۶	-۲/۲
۴	۱۳۸۱	۲۴۳۰	۳۳۹۹	۳۲	۱۹	۰/۴	-۲/۶	-۲/۲
۵	۱۳۸۲	۳۳۶۸	۳۲۶۶	۳۶	۲۶	۰/۳	-۶	-۵/۷
۶	۱۳۸۵	۳۱۶۵	-	-	-	-	-	-
رشد جمعیت در سالهای ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵								
						۰/۳۵	-۳/۳	-۲/۹۵

۴-۳-۶-۶-ویژگیهای کالبدی روستا :

۴-۳-۶-۱-علل پیدایش روستا و قدمت آن :

روستای رویین از نظر جمعیتی، اقتصادی و... جزو روستاهای پر جمعیت و مهم شهرستان اسفراین به شمار میرود. و بنابه مطالعات و بررسی های انجام شده از قدمت بسیار زیادی برخوردار می باشد. مطالعات مورد نشان میدهد روستا از قدمتی بیش از ۵۰۰ سال برخوردار می باشد و وجود آب فراوان و خاک حاصلخیز و محصور بودن از دلایل اساسی به وجود آمدن این روستا است.

۴-۳-۶-۲-هسته اولیه روستا :

مطالعات بررسی های انجام شده در این زمینه نشان میدهد اولین مساکن روستا در قسمت جنوبی روستا ساخته می شوند و به مرور با افزایش جمعیت و امکانات روستا در جهات مختلف و بخصوص در جهت شمال شهر گسترش پیدا خواهد کرده و به وضعیت فعلی درآمده است.

۴-۳-۶-۳-مراحل توسعه فیزیکی روستا :

همچنانکه اشاره گردید هسته اولیه روستای رویین در بخش جنوبی روستا بوجود آمده و در طی زمان توسعه پیدا نموده است. مراحل مختلف توسعه روستای رویین در ۳ دوره زمانی: توسعه روستا قبل از سال ۱۳۴۲، توسعه روستا ۱۳۴۲ تا ۱۳۵۷، توسعه روستا پس از انقلاب اسلامی سال ۵۷ و بعد از آن، به شرح زیر می باشد.

۴-۳-۶-۴-مرحله اول توسعه روستا (سالهای قبل از ۱۳۴۲):

در مرحله اول توسعه روستای رویین عمدتاً در جهت شمالی هسته اولیه گسترش پیدا می کند و تا سالهای ۱۳۴۲ حدود ۷۰٪ بافت روستا به وجود می آید. این بخش از روستا در حال حاضر دارای مسکن تخریبی بوده و خدمات عمومی مورد نیاز روستا از قبیل مساجد و آب انبار در این بخش قرار دارد.

۴-۳-۶-۵-مرحله دوم توسعه روستا (سالهای ۱۳۴۲ تا ۱۳۵۷):

در مرحله دوم توسعه در سالهای ۱۳۴۲ تا ۵۷ روستای رویین عمدتاً به صورت خطی در ضلع شمالی شرقی گسترش پیدا کرده است. در این مرحله توجه اصلی مردم حداکثر استفاده از اراضی بایر روستا و سهولت در استفاده از وسایل نقلیه موتوری بوده است.

۴-۳-۶-۶-مرحله سوم توسعه روستا (سالهای پس از ۵۷):

در سالهای پس از پیروزی انقلاب اسلامی گسترش روستا عمدتاً در دو جهت کلی توسعه در اراضی شرق روستا و توسعه در جهت جاده دسترسی در ضلع جنوبی روستا بوده است.

۴-۴-جمع بندی و نتیجه گیری

با توجه به اصول و تعاریف معماری پایدار می توان نتیجه گرفت که رویین به دلایل زیر دارای طراحی معماری و بافت شهری پایدار و منطبق بر اصول زیست محیطی است:

۱- استقرار بافت شهری در قسمت میانی کوهپایه متناسب

با شرایط اقلیمی منطقه

۲- جهت گیری شهر به سمت جنوب و جنوب شرقی متناسب با

شیب طبیعی زمین به دلیل استفاده هر چه بیشتر از

گرمای خورشید

۳- بافت شهری پله کانی، تراکم زیاد با حداقل مساحت

هماهنگ با شیب طبیعی زمین

۴- استفاده از مصالح بومی مانند چوب خشت، سنگ های

طبیعی و... در معماری و سازه

۵- طراحی فضای زیستی تابستانی و فضای زیستی زمستانی
جهت استفاده فصول مختلف

۶- عدم وجود آلودگی هوا، آلودگی صوتی و سایر آلودگی
های زیست محیطی

۷- استفاده از منابع طبیعی مانند چشمه های طبیعی آب
جهت تأمین آب مصرفی شهروندان

گام ۲ تجزیه و تحلیل

بخش پنجم

مطالعات سایت

1-5- نحوه انتخاب سایت

1-1-5- معیارهای انتخاب سایت :

عوامل متعددی میتواند در تعیین و انتخاب سایت، جهت طراحی پروژه ای با موضوع تفریحی-اقامتی نقش داشته باشد. که عوامل مد نظر در اینجا بشرح ذیل است :

(۱) دسترسی مناسب (برای ساکنین منطقه و سایر گردشگران)

۲) طبیعت زیبا (در نتیجه دید و منظر مناسب)
۳) دور بودن از اماکن صنعتی و همجواری با طبیعت بکر و

...

عوامل فوق و بسیاری دیگر که ذکر نشده اند صحت و درستی انتخاب منطقه ی روستای رویین را تایید مینمایند. حال بایست در این منطقه سایت مد نظر را مشخص نمود که انتخاب آن، برگرفته از عوامل ربذتری است. این معیارها نیز عبارتند از:

- دسترسی مناسب به سایت
- دسترسی مناسب از سایت به مناطق تفریحی، طبیعی، تاریخی، روستا و ...
- دید و منظر مناسب و کافی به روستا
- دید و منظر مناسب و کافی به طبیعت منطقه
- جلوگیری از دخالت در پیشرفت و تغییر هویت روستا
- عدم ایجاد مزاحمت برای ساکنین روستا
- دسترسی سریع به امکانات اورژانس
- شرایط اقلیمی منطقه (در نتیجه نورگیری مناسب و ...)

۲-۱-۵- تحلیل گزینه های انتخاب، و انتخاب گزینه برتر

که عدم انتخاب آنرا سبب میشود: (۱- برای دسترسی بایستی بصورت مستقیم از داخل روستا گذشت. ۲- نزدیکی به روستا باعث ایجاد دخالت در زندگی روزمره ساکنین می شود. ۳- جهت گیری مناسبی نسبت به خورشید ندارد)

سایت شماره (۲)

این سایت از نظر اقلیمی کارکرد بسیار مناسبی دارد و دسترسی به آن در حال حاضر متوجه مشکلی نیست. از مشکلات انتخاب آن میتوان به این موارد اشاره نمود: (۱- بدلیل رشد فیزیکی روستا در جهت غرب در آینده دسترسی آن دچار مشکل خواهد شد ۲- دید کامل و جامعی نسبت به روستا ندارد ۳- فاصله بسیار کم با روستا)

سایت شماره (۳)

این سایت که به عنوان سایت اصلی مورد انتخاب قرار گرفته دارای مزایایی به این شرح است: (۱- دسترسی آسان ۲- دید و منظر مناسب به روستا و طبیعت و باغات اطراف ۳- نورگیری مناسب از خورشید ۴- دسترسی سریع به امکانات اورژانس ۵- رعایت فاصله و جهت مناسب نسبت به روستا و در نتیجه عدم تاثیرگذاری و دخالت در امور مربوط به روستا)

۲-۵- سایت آنالیز

۱-۲-۵- کاربری اراضی اطراف سایت

- (۱) سایت
- (۲) کوه ها و ارتفاعات اطراف
- (۳) باغات میوه
- (۴) رودخانه
- (۵) روستا
- (۶) جاده اتصال روستا به شهر
- (۷) گورستان قدیمی
- (۸) درمانگاه مجهز به اتاق عمل

بخش ششم

معرفي پروژه

1-6- مخاطبان پروژه

مراجعين به اين مجموعه به دو گروه كلي تقسيم مي گردند، گروه اول كه بيشتر از قسمت تفريحي مجموعه بهره مي برند شامل ساكنين شهرهاي اطراف مي باشند و گروه دوم كه از قسمت اقامتي استفاده مي كنند بيشتر اهالي خارج از استان و منطقه مي باشند.

1-6-1- ساكنين شهرستان هاي اسفراين و بجنورد

اين مراجعين كه معمولاً فاصله محل سكونت شان تا مجموعه كمتر از ۱۰۰ كيلومتر فاصله دارد عموماً در روزهاي تعطيل و در بازه زماني صبح تا عصر به مجموعه سفر ميكنند و حداكثر براي يك شب در مجموعه اقامت دارند. براي اين عده قسمتي از مجموعه تحت عنوان قسمت تفريحي اختصاص يافته كه داراي (آلاچيق ها با اندازه هاي متفاوت، باربكيو، فضاي سبز، فضاي بازي كودكان و يك فروشگاه-تريا جهت ارائه وسايل مورد نياز براي تفريح و انواع غذاهاي آماده و غيره ميباشد). علاوه بر اين، اين گروه ميتوانند از برخي امكانات ديگر مجموعه شامل: قسمت تفريحي و ورزشي، زون تجاري، سالن هاي همائش، بستني فروشي، رستوران و نمازخانه استفاده نمايند.

2-6-1- مسافراني كه در مسير جاده خراسان شمالي-خراسان جنوبي و رضوي تردد مي كنند :

گرچه درصد كمّي از مسافران عمومي (مانند اتوبوس ها و ...) بدليل فاصله حدوداً ۷ كيلومتری جاده اصلي تا مجموعه

تمایل به توقف در این مسیر خواهند داشت، ولیکن افرادی که با وسیله شخصی خود در این مسیر تردد میکنند در صورت آشنا شدن و داشتن اطلاعات کافی در مورد منطقه میتوانند به عنوان یکی از مخاطبان مجموعه به حساب آیند.

3-1-6- گردشگرانی که به خود روستا مراجعه می کنند :

این دسته از مراجعین یا دارای شناخت کافی از منطقه بواسطه تجربه قبلی خود می باشند و یا اینکه با تبلیغات و معرفی توسط سایرین به مجموعه جذب می شوند. قسمت عمده ای از کسب درآمدهای این مجموعه را اینچنین افرادی تامین میکنند. سعی شده به تامین حداکثر امکانات لازم برای ایجاد فرصت تفریح و پر کردن و لذت بردن از اوقات فراغت این افراد توجه گردد. به تشریح چند زیرگروه از این افراد می پردازیم:

- افرادی که برای شرکت و یا تماشای مسابقات بی نظیر کشوری کشتی با چوخه به شهرستان سفر میکنند.
- متخصصین غیرومی که در مراکز صنعتی استان مشغول به کارند (فولاد اسفراين-سیمان و پتروشیمی بجنورد و ...)

2-6- جدول برنامه فیزیکی

1- حوزه اقامتی			
عنوان فضا	تعداد اتاق	M2مساحت)	سطح زیربنای کل (M2)
اتاق يك تخته	۱۰	۱۷	۱۷۰
اتاق دو تخته	۳۹	۲۳/۷	۹۲۴/۳
اتاق سه تخته	۵	۳۱	۱۵۵
سوییت يك خوابه	۴	۶۲	۲۴۸
سوییت دو خوابه	۴	۷۹	۳۱۶
جمع	۶۲		۱۸۱۳/۳
به رقم فوق ۳۵٪ ضریب فضاهای ارتباطی و خدماتی اضافه خواهد شد.			

شرح فضا	تعداد	مساحت	مساحت خالص	مساحت کل
حوزه اداری				
روابط عمومی	۱	۱۰	۱۰	۱۰
اتاق جلسات	۱	۲۲	۲۲	۲۲
حسابداری	۱	۱۲	۱۲	۱۲
سرویس بهداشتی	۱	۲/۵	۲/۵	۲/۵
مدیریت ضیافت و فضای سبز	۱	۱۴	۱۴	۱۴

غذاخوري کارکنان	۲۲	۱	۲۲	۲۲
آبدارخانه	۶/۸	۱	۶/۸	۶/۸
مدیریت	۱۵	۱	۱۵	۱۵
جمع کل سطوح	۱۰۴/۳			
حوزه ورزشی				
فضای اصلی استخر	۳۹۱	۱	۳۹۱	۳۹۱
جکوزی	۴۰	۱	۴۰	۴۰
سونای خشک	۱۵	۱	۱۵	۱۵
سونای بخار	۳۲	۱	۳۲	۳۲
سالن رختکن	۵۶	۱	۵۶	۵۶
رختکن	۶	۶	۱	۶
سرویس بهداشتی	۹/۹	۹	۱/۱	۹
دوش	۷/۷	۷	۱/۱	۷
پیشخوان ورودی	۴/۵	۱	۴/۵	۴/۵
اتاق کمک های اولیه	۸	۱	۸	۸
اتاق ناهیان	۱۲	۱	۱۲	۱۲
سالن رختکن (بدنسازي)	۳۸	۱	۳۸	۳۸
رختکن (بدنسازي)	۵/۵	۵	۱/۱	۵
سالن بدنسازی	۱۸۱	۱	۱۸۱	۱۸۱
سرویس بهداشتی	۳/۳	۳	۱/۱	۳
انبار وسایل	۲۵	۱	۲۵	۲۵
اداری و حسابداری	۱۲	۱	۱۲	۱۲
مسئول حوزه ورزشی	۱۰	۱	۱۰	۱۰
اطلاعات	۲/۵	۱	۲/۵	۲/۵
سالن بلیارد	۶۹	۱	۶۹	۶۹
تریبا	۳۵	۱	۳۵	۳۵
جمع کل سطوح	۹۶۳/۴			

حوزه نمایشی و تجاری					
شرح فضا	تعداد	مساحت	مساحت خالص	مساحت کل	توضیحات
سوغات استان	۱	۱۴/۵	۱۴/۵	۱۴/۵	
سوغات اسفراين	۱	۱۳	۱۳	۱۳	
سوغات رويين	۱	۲۶	۲۶	۲۶	
محصولات محلي	۱	۲۷	۲۷	۲۷	
صنایع دستی	۱	۵۸	۵۸	۵۸	
فروشگاه محصولات فرهنگی	۱	۳۹	۳۹	۳۹	
فروشگاه لوازم ورزشی	۱	۲۲	۲۲	۲۲	
آبمیوه و بستنی					
آماده سازی	۱	۴۵	۴۵	۴۵	
اتاق مسئول	۱	۶	۶	۶	
جمع کل سطوح				۲۵۰/۵	
حوزه سالن جشن ها					
شرح فضا	تعداد	مساحت	مساحت خالص	مساحت کل	توضیحات
سالن آقایان	۱	۲۶۰	۲۶۰	۲۶۰	
سالن بانوان	۱	۲۶۰	۲۶۰	۲۶۰	
پیش ورودی	۱	۳۰	۳۰	۳۰	

آماده سازي و انبار وسايل	۲۸	۱	۲۸	۲۸
رختکن	۴/۸	۴	۱/۲	۴/۸
سرويس بهداشتی	۴/۴	۴	۱/۱	۴/۴
جمع کل سطوح	۵۸۷/۲			
حوزه عمومي هتل				
شرح فضا	تعداد	مساحت	مساحت خالص	مساحت کل
لابی	۱	۲۸۸	۲۸۸	۲۸۸
ورودي	۱	۱۰	۱۰	۱۰
پذيرش	۱	۱۲/۵	۱۲/۵	۱۲/۵
سرويس بهداشتی	۵	۱/۱	۵/۵	۲۲
انبار وسايل	۱	۳/۲	۳/۲	۳/۲
جمع کل سطوح				۳۳۵/۷

حوزه پذيرايي هتل				
شرح فضا	تعداد	مساحت	مساحت خالص	مساحت کل
رستوران	۱	۲۵۷	۲۵۷	۲۵۷
سالن پذيرايي	۱	۸۳	۸۳	۸۳
مسئول	۱	۵	۵	۵
آماده سازي	۱	۹	۹	۹
کافي شاپ				
مسئول	۱	۶	۶	۶
سرويس بهداشتی	۲	۱/۲	۲/۴	۱۰
جمع کل سطوح				۳۷۰
حوزه خدماتي				
شرح فضا	تعداد	مساحت	مساحت خالص	مساحت کل
غذاخوري کارکنان	۱	۲۵	۲۵	۲۵
آماده سازي غذا	۱	۱۲	۱۲	۱۲
پخت برنج گوشت	۱	۲۶	۲۶	۲۶
پخت کباب	۱	۲۲	۲۲	۲۲
انبار سبزیجات	۱	۳/۸	۳/۸	۳/۸
انبار پياز	۱	۳/۸	۳/۸	۳/۸
انبار برنج	۱	۶/۷	۶/۷	۶/۷
انبار سيب زميني	۱	۳/۶	۳/۶	۳/۶
انبار نوشابه	۱	۴/۶	۴/۶	۴/۶
محل پخت نان و شيريني	۱	۲۰	۲۰	۲۰
محل شستشوي ظروف	۱	۳۸	۳۸	۳۸
سردخانه زیر صفر	۱	۳۲	۳۲	۳۲
سردخانه بالای صفر	۱	۳۲	۳۲	۳۲
انبار سنگ نمک	۱	۱۲	۱۲	۱۲
انبار زغال	۱	۷/۵	۷/۵	۷/۵
انبار لوازم مبلمان	۱	۳۰	۳۰	۳۰
تاسيسات	۱	۱۳۰	۱۳۰	۱۳۰

۱۰۱	۱۰۱	۱	۱۰۱		تاسیسات (گرمایش و سرمایش)
۱۰	۱۰	۱	۱۰		مسئول خدمات
۵۴	۵۴	۱	۵۴		لاندری
۱۸/۷	۱۷	۱	۱۸/۷		رختکن بانوان
۱۷/۷	۱۶	۱	۱۷/۷		رختکن آقایان
۱۴	۱۴	۱	۱۴		مخزن شوتینگ
۱۲	۱۲	۱	۱۲		خیاطی
۶۳۶/۴					جمع کل سطوح

۳-۶- جاذبه های توریستی منطقه و روستا :

در صفحات بعد به صورت تصویری اطلاعاتی در مورد پتانسیل موجود جهت جذب توریست در منطقه و روستا نشان داده شده است.

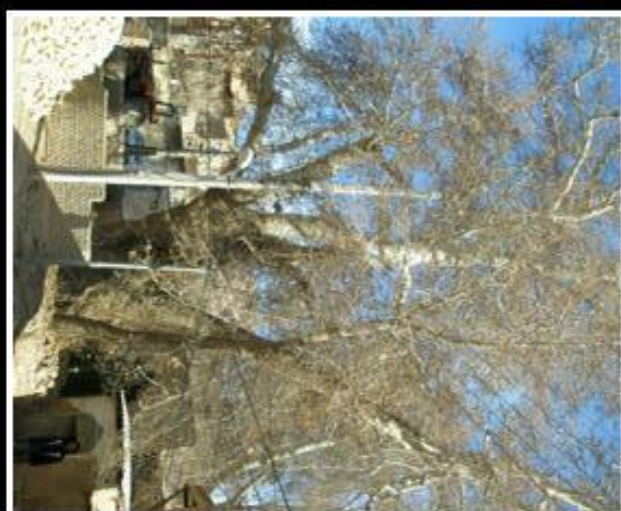
مسابقات کشوری چوخه در حضور ۷۰۰۰۰ نفر

پتانسیل های جذاب توریست

چنارهاي ۶۰۰ ساله - بافت زيبا و تاريخي

پتانسيل هاي جذاب توريستي

چهره نقاط مختلف طبیعت روستای رویین

پتانسیل های جذاب توریست

چهره طبیعت روین در چهار فصل

پتانسیل های جذاب توریست

گام سوم
طراحی

بخش هفتم

مبانی نظری و مبانی طراحی

۱-۷- اصول مبانی نظری

- ایجاد فضاهای با هویت و آشنا برای مسافران
- ایجاد فضاها و تصاویر مشخص در مجموعه
- طراحی عناصر و اجرای مجموعه در به وجود آوردن تعلق، وحدت شخصیت
- دوری جستن از ایجاد فضاهای مبهم و پیچیده و گاهی آشفته، عدم و فقدان پیوستگی لبه های گسسته و ناپیوسته، عوامل ایجاد فقدان تمایز، عدم تشخیص جهات اصلی، فضاهای بدون عملکرد و مرده در داخل و خارج واحد و مجموعه
- هماهنگی بین بیرون و درون در عناصر معماری
- تأمین قابلیت ترسیم و تقسیم فضاها
- طرح مناسب فضاهای باز و بسته و ایجاد رابطه مناسب
- استفاده از فضاهای باز به عنوان مثبت در معماری سنتی ایران
- انطباق طرح با اصول اعتقادات اسلامی
- ایجاد توازن در طراحی مجموعه- ایجاد واحد همسایگی و محله ها متناسب با سازمان اجتماعی ساکنان ایجاد

فضاهای امن و راحت برای گروههای مختلف سنی و جنسی برای
فعالیت های فردی و اجتماعی.

2-7- اصول مبانی طراحی

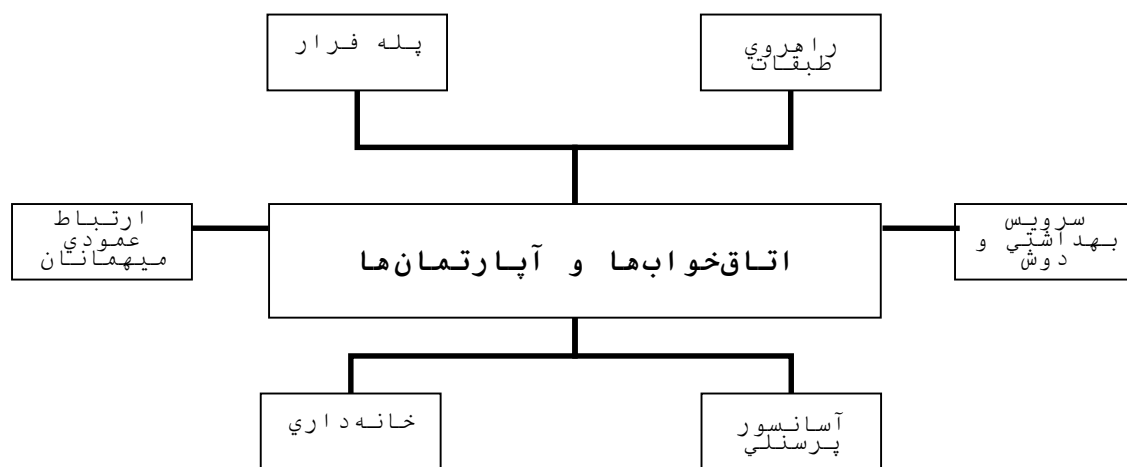
مبانی طراحی	راهکارها و پیشنهادات
۱- ایجاد فضایی پویا و پرتحرک	تعریف مسیرهای پیاده از داخل فضای سبز ایجاد فضاهای تفریحی مثل قهوه خانه و سالن بلیارد و رستوران در دل این فضاها برای فعال و پویا کردن هرچه بیشتر
۲- ایجاد دید و منظره های مناسب داخل سایت	در ارتفاع قراردادن توده های مجموعه و گود کردن فضا سبز برای ایجاد دید و منظره بیشتر به فضاهای سبز و جمعی ایجاد دریاچه مصنوعی همراه فعالیت های خاص خود
۳- جلوگیری از تداخل عملکردها	جدا کردن محدوده اقامت و به طور کلی اقامت بلند مدت با اقامت کوتاه مدت یعنی قسمت رفاهی و تفریحی مکان یابی فضاها به گونه ای صورت گرفته که کاربری ها مزاحم یکدیگر نباشند
۴- ترکیب هندسه طبیعی و پایدار	با توجه به اینکه مجموعه به گونه ای طراحی می شود که ارزش روستا را زیر سوال نبرد بلکه به تشدید هویت روستا و منطقه کمک کند.
۵- ایجاد خاطره انگیزی و بالا بردن میزان اقامت توریسم	استفاده از المان های خاص استفاده از فضاهای سبز و نحوه خاص طراحی آن

کشاندن این فضاها سبز به داخل مجموعه ها	
۶- اقلیم و توپوگرافی استفاده از توپوگرافی برای نشان دادن هتل به صورت پله پله و خطی کشیده برای ایجاد ترازهایی در ارتفاع و ایجاد دید و منظره مناسب جهت قرارگیری توده ها (فضاهای اقامتی به گونه ای واقع شده است از نور شمال و جنوب و شرق استفاده می کنند)	
۷- ایجاد احساس هیجان و دید و منظره های آبی	مجموعه به گونه ای طراحی شده برای مخاطب امکان کشف فضاهای جدید به طور مرتب پیش می آید و در هر جای مجموعه یکسری فضاهای خاص و هیجان آور مواجه می شود.

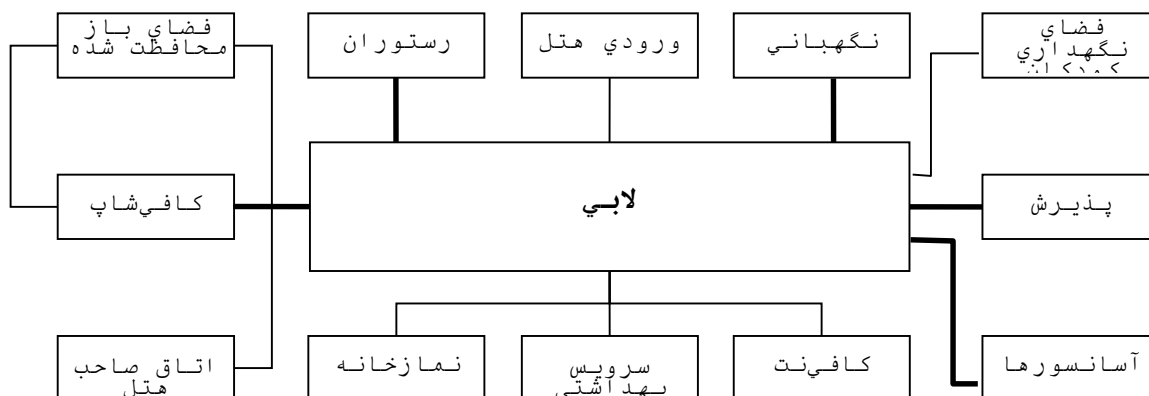
مبانی طراحی	راهکارها و پیشنهادات
۸- سرگرمی و استراحت	ایجاد آلاچیق ها و سایبان های مناسب در قسمت های خوش منظره برای استراحت افراد ایجاد فضاهای بازی بچه ها، سالن بلیارد و قهوه خانه برای رفاه هر چه بیشتر افراد
۹- توجه به نمای پنجم پروژه	در طراحی مجموعه سعی می شود به سطح بندی خاص از لحاظ ارتفاع و توده و فضا نسبت به هم در پروژه برسیم تا نمای پنجم مجموعه که بسیار دارای اهمیت می باشد و از کوه های اطراف قابل رویت می باشد نمای زیبا و جذابی باشد.
۱۰- صراحت و خوانایی مجموعه	مجموعه طوری طراحی شود که به آسانی از جاده قابل رویت بوده و کشش و جذابیت خاصی در مخاطب ایجاد کند مسیرهای سواره و پیاده مجموعه طوری طراحی شود که مخاطب در مجموعه گیج نشود و به راحتی راه خود را پیدا کند
۱۱- حل رابطه میان انسان و طبیعت و معماری	ایجاد فضاهای متداخل و نزدیک کردن هر چه بیشتر معماری و طبیعت و توجه به نقش انسان در

این فضاها و ارتباط هرچه بیشتر
میان این سه عنصر

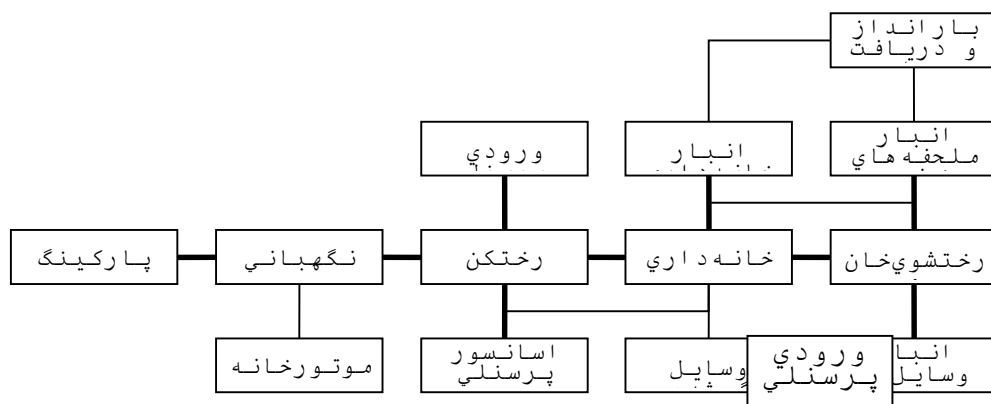
7-3- دیاگرام های روابط فضایی مجموعه

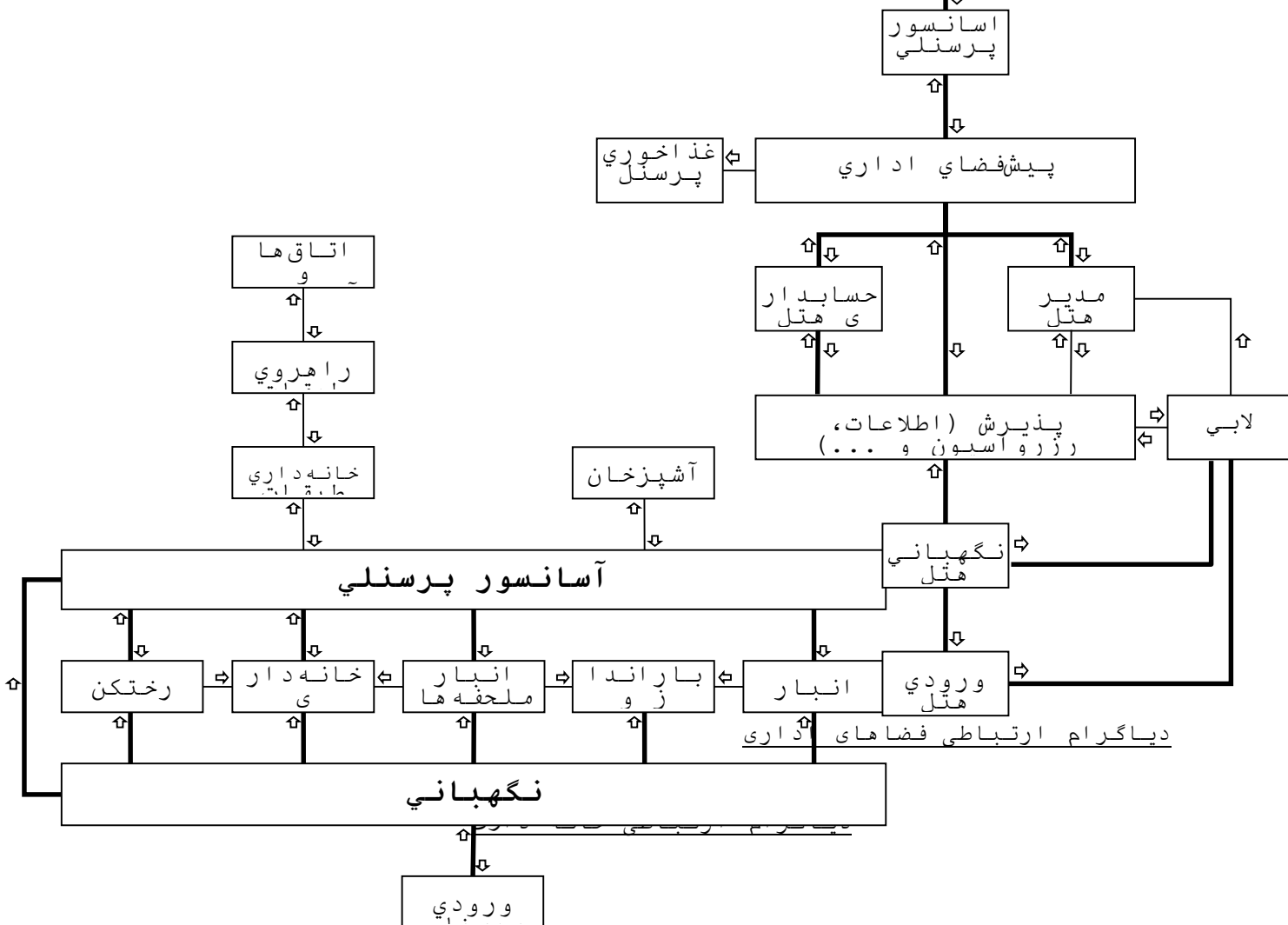
دیاگرام اتاق خوابها و آپارتمانها

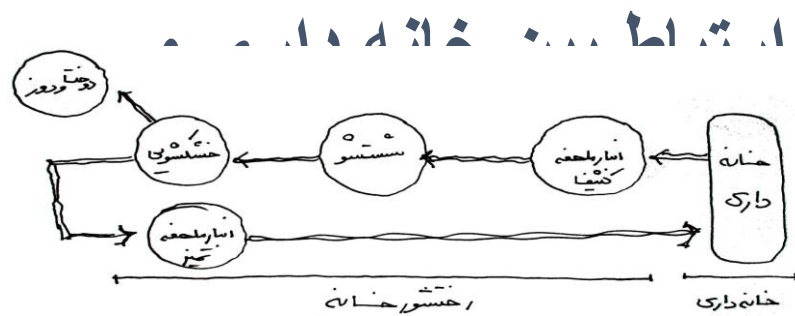

دیاگرام ارتباطی لابی

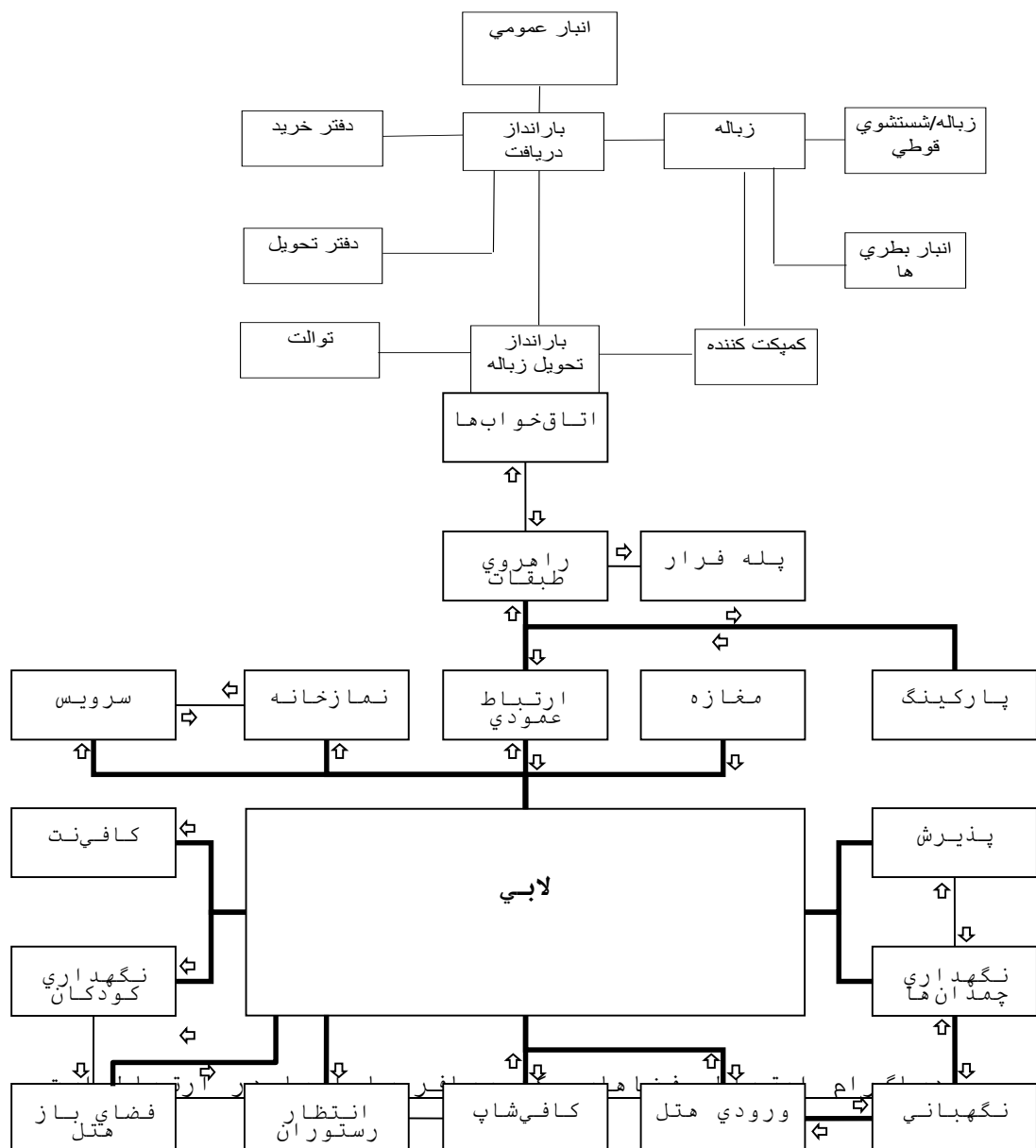

دیاگرام ارتباطی رختشوی خانه و خانه داری

نمودار مجاورت بارانداز دریافت و انبار

بخش هشتم

مدارك طراحي

منابع و مآخذ

- ❖ منشی زاده-دکتر رضا-جهانگردی-اصفهان
- ❖ قره نژاد-حسین-مقدمه ای بر اقتصاد و سیاست گذاری
- جهانگردی توریسم-ناشر مانی
- ❖ سلطانزاده-حسین-مقاله اکوتوریست-نشریه جهاد اقتصادی

- ❖ راهنمای خراسان-دکتر علی شریعتی-تهران-زیبا
- ❖ فدایی-احمد-جغرافیای شهرستان اسفراین-انتشارات آستان قدس رضوی
- ❖ اقلیم و معماری - مرتضی کسمایی
- ❖ فرهنگ و جغرافیای ایران (جلد خراسان)
- ❖ استفاده از مجلات معمار 55-59
- ❖ نویفرت-ارنست نویفرت
- ❖ دانشنامه معماری قرن بیستم - ضیاء الدین جاوید
- ❖ مجتمع توریستی-رفاهی آبادگران ایران - طرح جامع (مهندسين مشاور مهرانزان) -
- طرح تفصیلي (مهندسين مشاور اوت)

منابع اینترنتی

- ❖ وب سایت (www.hoteldari.com)
- ❖ وب سایت (www.toristi.com)
- ❖ وب سایت (www.cheto-khr.com)
- ❖ وب سایت (www.Roeen.com)